

Aan: De minister van Economische Zaken en Klimaat
Zijne excellentie, de heer Ir. E.D. Wiebes MBA
Bezuidenhoutseweg 73,
2594 AC DEN HAAG

Verzonden per aangetekende post en e-mail 5.1.2.e@minEZ.nl

Weesp, 2 april 2018,

Geachte heer Wiebes,

Betreft: Marktverstoring door het CBS; overtreding artikel 5 van de Wet op het CBS

Graag vraag ik uw dringende aandacht voor het volgende. Mezuro B.V. (hierna: Mezuro) is een innovatieve technologie bedrijf, gespecialiseerd in het ver- en bewerken van Big Data tot informatie. Zij is opgericht en wordt gerund door professionals en gefinancierd met (hun) private middelen. Inmiddels zijn vele miljoenen geïnvesteerd in zowel de techniek, analyses als de marktontwikkeling. Mezuro is door een slimme combinatie van data, techniek en algoritmen en commercie er in geslaagd een stevige voorsprong in de markt op te bouwen. Inmiddels wordt die voorsprong maar ook ons voortbestaan bedreigd door de versturende marktuitlatingen en daaraan gekoppelde activiteiten van het CBS en diens schending van haar wettelijke verplichtingen. Zoals u aan het slot van deze brief zult lezen, verzoeken wij u dan ook om op zo kort mogelijke termijn in te grijpen door het CBS ertoe te bewegen om de marktverstoring, die zij veroorzaakt, te staken.

Over ons businessmodel

Het businessmodel van Mezuro draait om de omzetting van GSM-data naar, voor onder meer overheid en bedrijfsleven, relevante informatie op het gebied van veiligheid, binnensteden, toerisme en verkeer en vervoer. Daartoe hebben wij vanaf het begin een samenwerking met Vodafone. Wij krijgen haar data tegen vergoeding en onder volledige privacybescherming beschikbaar gesteld. Die data verwerken wij naar voor onze klanten bruikbare en inzetbare informatie, welke zij tegen betaling van Mezuro afnemen. Daarnaast exploiteert ons bedrijf haar intellectuele eigendomsrechten (waaronder patenten) door andere providers, onder betaalde licentie, de software beschikbaar te stellen voor het omzetten van hun ruwe data in informatie.

Over de eerdere relaties met het CBS

Het CBS toonde veel interesse in de informatie die ons bedrijf genereert, dat leidde in 2012 tot een initiële kleine opdracht en in 2014 tot een samenwerkingscontract tussen het CBS en Mezuro. Het CBS heeft daarbij in die periode steeds aangegeven nauw met Mezuro te willen samenwerken; partijen konden elkaar in die rol wederzijds versterken. Vanuit die intentie en onder de samenwerkingsovereenkomst heeft Mezuro het CBS geholpen met het verwerven van kennis op het gebied van het gebruik van mobiliteitsinformatie afkomstig uit GSM data. Binnen dat contract heeft Mezuro het CBS uitgelegd hoe haar technologie in elkaar steekt resp. wat mogelijk is met deze informatie in de markt. In dat verband zijn ook expertsessies georganiseerd en notities aan het CBS verstrekt¹. Ergo: Mezuro heeft onder de samenwerkingsovereenkomst bedrijfsgeheimen gedeeld met het CBS. Het CBS heeft steeds aangegeven, niet voornemens te zijn om de rol van Mezuro over te willen nemen; dat hield zij zelfs nog staande toen (naar achteraf bleek) het CBS concreet doende was om dat wel te doen.

CBS kopieert het product van Mezuro

Inmiddels heeft Mezuro moeten vaststellen, dat het CBS zelfstandig een met ons product concurrerend product heeft ontwikkeld en in de markt gezet heeft. Daarbij heeft zij gebruik gemaakt van de technieken en informatie die haar (vertrouwelijk) beschikbaar zijn gesteld via het al genoemde overleg. Het CBS heeft ook de business modellen van ons bedrijf gekopieerd.

In mei 2017 spraken Mezuro en het CBS een Plan van Aanpak af voor het gezamenlijk leveren van de informatie van Mezuro aan de 7 grootste steden (de G7). Onderdeel van dat plan was, dat het CBS de door Mezuro geleverde informatie (tegen betaling en vanwege haar onafhankelijke positie) zou valideren via een plausibiliteitsonderzoek.

Nog geen twee maanden later, in juli 2017, liet het CBS in een bijeenkomst weten dat zij een samenwerking met T-Mobile was aangegaan waarbij ze direct concurreerde met de marktgerichte commerciële activiteiten van Mezuro. Uit notulen van deze bijeenkomst, die het CBS zelf opstelde, blijkt dat de rol van het CBS in die samenwerking, gelijk is aan de rol van Mezuro in haar samenwerking met Vodafone. De onderstaande figuur, afkomstig uit genoemde notulen, bevestigt dat sprake is van rechtstreekse concurrentie waarbij zelfs het businessmodel van Mezuro is gekopieerd:

¹ Het CBS publiceerde vervolgens positief over de mogelijkheden van deze technologie; zie <https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/2A8D34FF-75D9-46BC-B2BB-53428F1699E3/0/IMnr09Projectmobieletelefonie.pdf>

Voor de goede orde: zowel Vodafone als Mezuro hebben vanaf juli 2017 het overleg gezocht en herhaaldelijk aangegeven met het CBS te willen samenwerken en statistische informatie te willen leveren aan het CBS, ter vervulling van diens publieke taak. Wij verwijzen u naar bijlage 1. Tot een gesprek tussen Mezuro en het CBS hierover is het echter nooit gekomen en het CBS heeft tot nu toe niet inhoudelijk op die voorstellen gereageerd.

CBS biedt het product op de markt aan en verstoort de concurrentie

Het CBS is inmiddels doende om voornoemd eind product aan de markt aan te bieden, door dat actief bij overheden te promoten. Dat zijn voor een belangrijk deel overheden die eerder zaken deden met Mezuro. Zij laten ons nu weten dat Mezuro en het CBS met elkaar moeten concurreren om gunning van de contracten.

Naar wij vorige week vernamen, heeft het CBS al begin 2017 aan de G7 laten weten dat zij de informatie (het product) gratis beschikbaar zou stellen. Het gevolg was, dat bestellingen bij Mezuro zijn opgeschort en mogelijk resulteren in afstel. De waarde van deze uitstaande bestellingen bedraagt **[VERTROUWELIJK ca. € 700.000 per jaar EINDE VERTROUWELIJK]**. Voor een klein bedrijf als het onze is dat een significante omzet. Verder heeft de G7 een voorbeeldfunctie voor andere steden, waardoor de potentiële schade nog vele malen groter is.

[VERTROUWELIJK] Inmiddels heeft een plv. directeur van het CBS in maart 2018 laten weten, dat het CBS aan de steden Den Haag en Amsterdam daadwerkelijk informatie zal gaan leveren. **EINDE VERTROUWELIJK]**.

CBS biedt diensten gratis aan mobiele operator

Het CBS liet bovendien weten, dat zij haar diensten gratis aanbiedt aan T-Mobile ("we zetten hier

onze beste mensen in"). Ook dat concurreert rechtstreeks met het businessmodel van Mezuro: wij bieden ons intellectueel eigendom immers ook aan mobiele operators aan, maar kunnen dat – mede gezien de gepleegde investeringen – uiteraard niet gratis doen. Dat roept dan ook de vraag op, of dit gedrag van CBS – een overheidsinstantie – legitiem is en niet kwalificeert als verboden staatssteun.

CBS handelt in strijd met de haar opgelegde wettelijke eisen

Het gedrag van het CBS staat lijnrecht tegenover artikel 5 van de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat luidt:

"Het CBS kan in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden verrichten. Deze werkzaamheden mogen niet leiden tot mededinging met private aanbieders van vergelijkbare diensten die uit een oogpunt van goede marktwerking ongewenst is."

Daarnaast achten wij dit marktgedrag onverenigbaar met hetgeen van het CBS verwacht mag worden als publieke partij, resp. uit hoofde van de Mededingingswet, de Wet Markt en Overheid of de door het kabinet aangekondigde maatregelen tegen oneigenlijke en ongewenste concurrentie door overheden (p. 34 Regeerakkoord).

CBS weigert gedrag aan te passen

Mezuro heeft inmiddels verschillende pogingen gedaan om het CBS tot inkeer te bewegen, haar aangesproken op haar gedrag en gepoogd om tot overleg over oplossingen te komen. Het CBS gaf daar tot op heden op geen enkele wijze gehoor aan. Het Meerjarenprogramma (MJP), dat u binnenkort zult moeten goedkeuren, wijst zelfs in tegengestelde richting: daaruit blijkt immers dat het CBS, onder meer door samenwerking met private derden en inzet van mobiele data, haar activiteiten juist wil uitbreiden.

Schade en risico's voor Mezuro

Mezuro is niet bang voor concurrentie, maar dan moet dat wel plaatsvinden onder eerlijke omstandigheden en in een gelijk speelveld. Wij hopen dat u met ons van mening bent, dat aan die voorwaarden niet voldaan is. Wij hopen ook dat u begrijpt, dat het gedrag van het CBS enorme schade aan zowel onze voorsprong in de markt, onze relatie met Vodafone als de financiële positie van Mezuro. Nu is al sprake van fors omzetverlies; dat verlies neemt toe als de situatie niet snel verandert. Dat het CBS haar diensten gratis aanbiedt c.q. zegt dat te willen doen, is bovendien voor elke start up potentieel de doodsteek: geen enkele private partij kan concurreren tegen een tarief van nul euro, noch kunnen zij (zoals het CBS) rekenen op een subsidie van € 140 miljoen.

Wij maken ons dan ook grote zorgen over de toekomst van ons bedrijf en onze werknemers.

Wat vragen wij van u?

Gegeven de beschreven omstandigheden en de evidente schending van de wet op het CBS verzoeken wij u dan ook als verantwoordelijk bewindspersoon om in te grijpen in de huidige situatie. Wij denken dat dat op meerdere manieren mogelijk is;

- In de eerste plaats, door de onlangs door u aan de Tweede Kamer aangeboden Meerjarenplanning van het CBS niet goed te keuren, althans niet zonder dat nadere waarborgen gesteld worden die het beschreven gedrag (en soortgelijke handelingen) daadwerkelijk uitsluiten;
- Ten tweede, door het CBS aan te spreken op haar marktversturende gedrag en zo nodig handhavend op te treden op basis van artikel 5 van de wet op het CBS, resp. de Mededingingswet en de Wet Markt en Overheid;
- Ten derde, door strikte eisen te stellen aan de publieke, onafhankelijke taak die CBS vervult en validaties/plausibiliteitsonderzoeken die zij uit dien hoofde zonder aanvullende voorwaarden dient uit te voeren; en in elk geval geen voorwaarden die de private activiteiten van het CBS kunnen versterken, of de concurrentie kunnen verstoren;
- En ten slotte, door het CBS ertoe te bewegen dat zij de concrete commerciële activiteiten richting de G7, provincies en landelijke overheden definitief staakt en de klanten daar ook van op de hoogte stelt.

Graag zouden wij, rekening houdend met de goedkeuring van het Meerjarenplan en ruimschoots voordat u daartoe overgaat, met u overleggen over de bovenstaande kwesties en de potentiële oplossingen. Zou u mij willen laten weten of u bereid bent om ons hiertoe te ontvangen?

Uiteraard zijn wij ook bereid om onder begeleiding van uw ministerie met het CBS tot oplossingen te komen, indien u daartoe aanleiding ziet.

Wij kijken uit naar uw reactie. Mogen wij u vragen om die binnen circa 14 dagen toe te sturen?

In dank voor uw aandacht,
met vriendelijke groet

5.1.2.e

Paul Kremer,
mede namens directie en aandeelhouders Mezuro

BIJLAGE 1

CBS
T.a.v. Directeur-Generaal CBS
Dr. T.B.P.M. Tjin-A-Tsoi,
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Weesp, 22 Januari 2018

Geachte heer Tjin-A-Tsoi,

Mezuro is een bedrijf dat zich heeft gespecialiseerd in het omzetten van onder andere mobiele netwerk data in mobiliteit informatie ten behoeve van gemeenten, provincies, rijksoverheden en andere (semi) overheden en bedrijfsleven. Wij werken hierbij zeer nauw samen met VodafoneZiggo.

5.1.2.f

Voor zover bij ons bekend is hier, bijna 4 maanden na dato, nog geen reactie op gekomen.

In de tussentijd komen uit verschillende onafhankelijke bronnen de volgende berichten:

- het CBS geeft aan dat zij, net als Mezuro, mobiliteit informatie aan verschillende overheden gaan leveren die verkregen zijn op basis van mobiele netwerk data.
- het CBS geeft aan dat deze informatie gratis wordt geleverd.

Wij gaan er zonder tegenbericht van uit dat deze informatie correct is, mede gezien de bronnen waaruit de informatie afkomstig is. Mocht zulks evenwel op een misverstand berusten dan vernemen wij dit graag uiterlijk 31 Januari.

Het moge u duidelijk zijn, dat gegeven de onderlinge relaties en de positie van CBS als overheidsorgaan in de markt, alsmede het kabinetsbeleid ter zake van concurrentie door overheidsorganen, deze informatie relevant is voor onze rechtspositie.

Voorts wijzen wij u op de aan ons toekomende octrooien, meer met name het Nederlands octrooi nr. 2002997. Ter zake verwijzen wij u naar het als bijlage bijgevoegde schrijven van het Brabants Octrooibureau. In het kader van een samenwerking tussen CBS en Mezuro kan het houden van deze octrooien een positieve werking hebben voor onze gezamenlijke positie in de markt. Wanneer evenwel CBS inbreuk op een octrooi zou maken, behouden wij ons uitdrukkelijk alle rechten voor, waaronder het recht om rechtsmaatregelen te treffen.

Zoals al eerder aangegeven in de brief van september zijn wij graag bereid nauw samen te werken met CBS mits met CBS overeenstemming kan worden bereikt over de respectievelijke rollen in de markt. Graag horen we van u of de interesse voor samenwerking onder de beschreven voorwaarden ook bij het CBS aanwezig is. Uw antwoord zien we graag voor 31 januari tegemoet.

Beleefd groetend,

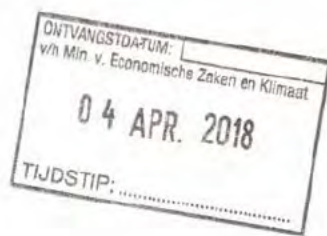
5.1.2.e

P.J. Kremer
Directeur Mezuro BV

Bijlage: 1

Mezuro
Leeuwenveldseweg 3Q
1382 LV Weesp

5.1.2.e

R

AANGETEKENDE BRIEF

NL frankering betaald 8,40

61gr

RECOMMANDÉ

NL

3SRPKS130280578

2594AC 73

D-A-1

PostNL

161125 03-04-2018 09:54

2

TER ADVISERING

Aan de Minister

5.1.2.e

202

Directie Algemene
Economische Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e @minez.nl

Datum

25 april 2018

Kenmerk

AEP / 18081366

BHM: 18081603

Kopie aan

5.1.2.e

nota

Casus-Mezuro en CBS als monopolist

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Op 6 april heeft u via uw PA een brief ontvangen waarin het bedrijf Mezuro klaagt over het stelen van bedrijfsgeheimen, octrooi inbreuk en concurrentievervalsing door het CBS. Het TK-lid Joba van den Berg (CDA) heeft belangstelling voor deze casus en wil op de hoogte gehouden worden van ontwikkelingen. Daarbij hanteert ze de insteek: "wet markt en overheid zegt dat de overheid geen dingen moet overnemen die de markt ook kan"

Advies

Of de klachten van Mezuro gegrond zijn is aan de rechter en/of de ACM. Mocht een dergelijke zaak aangespannen worden door Mezuro, schatten wij de kansen van het CBS om de zaak te winnen in als redelijk goed.

Het ligt in de rede dat een casus als deze vaker voor zal komen, omdat het CBS proactief dienstverlening aanbiedt bij overheden. Het CBS dient daarmee een publiek belang.

De afweging of het wenselijk is dat het CBS concurreert met marktpartijen is nadrukkelijk een politieke. Wij horen graag uw opvatting.

Afhankelijk van uw opvatting zullen wij opties verkennen om met deze situatie om te gaan.

Kernpunten

Na gesprekken gevoerd te hebben met CBS en Mezuro concluderen wij dat:

- Zowel Mezuro als het CBS beleidsrelevante statistische gegevens aanbieden aan gemeenten en andere overheden gebaseerd op telefoniedata. In eerste instantie hebben Mezuro en het CBS samengewerkt. Sinds het CBS zelf toegang heeft tot telefoniedata, is de samenwerking gestopt en is het CBS dezelfde statistische informatie aan gemeenten aan gaan bieden als Mezuro.
- Het CBS lijkt Mezuro daarbij van de markt te concurreren. De merknaam "CBS" is te sterk, de onafhankelijkheid van het CBS staat buiten kijf.

Ontvangen BBR

Ik ben inherent huiverig
om overheden met markten
te laten concurreren. Het ligt
aantekkelijk om alle data in
één hub te hebben om alles
te kunnen combineren, maar,
mits goed/consistent gecodificeerd,
kunnen ook databronnen van
verschillende partijen worden
gekoppeld. Er zijn heel veel
private dataleveranciers (facebook, ...)
zodat de overheid zich vaak
zou moeten wettelijk op data met
hoge maatschappelijke, maar een te
bepaalde commerciële waarde, en
op data die met wetgeving moet
worden afgedwongen.

Bovendien kan het CBS kwalitatief betere en waarschijnlijk goedkoper statistieken leveren aan gemeenten dan private ondernemingen.

- Het in de rede ligt dat deze situatie zich in de toekomst vaker voor zal doen bij andere bedrijven die statistieken leveren aan gemeenten en andere overheden, voor zover het niet al vaker is gebeurd.
- Dit resulteert in een monopolie op statistische informatie voor het CBS, wat ten koste kan gaan van de innovatie op dit gebied.

Toelichting

Uit de brief van en in het gesprek met Mezuro blijkt veel frustratie. De overheidsorganisatie waarmee wordt samengewerkt blijkt zich te ontpoppen als een concurrent die Mezuro het faillissement in drukt. De frustratie is begrijpelijk. Desondanks geven de feiten ons vooralsnog geen aanleiding om te veronderstellen dat het CBS zich buiten de wettelijke kaders heeft bewogen. Het uiteindelijke oordeel daarover is, afhankelijk van de concrete beschuldiging van Mezuro, aan de rechter of de ACM, mocht Mezuro daartoe procedures opstarten. Een dergelijke zaak zal in principe zijn tussen het CBS en Mezuro, EZK zal er naar verwachting niet bij betrokken worden.

CBS positioneert zichzelf steeds meer als de bron voor beleidsstatistieken bij overheden en richt daarvoor onder andere *urban datacenters* en departementale datacenters in. Via maatwerkopdrachten kunnen overheden tegen kostprijs op hun beleidsvragen toegesneden statistische informatie opvragen bij het CBS. Het CBS combineert, selecteert en vult daarvoor de gegevens aan die ze al verzamelen in het kader van de wettelijk verplichte statistieken.

Dienstverlening tussen overheidsinstellingen is uitgezonderd van de wet markt en overheid. Ook de bepaling in de wet op het CBS waarin staat dat het CBS niet mag concurreren met private aanbieders wanneer dit niet in het belang is van goede marktwerking geldt niet, zo blijkt uit gerechtelijke uitspraken in 2008 en 2009. Het CBS zal vrijwel altijd private partijen eruit concurreren waardoor het CBS de facto een monopolie zal verkrijgen op de statistische informatievoorziening. Dit komt doordat:

- Het merk "CBS" is sterk
- De onafhankelijkheid van het CBS staat buiten kijf.
- De kwaliteit is hoog, mede doordat het CBS beschikt over meer data (op persoonsniveau) dan concurrerende private ondernemingen

5.1.2.i

Door beleidsmakers bij gemeenten en andere overheden te voorzien van goede onafhankelijke informatie vervult het CBS een publiek belang. Daar staat tegenover dat een monopolie van het CBS op die informatievoorziening mogelijk ten koste gaat van innovatie op het gebied van statistische dienstverlening.

Immers, private partijen zijn vaak beter in innovatie dan overheidsinstellingen. Ook innovatie via toetreding tot de markt is niet aantrekkelijk, CBS kan immers in de meeste gevallen de dienstverlening ook aanbieden, of, zoals in de casus van Mezero, zich ontwikkelen van partner tot concurrent.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

5.1.2.e

Directie Algemene
Economische Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e

@minez.nl

Datum

15 mei 2018

Kenmerk

AEP / 18095124

nota

SO Strategisch Meerjarenprogramma 2019-2023 CBS
26-04-2018

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n): 3.

- SO Meerjarenprogramma 2019-2023
- Beschikking goedkeuring 2019-2023
- Brief nr. CBS

Aanleiding

12 maart heeft u - na behandeling in de MR - de Eerste en Tweede Kamer en het CBS geïnformeerd voornemens te zijn binnen acht weken het Strategisch Meerjarenprogramma 2013-2023 van het CBS goed te keuren. In het Schriftelijk overleg hebben VVD en CDA vragen gesteld.

De vragen van de VVD zijn feitelijk van aard en van feitelijk antwoord voorzien. De vragen van het CDA lijken geïnspireerd op de klachten van het bedrijf Mezuro. Mezuro beschuldigt het CBS van het stelen van bedrijfsgeheimen, octrooi inbreuk en concurrentievervalsing. In de beantwoording op de vragen van het CDA verduidelijkt u dat het CBS handelt binnen de wettelijke kaders.

Naar aanleiding van de hier aangehaalde discussie over de taakverdeling overheid versus markten en de tegelijkertijd toenemende behoeften bij overheden aan data en statistische informatievoorziening door het CBS, hebben wij met het CBS afgesproken in de komende periode samen te bekijken of het beleidsmatige en wettelijke kader nog aansluit op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Advies

Akkoord gaan met de antwoorden op Kamervragen. Sondering met het CDA ligt na uw akkoord in de rede. Na sondering worden de antwoorden naar de Kamer gestuurd.

Daarnaast kunt u de bijgevoegde goedkeurende beschikking voor het Strategische Meerjarenprogramma en bijbehorende oplegbrief aan de DG CBS tekenen.

Toelichting

Antwoorden op de vragen

De VVD vraagt hoe de samenwerking van het CBS met private partijen eruit ziet, hoe de prijs die het CBS aan gebruikers vraagt bepaald wordt en in welke mate

Ontvangen BBR

* 0 0 0 2 1 5 5 9 4 *

Waarom niet in de antwoorden
en het CBS
vragen in de 202? A1/A2

dat zal
wel maar
dat is met
de enige
naar.

moet

(A)

Bij het uitvoeren van zijn wettelijke taak kan het gebeuren dat CBS daarmee activiteiten uitvoert die marktpartij op een of andere wijze ook uitvoeren. Hoewel binnen de wet, blijft altijd een afweging ~~het~~ mogelijk over het takenpakket van CBS. Een beoordeling ~~van~~ hangt af onder andere af van de ^{inhoudelijke} inhoudelijke samenhang van de overlappende taak met de overige taken van het CBS de kwaliteit en de toegankelijkheid van de privaat aangeboden gegevens en ~~het~~ het publieke karakter van ~~de~~ het terrein waarop de gegevens betrekking hebben. Omdat 'open data' in de

het CBS beschikking heeft over overheidsgegevens. Deze vragen zijn van een feitelijk antwoord voorzien.

De vragen van het CDA zijn met name gericht op hoe voorkomen kan worden dat het CBS concurreert met private partijen. De gehanteerde redeneerlijn is als volgt:

- Met de statistiekvoorziening aan andere overheden voert het CBS zijn wettelijke taak uit om te voorzien in de statistische behoeften van praktijk, beleid en wetenschap.
- Het kan zijn dat private partijen diensten leveren die raken aan de officiële statistieken van het CBS.
- U heeft geen reden te veronderstellen dat het CBS buiten de wettelijke kaders treedt.

Tenslotte vraagt het CDA of de goedkeuring van het meerjarenprogramma kan worden aangehouden. U geeft aan dat het CBS heeft voldaan aan de wettelijke vereisten en dat de goedkeurende beschikking tegelijk met de antwoorden aan de Kamer aan de DG CBS gestuurd wordt. Bovendien zijn er geen inhoudelijke redenen om de goedkeuring voor het meerjarenprogramma uit te stellen. We zijn overigens wel met het CBS in gesprek in het kader van maatschappelijke en technologische veranderingen, zie hieronder.

Verdere proces

Wij hebben met het CBS afgesproken in de komende periode samen te bezien of technologische en maatschappelijke ontwikkelingen aanleiding zijn voor verandering van het takenpakket en daarmee het beleidsmatige en wettelijke kader van het CBS. We zullen onder andere kijken naar de taakverdeling overheid versus markt, de impact van maatschappelijke en technologische veranderingen hierop en de toenemende behoeften van de centrale en decentrale overheid aan (onder meer laagregionale) statistische informatie. Hierbij nemen we uw reactie op onze nota mee, waarin u o.a. aangaf inherent huiverig te zijn om markten met overheden te laten concurreren. We zullen meerdere richtingen verkennen en vervolgens concrete opties aan u voorleggen.

Goedkeuring meerjarenprogramma

Het CBS heeft ons laten weten andere terminologie te willen hanteren voor het werk dat ze op aanvraag doen. In de brief bij de beschikking geeft u de DG CBS toestemming tekstuele wijzigingen aan te brengen in het meerjarenprogramma, mits dit niet leidt tot materiele inhoudelijke wijzigingen. Wel verzoekt u de DG CBS deze wijzigingen te vermelden en toe te lichten bij het openbaar maken van het meerjarenprogramma.

Een dag na het versturen van de beschikking aan het CBS treedt de beschikking in werking.

A2

toekomst ⁱⁿ ~~van~~ tot een
~~een~~ ~~meer~~ ~~kan~~
~~deze~~ so dagelijkse samenloop
kan leiden, ^{en} ~~in~~
nader of, en zo ja ~~en~~ in
welke gevallen, hier tot andere
afwegingen zou moeten worden
genomen. Ik bespreek dit met
CBS en zal hen vragen om
in het volgende MJP een
meer inhoudelijke verantwoording
op dit terrein op te nemen.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Centraal Bureau voor de Statistiek
T.a.v. de heer dr. T.B.P.M. Tjin-A-Tsoi
Postbus 24500
2490 HA DEN HAAG

**Directie Algemene
Economische Politiek**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr.
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
AEP / 18074071

Uw kenmerk
CBO-2017-106

Bijlage(n)

¹

Datum **30 MEI 2018**
Betreft Goedkeuring van het Strategisch Meerjarenprogramma 2019-2023

Geachte heer Tjin-A-Tsoi,

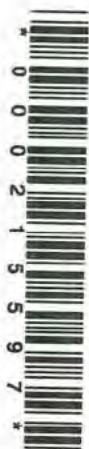
Op 12 maart jongstleden berichtte ik u dat ik binnen acht weken een beschikking zou vaststellen om het Strategisch Meerjarenprogramma 2019-2023 goed te keuren. U kunt bijgaand de betreffende beschikking vinden. Conform artikel 14 van de Wet op het CBS vraag ik u het Meerjarenprogramma openbaar te maken.

Ik heb begrepen dat u tekstuele wijzigingen wilt aanbrengen in het Strategisch Meerjarenprogramma. Voor zover dit niet tot materiële inhoudelijke wijzigingen leidt is dit toegestaan. Ik verzoek u wel om eventuele wijzigingen bij het openbaar maken van het Meerjarenprogramma te vermelden en toe te lichten.

Hoogachtend,

5.1.2.e

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Beschikking omtrent de goedkeuring van het meerjarenprogramma 2019-2023 van het CBS

Procesverloop

De directeur-generaal van de statistiek heeft bij brief van 22 december 2017 een verzoek ingediend tot het verlenen van goedkeuring van het besluit tot vaststelling van het meerjarenprogramma 2019-2023. Op 12 maart zijn de Eerste Kamer¹ en de Tweede Kamer² op de hoogte gesteld van het standpunt over de ter verwezenlijking van het meerjarenprogramma 2019-2023 te vervullen financiële en organisatorische voorwaarden.

Overwegingen

Overwegende dat,

- de directeur-generaal van de statistiek ten minste eenmaal in de vijf jaren een meerjarenprogramma vaststelt, waarin op hoofdlijnen wordt vastgelegd welke werkzaamheden het CBS zal uitvoeren in de komende jaren;
- het standpunt over de ter verwezenlijking van het meerjarenprogramma 2019-2023 te vervullen financiële en organisatorische voorwaarden is bepaald in overeenstemming met het gevoelen van de raad van ministers;
- het standpunt over de financiële en organisatorische voorwaarden overeen komt met de door de directeur-generaal van de statistiek gevraagde voorwaarden.

Gelet op artikel 14 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek;

Beschikking:

Artikel 1

Het besluit van de directeur-generaal van de statistiek tot vaststelling van het meerjarenprogramma 2019-2023, zoals opgenomen in de bijlage behorende bij deze beschikking, is goedgekeurd.

Artikel 2

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de dag na die waarop de beschikking is bekendgemaakt.

Artikel 3

Deze beschikking wordt bekend gemaakt door toezending aan de aanvrager.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

Eric Wiebes

5.1.2.e

¹ Kamerstukken EK 34775-XIII-F

² Kamerstukken TK 34775-XIII-134

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Mezuro BV
T.a.v. dhr P.J. Kremer
Leeuwenveldse 5, kantoor 22
1382 LV WEESP

**Directie Algemene
Economische Politiek**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum
Betreft Brief over traject rondom meerjarenplan en wetgeving CBS ; VSO 5
juni 2018

Ons kenmerk
AEP / 18150377

Uw kenmerk

Geachte heer Kremer,

Bijlage(n)

Op 17 juni heeft de hoop uitgesproken dat u kunt blijven rekenen op aandacht voor uw zorgen zoals duidelijk gemaakt in uw brief van 2 april en daarop volgende gesprekken met ambtenaren van EZK. Daarnaast biedt u uw medewerking aan in de zoektocht naar conflictsituaties en waarbij de redelijkheid van de door het CBS ontwikkelde activiteiten zal worden (her)bezien.

Ik dank u voor uw aanbod. Wij gaan samen met het CBS een traject in om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Mochten we daarbij tot de conclusie komen dat het nuttig is om nader met u in contact te treden gaan wij graag in op uw aanbod. Mochten er in de tussentijd bij u ontwikkelingen zijn die voor ons relevant zijn om te weten, dan nodig ik u uit om contact opnemen met mijn medewerkers.

Hoogachtend,

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

5.1.2.e
5.1.2.e

**Directie Algemene
Economische Politiek**

Ons kenmerk
AEP / 18150377

Directie Algemene
Economische Politiek

TER ADVISERING

Aan de Minister

5.1.2.e

5.1.2.e

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e @minez.nl

Datum

31 mei 2018

Kenmerk

AEP / 18114319

BHM: 18115593

nota

VSO meerjarenprogramma CBS

5.1.2.e

Kopie aan

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

- Motie vd Berg (CDA) en
Veldman (VVD)

- Q&A's

Aanleiding

Naar verwachting wordt dinsdag een VSO georganiseerd over het meerjarenprogramma 2019-2023 van het CBS (mjp). In voorbereiding daarop ontvangt u van ons dit feitelijk overzicht. In de bijlage vindt u de concept motie van CDA en VVD, met onze appreciatie, en een aantal Q&A's.

Advies

U kunt de stukken gebruiken voor uw voorbereiding.

ToelichtingReactie op de Kamervragen

De vragen van het CDA zijn met name gericht op hoe voorkomen kan worden dat het CBS concurreert met private partijen. De antwoorden hebben de volgende strekking:

- Met de statistiekvoorziening aan andere overheden voert het CBS zijn wettelijke taak uit om te voorzien in de statistische behoeften van praktijk, beleid en wetenschap.
- Het kan zijn dat private partijen diensten leveren die raken aan de officiële statistieken van het CBS.
- U heeft geen reden te veronderstellen dat het CBS buiten de wettelijke kaders treedt. Het is aan de rechter om in individuele gevallen te oordelen over klachten waarin wordt aangegeven dat de statistische informatievoorziening van het CBS aan praktijk, beleid en wetenschap als concurrentieverstorend wordt ervaren.
- Omdat de toenemende beschikbaarheid van data in de toekomst vaker tot een dergelijke samenloop kan leiden, zal u met het CBS een traject starten om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Ook vroeg het CDA of de goedkeuring van het mijp kan worden aangehouden. U heeft in de antwoorden aangegeven dat het CBS heeft voldaan aan de wettelijke vereisten en dat de goedkeurende beschikking tegelijk met de antwoorden aan de Kamer aan de DG CBS gestuurd wordt.

Ontvangen BBR

Op aandringen van het CDA is – ondanks het antwoord – de goedkeurende beschikking nog niet afgegeven. Hoewel niet in overeenstemming met de wet, leidt dit niet direct tot problemen voor het CBS.

De VVD vroeg hoe de samenwerking van het CBS met private partijen eruit ziet, hoe de prijs die het CBS aan gebruikers vraagt bepaald wordt en in welke mate het CBS beschikking heeft over overheidsgegevens. Deze vragen zijn van een feitelijk antwoord voorzien.

Juridisch kader

De Wet op het CBS reguleert de wijze en voorwaarden van goedkeuring van het mjp. De DG CBS gaat over de inhoud van het mjp. Hierin schrijft hij hoe hij in de komende vijf jaar uitvoering gaat geven aan zijn wettelijke taak. De taak is ruwweg:

- Statistieken die bij wet verplicht zijn te maken
- Te voorzien in de statistische behoeften die bestaan bij praktijk, beleid en wetenschap.

De minister stelt – in overleg met de MR – de financiële en organisatorische kaders vast waarbinnen het mjp moet blijven. Slechts wanneer het mjp buiten deze kaders beweegt kan goedkeuring van het mjp onthouden worden. Binnen acht weken na vaststellen van de kaders moet de minister het mjp goedkeuren.

Verdere proces

We gaan samen met het CBS een traject starten om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. toenemende beschikbaarheid van data en vraag bij overheden naar statistische informatie). We zullen meerdere richtingen verkennen en vervolgens concrete opties aan u voorleggen. Het streven is dit eind dit jaar afgerond te hebben. De mogelijke aanpassing van het wettelijke of beleidsmatige kader die hieruit voortkomt moet het CBS volgen, ook wanneer dit een aanpassing van het mjp vergt.

Tijdslijn

- Op 22 december heeft het CBS u het mjp gestuurd voor goedkeuring
- 9 maart heeft de MR de financiële en organisatorische kaders vastgesteld waarbinnen het mjp moet blijven. Deze kaders komen overeen met hetgeen de DG CBS heeft gevraagd.
- 12 maart heeft u de Kamer en de DG CBS geïnformeerd dat de MR de kaders heeft vastgesteld en binnen acht weken voornemens te zijn het mjp goed te keuren.
- Op 6 april heeft u via uw PA een brief ontvangen waarin het bedrijf Mezuro klaagt over het stelen van bedrijfsgeheimen, octrooi inbreuk en concurrentievervalsing door het CBS. Mezuro vraagt om in te grijpen en het mjp niet goed te keuren.

- 11 april hebben wij voor het eerst contact gehad met het CBS over Mezuro.
- 20 april heeft Mezuro de brief toegelicht op het ministerie van EZK.
- 26 april hebben het CDA en de VVD in een schriftelijk overleg vragen gesteld. De vragen van het CDA zijn vermoedelijk gebaseerd op de casus Mezuro.
- 30 mei zijn de vragen beantwoord.

QA Vindt u het wenselijk dat het CBS de concurrentie met marktpartijen aangaat?

- Het CBS geeft zelf onafhankelijk invulling aan zijn publieke taak, binnen de daarvoor opgestelde wettelijke kaders. Hiermee komt het CBS tegemoet aan de behoefte van onder meer overheidsinstanties naar kwalitatief hoogstaande statistieken. De officiële statistieken die het CBS maakt en die door andere overheden worden gebruikt voor de uitoefening van hun publieke taak, vallen niet onder de Wet Markt en Overheid.
- Het is uiteraard mogelijk dat commerciële partijen diensten aanbieden die raken aan de officiële statistieken van het CBS.
- Omdat de technologische ontwikkelingen ertoe leiden dat marktpartijen steeds vaker kansen zien om data te gebruiken voor hun verdienmodel, zal ik met het CBS een traject starten om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij huidige ontwikkelingen.
- Overigens brengt het CBS de integrale kosten in rekening voor de werkzaamheden die het binnen zijn wettelijke taak uitvoert en die niet worden bekostigd uit het basisbudget, conform zijn wettelijke plicht. Het is dus niet zo dat het CBS aanvullend statistisch onderzoek (voor o.a. decentrale overheden) “gratis” aanbiedt.

QA Bent u bereid het in het Meerjarenprogramma extra waarborgen op te nemen om het risico op concurrentie tussen het CBS en private partijen te voorkomen?

- Het Meerjarenprogramma is niet het juiste instrument om deze waarborgen in op te nemen.
- Het CBS gaat over de inhoud van het Meerjarenprogramma. In het Meerjarenprogramma beschrijft het CBS hoe het uitvoering gaat geven aan zijn wettelijke taak. Het kabinet stelt de financiële en organisatorische kaders vast waarbinnen het Meerjarenprogramma moet blijven. Slechts wanneer het Meerjarenprogramma buiten deze kaders beweegt kan goedkeuring van het Meerjarenprogramma onthouden worden.
- Om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij huidige ontwikkelingen zal ik met het CBS een traject starten waarin dit uitgebreid onderzocht wordt. Wanneer blijkt dat er sprake is van ongewenste ontwikkelingen zal ik bezien welke vervolgstappen nodig zijn.

QA Kan het CBS zelf de prijs van zijn door gebruikers bekostigde statistieken bepalen? Voldoet het CBS hierbij aan de Wet op Markt en Overheid?

- Het CBS brengt voor de werkzaamheden die niet worden bekostigd uit het basisbudget de integrale kosten in rekening. De integrale kosten worden bepaald door de bestede uren te vermenigvuldigen met een uurtarief, gebaseerd op de integrale kostprijs per uur. Deze integrale kostprijs omvat de loonkosten van de medewerkers en opslagen voor onder meer IT, huisvesting en overhead. Het CBS berekent zowel het aantal bestede uren als de hoogte van de kostprijs. Hierop vindt accountantscontrole plaats.
- Aangezien het CBS door statistiekvoorziening aan overheden zijn wettelijke taak uitvoert, is de Wet Markt en Overheid (hoofdstuk 4B van de Mededingingswet) niet van toepassing.
- Het CBS kan conform artikel 5 van de Wet op het CBS ook incidenteel werkzaamheden uitvoeren voor private partijen. Daarop is de Wet Markt en Overheid wel van toepassing. Ook in dat geval worden de hiervoor toegelichte integrale kosten doorberekend conform (de gedragsregels van) de Wet Markt en Overheid.

QA Bent u bekend met de klacht van Mezuro over concurrentievervalsing door het CBS?

- Ik ben bekend met de klachten van het bedrijf. Ik heb geen reden te veronderstellen dat het CBS buiten de wettelijke kaders treedt. Het is aan de rechter om in individuele gevallen te oordelen over klachten waarin wordt aangegeven dat de statistische informatievoorziening van het CBS aan praktijk, beleid en wetenschap als concurrentieverstorend wordt ervaren.

De minister van Economische Zaken en Klimaat
Zijne excellentie, de heer Ir. E.D. Wiebes MBA
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC DEN HAAG

Verzonden per post en e-mail: 5.1.2.e@minez.nl

Weesp, 17 Juni 2018

Geachte heer Wiebes,

Betreft: traject rondom meerjarenplan en wetgeving CBS; VSO 5 juni 2018.

Naar aanleiding van het gewisselde tijdens het VSO over het meerjarenplan van het CBS op 5 juni jongstleden, bericht ik u graag als volgt.

In de eerste plaats is Mezuro verheugd over de initiatieven die u en de Kamer hebben genomen om te komen tot het reduceren c.q. voorkomen van oneerlijke concurrentie door het CBS. Ik refereer daarbij aan mijn eerdere brief d.d. 2 april jl., waarover ik eerder contact heb gehad met uw ambtenaren. Voor een nieuw, innovatief bedrijf als Mezuro is het essentieel dat er een speelveld bestaat waarin geconcentreerd wordt op meerwaarde van de diensten en met gelijke middelen, zowel financieel als in praktische zin. Ik dank u dan ook voor de tot nu toe aan onze zorgen geschonken aandacht en hoop dat wij daarop mogen blijven rekenen bij het vervolgtraject.

Mezuro benadrukt, dat het CBS een onbetwiste rol heeft waar het gaat om kwaliteit van ontsluiting van de door de overheid gegenereerde data (en het beschikbaar stellen van data/informatie aan derden, waaronder ons bedrijf) als waar het gaat om de validatie van datamethoden, zoals die ook door ons bedrijf ontwikkeld worden. De meerwaarde en dus, publieke taak van het CBS ligt o.i. dan ook vooral in de sfeer van het CBS als objectieve partij die onafhankelijk kan oordelen. Daarmee zijn (semi-)private of concurrerende activiteiten van het CBS in de markt lastig, zo niet onmogelijk te verenigen.

Mezuro BV

Leeuwendeldseweg 5, kantoor 22, 1382 LV Weesp

Tel; +31 (0) 294-415159

www.Mezuro.com

Tijdens het VSO hebt u aangegeven, op zoek te zullen gaan naar “conflictsituaties” waarvan u zich op de hoogte zult stellen en waarbij ook de redelijkheid van de door het CBS ontwikkelde activiteiten zal worden (her)bezien. Met deze brief bied ik graag (nogmaals) onze medewerking aan in die zoektocht: wij gaan er graag met u over in gesprek om, vanuit een constructieve en positieve grondhouding, bij te dragen aan een blijvend betere invulling van de bestaande wet- en regelgeving, de maatschappelijke meerwaarde van de taken die daaronder vervuld worden en een stevige verankering van de rol van het CBS als objectieve informatieverstrekker van overheidsdata. De in het VSO gesuggereerde dienstentoets zou daartoe een bruikbaar instrument kunnen zijn: de ideeën die wij daarover hebben, zullen wij graag nader aan u toelichten.

Voor de ontwikkeling, zo niet het voortbestaan, van Mezuro is het essentieel dat het door u aangekondigde traject spoedig zal starten en dat wij daarover snel met uw ministerie en eventuele andere partijen in gesprek kunnen komen.

Met vriendelijke groet.

5.1.2.e

P.J. Kremer
directeur Mezuro B.V.

Mezuro BV

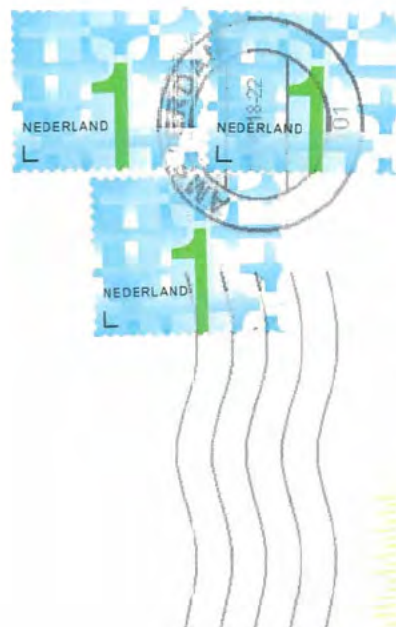
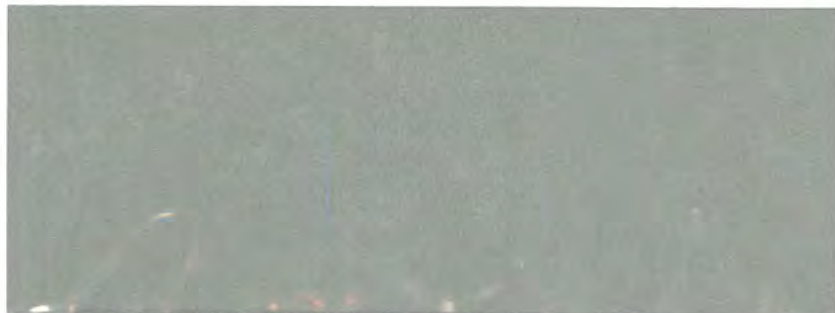
Leeuwenveldseweg 5, kantoor 22, 1382 LV Weesp

Tel; +31 (0) 294-415159

www.Mezuro.com

Mezuro
Leeuwenveldseweg 3Q
1382 LV Weesp

FX2CC #1665X2R#00#1207#

TER ADVISERING

Aan
de Secretaris-generaalDirectie Algemene
Economische Politiek

Auteur

5.1.2.e
T 070 5.1.2.e
5.1.2.e @minez.nl

Datum

29 juni 2018

Kenmerk

AEP / 18155271

nota

Reguliere bijpraat met de DG CBS

Kopie aan

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Bijlage(n)

Parafenroute

Aanleiding

Digitaal akkoord 3-7-2018	Digitaal akkoord 3-7-2018	Paraaf
5.1.2.e	5.1.2.e	
5.1.2.e	5.1.2.e	

Dinsdag 3 juli maart van 12 tot 13 uur heeft u een reguliere bijpraat met de DG CBS. Naar verwachting zal het belangrijkste onderwerp van gesprek het traject zijn dat we samen met het CBS starten om te onderzoeken of de wettelijke en beleidsmatige kaders van het CBS nog aansluiten op de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Daarnaast bevat deze nota achtergrond informatie over ontwikkelingen bij het CBS.

Advies

U kunt aangeven dat u tevreden bent dat ondanks de moeilijkheden in het traject, de dir AEP en pDG CBS goede procesafspraken hebben kunnen maken:

- De uitwerking van de motie wordt gezamenlijk opgepakt door AEP en CBS. AEP is hierbij verantwoordelijk voor het bezien van de wettelijke kaders van het CBS in het licht van technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Het CBS werkt aan de invulling van de beleidsmatige kaders.
- Eind augustus bespreken de pDG en dir AEP de voortgang. Het CBS bespreekt het stuk over de beleidsmatige kaders in september met de Raad van Advies.
- Uiterlijk eind van het jaar zal MEZK de Kamer informeren over de resultaten van het traject. NB, CBS lijkt graag zelf auteur te willen zijn van stukken richting de minister. Afgesproken is dat AEP de nota en opties voor de minister schrijft, in afstemming met CBS.

Mocht u bij dit onderwerp behoefte hebben aan ondersteuning is 5.1.2.e beschikbaar.

ToelichtingTraject wettelijke en beleidskaders CBS

Hoofdvraag bij het traject is wat de publieke belangen zijn van het CBS in de huidige maatschappij. Hoe kunnen deze ingevuld worden? En wat betekent dat voor de wettelijke en beleidskaders van het CBS? Het publieke belang van informatievoorziening en privacy ten opzichte van marktwerking (efficiency / innovatie) is van belang.

Ontvangen BBR

Het CBS is huiverig voor het bezien van de wettelijke kaders. Deze opdracht is echter toegezegd in de Kamer. Bovendien is het werkveld van het CBS aan verandering onderhevig. Dit resulteert in onduidelijkheid en discussie over de invulling van de kaders. Gegeven de mail van de DG CBS aan u lijkt dat over de weging van deze argumenten discussie zal zijn in het traject.

Afgesproken is dit traject gezamenlijk op te pakken waarbij EZK/AEP verantwoordelijk is voor de wettelijke kaders en CBS voor de invulling van de beleidskaders. Aansturing en monitoring van dit traject vindt plaats op niveau dir AEP/pDG CBS. Betrokken zijn in elk geval CBS, AEP en WJZ. Bezien wordt of en in welke hoedanigheid de directies RICT (digitalisering en open data), MC (wet markt en overheid) en FEZ aangesloten moeten worden. Ook is er wellicht een rol voor BZK vanuit de beleidsverantwoordelijkheid voor overheden.

In de bijlage kunt u meer informatie vinden over de politieke opdracht en de voorgeschiedenis.

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het

Bijlage traject taakopdracht

Politieke opdracht

Directe aanleiding van het traject is de klacht van Mezuro dat het CBS marktversturend werkt door net als Mezuro statistieken aan te bieden aan gemeenten op basis van telefoniedata. In antwoorden op de Kamervragen is het traject als volgt omschreven:

Ik vind dat het CBS altijd een afweging moet maken over zijn werkzaamheden die onder andere zou moeten afhangen van de inherente inhoudelijke samenhang van de overlappende activiteit met de overige activiteiten van het CBS, de kwaliteit en de toegankelijkheid van de privaat aangeboden informatie en het publieke karakter van het terrein waarop de informatie betrekking heeft. Omdat de toenemende beschikbaarheid van data in de toekomst vaker tot een dergelijke samenloop kan leiden, zal ik met het CBS een traject starten om te bezien in hoeverre de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders aansluiten bij de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

In het VSO heeft MEZK het als volgt toegelicht

“Er is bij data een publieke taak. Het gaat om het publieke belang. Dat zijn dan data die niet met die kwaliteit, niet in die vorm of niet in die geïntegreerdheid kunnen verschijnen. Die zijn verankerd in een wettelijke taak. Maar er is ook een markt. Daar verschijnen ook producten, statistieken. Daarbij hoeft de overheid geen taak te hebben. Je ziet dat daar soms een zekere samenloop in zit, zeker als je denkt aan een nationaal dataknooppunt. De vraag is wat we daarbij redelijk vinden. Dat gaat niet over de wettelijke taak. Die is er. Het CBS werkt ook conform die wettelijke taak. Maar het is wel de vraag wat we hierbij redelijk vinden. Welke samenloop vind je redelijk, en welke niet? Dat gaan we inderdaad onderzoeken.

[...]

Hij vraagt hoe we voorkomen dat we in botsing komen met de regels van de Wet Markt en Overheid. Bij een wettelijke taak gelden die regels niet. Daarom heb je een wettelijke taak gedefinieerd. Het gaat hier volgens mij niet over de vraag of we in botsing komen met de wettelijke taak van het CBS of met de Wet markt en overheid. Het gaat erom wat we binnen de gedragingen van het CBS redelijk vinden. Het kan zijn dat dit een wenk oplevert voor het CBS om iets wel of niet te doen. Het zou zelfs kunnen betekenen dat we de wettelijke taak anders vormgeven, maar daar gaat het op dit moment over. Ik ga dus proberen de redelijkheidsvraag te

beantwoorden. Ik ga zien of die samenloop in alle omstandigheden zo moet gaan zoals die nu gaat."

De Kamerbreed gesteunde motie "verzoekt de regering om in het traject rondom de huidige wettelijke en beleidsmatige kaders voor het CBS en in de uitvoering van het Strategisch Meerjarenprogramma CBS 2019-2023 als uitgangspunt te nemen dat het CBS bij het leveren van diensten aan private partijen en overheden niet op oneerlijke wijze concurreert met private partijen, en de Kamer hierover uiterlijk dit jaar te informeren".

Voorgeschiedenis

Directe aanleiding van het traject is de klacht van Mezuro dat het CBS marktversturend werkt door net als Mezuro statistieken aan te bieden aan gemeenten op basis van telefoniedata. De Kamer heeft vervolgens ook een motie aangenomen om "bij dat traject als uitgangspunt te nemen dat het CBS bij het leveren van diensten aan private partijen en overheden niet op oneerlijke wijze concurreert met private partijen, en de Kamer hierover uiterlijk dit jaar te informeren".

Het proces om tot dit traject te komen is moeizaam geweest. Eind april hebben wij de minister geïnformeerd over de klacht van Mezuro en aangegeven dat met het uitvoeren van de wettelijke taak het CBS belangrijke publieke belangen dient, maar dat dit wel negatieve consequenties heeft voor marktpartijen en mogelijk voor de innovatie. Uit de reactie van de minister lazen wij vervolgens de opdracht om hier verder mee aan de slag te gaan.

Het CBS heeft in eerste instantie ontstemd gereageerd op deze ontwikkelingen. Ze voelen zich onvoldoende meegenomen in de eerste nota aan de minister. Ook inhoudelijk zijn ze het niet eens met de lijn. U heeft daarover een uitgebreide e-mail van de DG CBS ontvangen. Hij spreekt over "vermeende marktactiviteiten" en licht de betreffende activiteiten van het CBS toe. Samengevat komen zijn opmerkingen er op neer dat het CBS cruciale diensten levert, er geen sprake is van gedwongen winkelnering en geen sprake van marktfalen:

- CBS kan meer data aan elkaar koppelen dan de meeste marktpartijen
- Privacy is gewaarborgd
- Dubbele informatieuitvragen worden voorkomen --> lagere administratieve lasten
- Cijfers van overheden zijn vergelijkbaar, consistent en van voldoende kwaliteit.
- CBS levert een onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en unieke data-toegang die private partijen niet kunnen leveren.

We hebben de afgelopen periode daarom veel aandacht besteed aan het goed krijgen en houden van de relatie, bijvoorbeeld door stukken voor de minister uitgebreid met hen af te stemmen. Het CBS is tevreden over de recente gang van zaken en geeft aan tevreden te zijn over de gemaakte afspraken over het verdere traject.

TER ADVISERING

Aan de Minister

Directie Algemene
Economische Politiek

Auteur

5.1.2.e
T 070 5.1.2.e
5.1.2.e @minez.nl

Datum

6 november 2018

Kenmerk

AEP / 18284719

Bhm: 18290352

Kopie aan

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Bijlage(n)

1

nota

Oplegnota Kamerbrief CBS - uitvoering motie oneerlijke
concurrentie

Parafenroute

5.1.2	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e

Aanleiding

U heeft de Kamer toegezegd te bekijken of de wettelijke en beleidsmatige kaders van het CBS nog aansluiten op de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Hiermee heeft u ook uitvoering gegeven aan de motie van de leden Van den Berg en Geurts over oneerlijke concurrentie door het CBS. Bijgevoegde concept Kamerbrief doet verslag van de uitkomsten van dit traject.

Indien akkoord, zal uw PA de brief sonderen met de Tweede Kamer. Na sondering zullen wij het stuk agenderen in de CFEZIL, uiterlijk 26 november. Dan zijn we precies op tijd om nog voor het einde van het jaar de brief naar de Tweede Kamer sturen, conform uw toezegging.

Advies

Wij horen graag of u akkoord bent met de brief.

Kernpunten

De brief bevat de volgende hoofdlijnen

- U heeft getoetst aan twee publieke belangen of aanpassing van de wettelijke of beleidsmatige kaders wenselijk is: goed functionerende markten en een goede statistiekvoorziening. U vindt het, vanuit het oogpunt van goede marktwerking, onwenselijk wanneer werkzaamheden van een overheidsinstantie leiden tot ongelijke concurrentie met private aanbieders van vergelijkbare diensten.
- De publieke belangen schuren bij het werk dat het CBS uitvoert in opdracht van overheden. CBS gaat verder in gesprek met het bedrijfsleven over de reikwijdte van zijn taakopvatting. Het aanscherpen van de uitgangspunten van het CBS ten aanzien van de statische diensten in opdracht om voldoende ruimte te bieden aan marktpartijen maakt deel uit van dit gesprek. Dit moet resulteren in een beleidsregel van de DG CBS.
- U bent verheugd dat dit overleg inmiddels tot stand is gekomen. Hiermee wordt onderkend dat zowel bedrijven als het CBS een rol hebben, vanuit de eigen toegevoegde waarde.
U zult deze gesprekken monitoren en waar nodig faciliteren. Het CBS zal u

Ontvangen BBR

uiterlijk voor de zomer van 2019 rapporteren over de resultaten van deze gesprekken en de inhoud van de beleidsregel. U zult de Kamer vervolgens informeren.

- Steeds vaker heeft het CBS private dataregistraties nodig om statistieken te maken van voldoende kwaliteit. Het is meer dan wenselijk dat het CBS toegang krijgt tot banktransactiegegevens, telefoniegegevens en energieproductiegegevens. U zal daarom als uiterste middel een voorstel doen de AMvB gegevensverwerking aanpassen, zodat het CBS (verplicht) toegang krijgt tot die data.

Toelichting

Het traject is gestart nadat wij bericht kregen van het bedrijf Mezuro dat zij op oneerlijke wijze van de markt geconcurrereerd werden door het CBS. Deze klacht heeft ook Tweede Kamerleden bereikt. In de Kamer heeft u vervolgens een traject toegezegd waarin wordt bekeken of de beleidsmatige en wettelijke kaders van het CBS nog aansluiten bij de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Gedurende het traject bleef de Kamer zorgen uiten.

We hebben in dit traject nauw overlegt met het CBS en we hebben vijf bedrijven (vertrouwelijk, zonder het CBS) uitvoerig gesproken over de activiteiten van het CBS en waar dit tot problemen leidt voor marktpartijen. Ook hebben we met een aantal afnemers van statistieken gesproken.

De problemen van de bedrijven spitsen zich toe op de ervaren actieve acquisitie van het CBS in combinatie met het feit dat voor opdrachtverlening aan het CBS geen aanbesteding nodig is. Zolang het niet gaat om de verwerking van persoonsgegevens, kunnen bedrijven bijna alles wat het CBS ook kan, met gebruik van de geanonimiseerde microdata van het CBS.

Gedurende het traject is het CBS in beweging gekomen door het gesprek te zoeken met klagende bedrijven. CBS heeft nu een bijeenkomst in januari gepland met diverse bedrijven om te bekijken waar het CBS en bedrijven kunnen samenwerken. Bedrijven reageren voorzichtig positief op de recente toenadering van het CBS. Zowel het CBS als de bedrijven zien mogelijkheden voor verbetering van de huidige situatie in het gekozen vervolgtraject om tot aanscherping van de beleidsregels te komen.

Politieke gevoeligheid van toegang tot extra data door het CBS

Om de kwaliteit van de statistieken op peil te houden heeft het CBS toegang nodig tot nieuwe databronnen. Het gaat om inzicht van het CBS in banktransacties, locatiegegevens van telefoniedata en data over de productie van energie. Het CBS is momenteel in gesprek met onder meer de vereniging van banken om de mogelijkheden te verkennen. Wanneer het CBS toegang krijgt tot deze data kan dit leiden tot zorgen over privacy bij andere bewindspersonen en in de TK. De brief probeert deze zorgen zoveel mogelijk weg te nemen door te benadrukken dat de data alleen gebruikt wordt voor statistiekproductie en op zo hoog mogelijk aggregatieniveau verzameld wordt. Desondanks kan dit politiek gevoelig liggen.

TER ADVISERING

Aan

5.1.2.e

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minez.nl

Datum

19 maart 2019

Kenmerk

CE-AEP / 19073047

nota

CBS, gesprek met Mezuro

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Woensdag heb je tussen twaalf en één een lunchafspraak met een afvaardiging van Mezuro. Ik zal ook aansluiten. De afvaardiging vanuit Mezuro bestaat uit 5.1.2.e, 5.1.2.e en 5.1.2.e. Ze willen graag hun zorgen en ervaringen met het CBS nogmaals uiteen zetten en aanbieden om mee te denken met oplossingen. Ook willen ze graag de Kamerbrief zien.

Mezuro heeft via een lobbyist het oor van de politiek en in elk geval van de PA van de minister. 5.1.2.e maakt zich zorgen om de politieke risico's en heeft ons verzocht de positie van de minister duidelijker voor het voetlicht te laten komen en Mezuro serieus te woord te staan.

Advies

Doel van het gesprek is vooral om Mezuro aan te horen en te laten weten dat we hun zorgen serieus nemen.

Je kan het proces dat we nu in gaan met de MOA en het CBS toelichten. Je kan polsen wat zij van dit proces vinden en of ze voldoende worden meegenomen zo.

Toelichting

Mezuro maakt gebruik van gps-gegevens van mobiele telefoons die aangesloten zijn bij het netwerk van Vodafone. Deze gegevens zetten ze om in mobiliteitsstatistieken en bieden dit aan bij vooral gemeenten, zodat gemeenten inzicht verkrijgen in de herkomst van toeristen, waar en wanneer er veel mensen zijn voor de planning van hulpdiensten, etc.

Mezuro heeft in eerste instantie vanaf 2012 samengewerkt met het CBS om dit te ontwikkelen. Het is onduidelijk hoe die samenwerking precies is verlopen (CBS en Mezuro hebben een verschillend verhaal), maar duidelijk is wel dat gaandeweg het proces Mezuro het CBS steeds meer ervoer als een concurrent. Zeker omdat het CBS toegang kreeg tot telefoniedata van T-mobile en in het meerjarenprogramma met zo veel woorden aankondigt (gemeentelijke) overheden actief op te zoeken met het aanbod over mobiliteitsgegevens. Mezuro kan hier niet tegenop.

Ontvangen BBR

Deze klacht heeft ook Tweede Kamerleden bereikt. Vervolgens is het traject gestart van de Kamerbrief om te kijken naar hoe CBS voldoende ruimte kan laten aan marktpartijen.

Gedurende het traject heeft Mezero contact gezocht over de voortgang en aangeboden mee te denken over de oplossing. Ook hebben ze een lobbyist in de arm genomen.

Tijdens het schrijven van de Kamerbrief heeft CBS actief contact gezocht met bedrijven met het doel te kijken hoe samengewerkt kan worden. Mezero was daar in eerste instantie enthousiast over. Ze hebben zelfs bij 5.1.2.e gepleit voor extra middelen voor het CBS zodat het CBS samen met hun producten verder kan ontwikkelen.

Overleg met het CBS ging echter steeds moeizamer en recent heeft CBS ze op de hoogte gesteld van hun principiële positie dat zij altijd zullen leveren aan overheden wanneer die daarom vragen. Daar is Mezero erg boos over en beschouwd de gesprekken met het CBS afgelopen periode nu als "aan het lijntje houden".

Toen ik ze recent sprak om te kijken of ik de kou uit de lucht kon nemen gaven ze ook aan dat ze zich niet vertegenwoordigd voelen door de MOA. Het werd mij niet duidelijk waarom dat het geval was.

Tenslotte zijn zij ook vermoedelijk de partij die twijfel uit over onze uitleg van de artikel 3/5 van de CBS-wet. Artikel 3 stelt (kort door de bocht) dat het CBS statistieken moet leveren waarnaar behoefte is bij praktijk, beleid en wetenschap, zonder beperking. Artikel 5 stelt dat het CBS incidenteel voor derden werk in opdracht mag leveren, mits hier niet al in wordt voorzien door private partijen. 5.1.2.i

5.1.2.i

Wat we nu in het traject gaan doen is kijken welk werk het CBS niet meer gaat doen dat onder artikel 3 valt, ook al mag het CBS dat volgens de lezing van de wet wel.

TER ADVISERING

Aan

5.1.2.e
Directie Algemene Economische
Politiek**Auteur**
5.1.2.e
T 5.1.2.e
5.1.2.e @minez.nl**Datum**
27 maart 2019**Kenmerk**
CE-AEP / 19081245

nota

Gesprek met CBS over feitenrelaas Mezero en opzet
brainstorm**Kopie aan**
5.1.2.e**Bijlage(n)****Parafenroute**

5.1.2.e

Aanleiding

Donderdag zit je van 1 tot 2 met het CBS. Te bespreken is het feitenrelaas van het CBS en de opzet van de brainstorm. De opzet brainstorm ken je.

Advies

Feitenrelaas is niet wat je had gevraagd. Je had gevraagd om feiten en zo weinig mogelijk meningen/beleidsmatige opvattingen. Dit stuk kunnen we niet zo aan 5.1.2.e meegeven. Wat nodig is, is een kort overzicht van data en wat er toen gebeurde, zodat 5.1.2.e beter geïnformeerd de klachten van het Mezero kan aanhoren en kan duiden waar de feiten betwist worden. Beleidsmatige inkleuring vanuit het CBS mag eruit. Ook de negatieve toon richting Mezero, hoewel begrijpelijk, helpt het CBS niet.

Voor jouw informatie: wij kunnen ons niet vinden in de beleidsmatige inkleuring van het CBS. Het lijkt echter weinig productief om daar uitgebreid over te hebben, dit is de discussie van vorig jaar overdoen. Toen zijn we er niet uit gekomen, gaat nu waarschijnlijk ook niet lukken. We hebben daarom vorig jaar afgesproken dat het CBS gaat overleggen met marktpartijen wat een goede rolverdeling is. Als marktpartijen tevreden zijn, zijn wij dat ook.

Je kan bij het feitenrelaas desgewenst een aantal verduidelijkende vragen stellen:

- CBS geeft aan dat ze Vodafone bevoordelen en dat ze Mezero voortrekken tov andere innovatieve bedrijven die de samenwerking zoeken. Kan het CBS dat toelichten?
- Mezero stelt dat CBS hun heeft gevraagd om in Limburg gratis diensten te leveren. Herkent CBS dit?
- Kan CBS toelichten wat ze bedoelen met vendor lock-in door statistische dienstverleners?
- CBS stelt dat Mezero ze vraagt om te stoppen met telefoondata. Enige dat wij van Mezero hebben begrepen is dat ze graag willen dat CBS gemeenten niet bedient met telefoniedata en dat ze zich zorgen maken over dat het CBS de eigen engine transparant maakt zodat hun buitenlandse markt opdroogt. Hoe zit dat precies?

Ontvangen BBR

ToelichtingOnze insteek in de discussie vorig jaar

In de kern is de vraag of het CBS statistische diensten aan overheden mag leveren die marktpartijen ook kunnen leveren. Op dit moment zijn er voor het CBS geen beperkingen. CBS mag altijd alles. CBS doet ook steeds meer en komt daarom steeds meer in aanvaring met marktpartijen. Marktpartijen kunnen in principe hetzelfde als het CBS en leveren belangrijke innovaties die passen binnen de taak van het CBS. Paradoxaal genoeg doet het CBS echter afbreuk hieraan in zijn streven om *zelf* zoveel als mogelijk te voorzien in statistische behoeften.

Er zijn een aantal publieke belangen betrokken bij statistiekvoorziening die het CBS juist identificeert, zoals kwaliteit, privacy, betrouwbaarheid, vindbaarheid. De stelling van het CBS is dat alleen zij aan al deze belangen kunnen voorzien en dat het voor beleidskritische statistieken buiten kijf staat dat een overheidspartij dit altijd zou moeten kunnen leveren. De redenering van het CBS is dat als een overheidspartij bij het CBS aanklopt met een verzoek, deze belangen kennelijk in het geding zijn en dat alleen het CBS dit kan waarborgen, anders waren overheden wel naar marktpartijen gegaan.

CBS miskent echter hiermee de kwaliteiten die marktpartijen hebben. Net als bij het uitvoeren van MKBA's en beleidsevaluaties die ook beleidskritisch kunnen zijn worden eigenlijk alleen maar door marktpartijen uitgevoerd. CPB, PBL en andere overheidsinstellingen doen alleen maar ingewikkelde of innovatieve opdrachten en voeren desgewenst second opinions uit. 5.1.2.i

Daarnaast gaat CBS voorbij aan een aantal grote voordelen die ze hebben. De belangrijkste is dat opdrachten voor het CBS, ongeacht de omvang, niet aanbesteedt hoeven te worden. Opdrachten voor bedrijven wel. Ook heeft het CBS een ijzersterke merknaam als overheidspartij waar je als marktpartij eigenlijk niet tegenop kan.

Als overheden dus aankloppen bij het CBS betekent het dus niet per definitie dat marktpartijen niet kunnen voorzien in de belangen die bij statistieken horen, of dat elk van de belangen even belangrijk is, zoals vergelijkbaarheid. Het kan ook betekenen dat CBS gewoon de go-to leverancier is of dat het wel zo makkelijk is om zonder gedoe met aanbestedingen opdrachten uit te kunnen zetten.

Daar komt bij dat CBS het beleid heeft om als een publiek belang niet goed bediend wordt door een marktpartij, het CBS de gehele statistiekproductie op zich neemt. Het is echter ook een optie voor het CBS om datgene te doen wat nodig is om het publieke belang te borgen en het vervolgens weer terug te geven aan de markt. Bijvoorbeeld wanneer privacy in het geding is, kan CBS de data anonimiseren en vervolgens die data weer terug geven aan marktpartijen.

De bijlage illustreert deze gedachtegang.

Samenvatting feitenrelaas

Het feitenrelaas is een mengeling van feiten en beleidsmatige opvattingen van het CBS.

CBS was in 2009 al bezig met Vodafone, Vodafone heeft daar Mezuro tussen geplaatst. Samenwerking met Mezuro was problematisch: kwaliteit onvoldoende, CBS kreeg geen inzicht in algoritmen en verbeteringen vonden niet plaats. CBS lijkt met name het gebrek aan inzicht in algoritmen een probleem te vinden.

CBS wilde altijd al samenwerken met andere telco's, vanuit kwaliteitsredenen, maar ook omdat CBS niet slechts één partij mag bevoordelen (NB, onduidelijk wie hier bevoordeelt wordt). Mezuro kon zich daar niet in vinden.

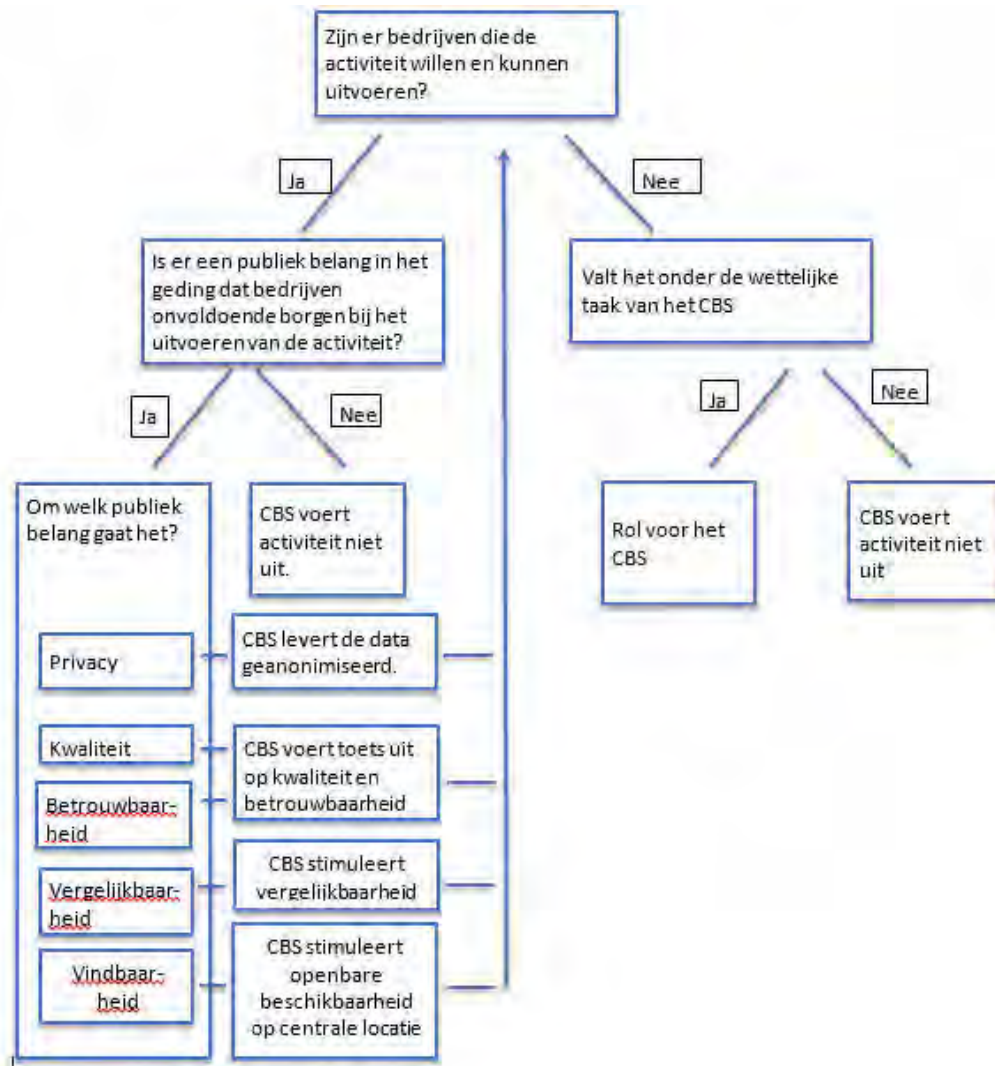
CBS licht vervolgens toe waarom ze graag telefoniedata willen hebben, is voornamelijk om enquêtes met teruglopende respons te vervangen. Ook het CBS wil onderzoeken wat de bijdrage kan zijn van mobiele data om te voorzien in de behoefte aan statistische informatie over maatschappelijke ontwikkelingen. Conform de CBS wet is het de taak van het CBS om in deze behoefte te voorzien door het opstellen en publiceren van statistische informatie.

Volgens CBS vraagt Mezuro dat het CBS alle ontwikkelingen met mobiele data stopt. Het CBS kan zich als nationaal statistiekbureau niet op een dergelijke manier laten beperken bij het gebruik van een belangrijke nieuwe datacategorie. Ook kan het CBS Mezuro niet voortrekken t.o.v. andere innovatieve bedrijven die de samenwerking zoeken. (NB, onduidelijk hoe Mezuro wordt voorgetrokken)

CBS stelt vervolgens dat overheidsorganisaties vaak goede redenen hebben om beleidskritische statistieken niet door commerciële bedrijven te laten produceren, maar juist door het onafhankelijke overheidsinstituut dat daartoe is opgericht. Openbaarheid, transparantie van methoden en technieken, continuïteit, kwaliteit, onafhankelijkheid, voorkomen vendor lock-in, rijke databronnen, vergelijkbaarheid. Alleen het CBS kan dit leveren.

Het CBS brengt voor aanvullende statistische diensten altijd de integrale kostprijs in rekening en zal stellingen van gratis leveringen altijd ontkrachten. Het CBS heeft verder aangegeven eventuele aanvragen voor dergelijke statistiek door te geleiden naar Mezuro, maar heeft geen enkele aanvraag van dit type ontvangen, ook niet van de overheidsorganisaties waarvan Mezuro beweert dat zij wachten op het CBS. CBS heeft juist veel gedaan voor Mezuro, echter door de houding van Mezuro wordt de samenwerking bemoeilijkt.

Bijlage

19095553

B&I

Weesp, vrijdag 5 april 2019

De minister van Economische Zaken en Klimaat
Zijne excellentie, de heer Ir. E.D. Wiebes
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC DEN HAAG

Verzonden per post en e-mail: 5.1.2.e@minEZ.nl

Excellentie,

VERTROUWELIJK

Zoals u weet, schreven wij u eerder aan over de problematiek die ons bedrijf ondervond en ondervindt door oneerlijke concurrentie met het CBS. U weet ook dat ondanks gesprekken die de afgelopen maanden gevoerd zijn tussen het CBS en Mezuro, oplossingen niet bereikt zijn omdat het CBS weigert om tot samenwerking te komen. In plaats daarvan koerst zij juist op directe concurrentie met ons bedrijf in dezelfde markten als waar wij onze diensten al enige jaren leveren aan lagere overheden. Ik roep daarbij in herinnering dat het CBS veel kennis ontleent aan de samenwerkingsgesprekken die tussen 2014 en 2017 plaatsvonden waarna zij ons liet weten, niet te willen samenwerken maar de dienstverlening zelf te willen kopiëren; e.e.a. zoals beschreven in onze brief van 2 april 2018.

Helaas werd vandaag een nieuw dieptepunt bereikt.

Ons bedrijf heeft de afgelopen weken gesproken en onderhandeld met een mobiele telecomoperator over de verkoop van onze dienstverlening (de bouw en het licentiëren van een "data-engine" waarmee statistiek gedestilleerd kan worden uit mobiele telefoniedata). In dat traject kwam het CBS echter langszij met een aanbod aan dezelfde partij, inhoudende dat het CBS de engine zelf zal bouwen zonder dat de desbetreffende operator daar voor hoeft te betalen. Een gratis aanbod dus. Het spreekt voor zich, dat ons bedrijf daar niet mee kan concurreren. CBS leverde eerder ook nog geen engines aan bedrijven; zij breidt haar positie dus uit, ten nadele van ons bedrijf.

Het valt de operator niet te verwijten dat zij kiest voor een gratis aanbod. Maar dat het CBS kennelijk in de positie verkeert om met belastinggeld een gratis aanbod te doen en daarmee te dupliceren wat in de markt al verkrijgbaar is, is het bewijs dat de huidige positie van CBS in de markt onhoudbaar is.

Additioneel zal CBS met deze engine en de output daarvan – de statistiek die het oplevert – een aanbod in de markt zetten, dat rechtstreeks concurreert met de diensten van Mezuro. Uit het vastgelopen overleg met het CBS is bovendien bekend, dat het CBS vindt dat zij verplicht is om die data en de achterliggende algoritmen op haar website te publiceren. Daarmee doorkruist zij het tweede deel van de dienstverlening van ons bedrijf, namelijk het leveren van statistische informatie

Mezuro BV, Leeuwendeldseweg 5, 1382 LV Weesp. www.mezuro.com, info@mezuro.com.

aan gemeenten en andere lagere overheden. Het CBS ziet dat als “research” maar dat is een te eenvoudige weergave: het gaat hier om de levering van een bestaande en al in de markt verkrijgbare dienst, waarvan ons bestaan afhankelijk is.

Tot slot heeft het CBS ons in het vastgelopen overleg laten weten dat zij voornemens is om haar product ook in het buitenland te zullen aanbieden en de kennis te delen met haar buitenlandse tegenhangers. Mezuro is al geruime tijd bezig om voet aan de grond in het buitenland te krijgen, maar met dit voornemen van het CBS zou zij ook daar Mezuro de pas afsnijden.

Wij dringen er dan ook op aan dat u ingrijpt binnen het CBS en hier een halt aan toeroept. Nu het kopieergedrag van het CBS en de ondertekening van de overeenkomst met genoemde operator aanstaande zijn, maar ook gezien de financiële toestand waarin ons bedrijf zich inmiddels bevindt, is daarvoor weinig tijd beschikbaar. Wij vernemen graag welke acties uw minister voor ogen staan.

Met vriendelijke groet,
namens Mezuro,

5.1.2.e

DATUM BINNENKOMST

10 APR. 2019

R

AANGETEKENDE BRIEF

NL frankering betaald 8,45

16gr

RECOMMANDÉ

3SRPKS519269082

2594AC 73

D

PostNL

209426 06-04-2019 09:13

NL

DATUM BINNENKOMST

09 APR. 2019

5.1.2.e

MINEZK

De minister van Economische Zaken en Klimaat
Zijne excellentie, de heer Ir. E.D. Wiebes MBA
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC DEN HAAG

Datum 8 april 2019
Onderwerp concurrentie vanuit het CBS
Kenmerk 5.1.2.e
Pagina 1/6

Hooggeachte heer Wiebes,

De reden dat wij ons tot u richten is de toenemende concurrentie die wij binnen ons werkveld ervaren door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Met dit schrijven zetten wij een voor ons ongebruikelijke stap. De aanleiding hiervoor is de opstelling van het CBS aangaande de informatievoorziening aan overheden en derden. Wij zijn van mening dat er op korte termijn moet worden ingegrepen om verdere marktverstoring, valse concurrentie en verspilling van publieke middelen door CBS te voorkomen.

Wij zijn ervan op de hoogte dat juni 2018 Kamervragen zijn gesteld over de concurrentie door het CBS en wij hebben de behandeling destijds live gevolgd. In uw beantwoording op 18 oktober gaf u aan dat u graag relevante informatie van partijen ontvangt. Bij dezen geven wij daaraan gehoor.

5.1.2.f

5.1.2.e

Ontwikkelingen in informatieverwerking

De informatiemarkt is sterk in beweging. Data is tegenwoordig in zeer ruime mate aanwezig (big data) en wordt als één van de belangrijkste grondstoffen voor onze economie en samenleving gezien, en data zal in de toekomst nog aan belang winnen. De omvang van de dataverwerking in Nederland is enorm gegroeid en zal verder groeien. Het idee dat alle informatiestromen via één dataknooppunt zouden kunnen lopen moet worden verlaten, ook als het gaat om informatie voor overheden.

In internationaal perspectief - denk aan de ambities die we als land hebben uitgesproken op de conferentie Nederland Digitaal op 21 maart 2019 - is een wedloop gaande over de beschikking over en verwerking van big data. Als land, zelfs als Europa, dreigen we de boot te missen. Het is zaak om als markt, overheid en wetenschap de krachten te bundelen en om elkaar niet oneigenlijk te beconcurreren.

CBS en de markt

De CBS-wet omschrijft de taak die het zelfstandig bestuursorgaan heeft uit te voeren. De kern daarvan is het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek, het openbaar maken van de resulterende statistieken en daarnaast het bevorderen van een goede statistische informatievoorziening van overheidswege. Vanwege deze taak ontvangt het CBS vanuit het Rijk financiering. De wet zegt niet dat het CBS álle informatievoorziening voor overheden dient te verzorgen, noch dat zij de daarvoor benodigde dataverwerking (buiten statistisch onderzoek) zelf zou moeten uitvoeren.

Wij zijn van mening dat de overheid het principe 'de markt tenzij' breed moet blijven omarmen. In het licht van de geschetste ontwikkelingen dient dat principe een gezond ondernemersklimaat, waarin constructief kan worden samengewerkt, en waarbij overheid en markt elkaar niet voor de voeten lopen, maar elkaar versterken. Hoewel het CBS een goede samenwerking met de markt verkondigt, is dat niet wat wij in de praktijk waarnemen. Het handelen en de plannen van het CBS lijken te wortelen in een, wat ons betreft, oneigenlijke interpretatie van de CBS-wet, gecombineerd met een hoge mate van doe-het-zelfen. Vanuit de historische achtergrond is dit misschien begrijpelijk, maar in de hedendaagse informatiemarkt en bij de gangbare opvattingen over de kerntaken van de overheid past dit handelen niet.

In de huidige praktijk van CBS ervaren wij de volgende problemen:

- Het CBS biedt nieuwe producten in de markt aan (Urban Data Centers en losse studie) die overlappen met onze informatieproducten 5.1.2.f
- Het CBS vertelt de overheden dat ze soortgelijke nieuwe databestanden gaat leveren, waardoor de koopbereidheid van de bestanden die nu door ons (samen met andere marktpartijen) worden aangeboden als sneeuw voor de zon verdwijnt.
- In combinatie met het open-databaseid dreigt dit ook onze business-to-business-markt te schaden, ook daar ontstaat een afwachtende houding als er door CBS gratis dataproducten beschikbaar lijken te komen.

8 april 2019

5.1.2.e

3/6

5.1.2.e

- Het CBS gebruikt publieke middelen (tijd en capaciteit) om innovaties die de afgelopen jaren door ons samen met partners zijn gerealiseerd 5.1.2.f te herhalen en te kopiëren.
- Door haar optreden in de markt dwarsboomt het CBS onze mogelijkheden om gedane investeringen in data-innovaties terug te verdienen. Ons businessmodel komt hierdoor onder grote druk te staan.
- Het voorgaande bederft een innovatief ondernemersklimaat. Het feit dat wij het CBS als nieuwe concurrent op ons pad kunnen vinden, vormt tevens een groot risico voor verdere innovaties op onze roadmap.
- Het CBS laat na om op een faire manier gebruik te maken van in de markt bestaande kennis en technologie en faciliteert of stimuleert de initiatieven vanuit de markt niet.

Bijlage 1 bevat een selectie van onze projecten uit 2018, namelijk dat deel dat zou overlappen als het CBS voortgaat op het huidige pad. De omzet daarvan is 3 miljoen euro op jaarbasis. De omzet voor bedrijven en ook de omzet in afgeleide adviesprojecten is buiten beschouwing gelaten. Echter ook daarin wordt onze concurrentiepositie bedreigd.

In bijlage 2 treft u enkele voorbeelden van concurrerende CBS-initiatieven die wij recent tegenkwamen.

Verzoek

Het komt ons voor dat de CBS-wet misbruikt wordt om marktverstoring optreden door het CBS te legitimeren, of zelfs het bestaan van een markt voor (statistische) informatievoorziening aan overheden te ontkennen.

Wij vragen u met klem om acties te ondernemen om de oneigenlijke concurrentie door CBS een halt toe te roepen en samen met marktpartijen te komen tot een gezond ondernemingsklimaat rondom de aanwending van (big) data voor overheden. Gegeven het marktbederf dat nu al plaatsvindt is er haast bij geboden.

Ter voorbereiding van een constructieve dialoog staan wij in contact met onder andere het Expertise Center voor Marketing-insights, Onderzoek & Analytics (MOA), de bedrijfsvereniging voor ondernemingen in marktonderzoek, data-analyse en beleidsonderzoek. De komende tijd werken we aan een gezamenlijke insteek vanuit de markt. Belangrijk is dat die op wezenlijke punten zal afwijken van hetgeen uit de ambtelijke voorbereiding van de afgelopen periode is voortgekomen.

Wij zijn van harte bereid om hierover met u en het CBS in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

mede namens 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e
Directeur 5.1.2.e

5.1.2.f

8 april 2019

5.1.2.e
5/6

5.1.2.e

5.1.2.e en 5.1.2.f

5.1.2.e

5.1.2.f

5.1.2.e

NX1CC #1664B2A#12#1909#

E2k-min

DATUM BINNENKOMST

15 APR. 2019

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Mezuro BV
Leeuwenveldseweg 5
1382 LV WEESP

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

Ons kenmerk

CE-AEP / 19102749

Uw kenmerk

Bijlage(n)

1

Datum = **29 APRIL 2019** -

Betreft Brief Mezuro BV inzake oneerlijke concurrentie met het CBS

Geachte heer **5.1.2.e**,

Op 5 april jongstleden heeft u de minister van Economische Zaken en Klimaat een brief gestuurd waarin u hem met hernieuwde urgentie vraagt om in te grijpen bij het CBS. Aanleiding voor uw schrijven is dat een potentiële klant van uw bedrijf in gaat op het aanbod van het CBS om gratis een "engine" te bouwen waarmee statistiek gedestilleerd kan worden uit mobiele telefoniedata. De data en achterliggende logaritmen zal het CBS op zijn website publiceren en de opgedane kennis delen met buitenlandse statistiekbureaus. Dit raakt het voortbestaan van uw bedrijf. Ik ben u zeer erkentelijk voor de tijd en moeite die u heeft genomen voor ons veelvuldige contact, onder andere via uw brief van 5 april.

Op 26 april jongstleden heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat een brief aan de Tweede Kamer verstuurd. In de Kamerbrief kondigt de minister van Economische Zaken en Klimaat aan de komende tijd gesprekken te faciliteren tussen het CBS, marktpartijen en data-afnemers om te komen tot heldere uitgangspunten voor het CBS bij statistisch onderzoek op aanvraag van overheidsorganisaties enerzijds en private partijen anderzijds. U vindt deze Kamerbrief ter informatie in de bijlage. **5.1.2.e**

5.1.2.e, is gevraagd dit proces te begeleiden en een advies te formuleren op basis van een goede afweging van alle belangen.

Zo hij dat nog niet gedaan heeft, verwacht ik dat **5.1.2.e** spoedig contact met u opneemt.

Hoogachtend,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

TER VOORBEREIDING

Aan

5.1.2.e

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek**Auteur**

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

12 juni 2019

Kenmerk

CE-AEP / 19141960

nota

Vorbereiding Kennismakingsgesprek met 5.1.2.e
(CBS) 13 juni**Kopie aan**

5.1.2.e

Bijlage(n)**Parafenroute**

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Op donderdag 13 juni heb je een kennismakingsgesprek met 5.1.2.e ,
5.1.2.e . Daarnaast zal ook
5.1.2.e en waarschijnlijk 5.1.2.e
5.1.2.e aansluiten. 5.1.2.e is
verhinderd.

Advies

CBS staat internationaal aan de top van zijn veld. Ondanks dat we de nodige
issues hebben, zijn we als AEP toch trots dat wij daar (op afstand) bij betrokken
zijn. Overall doet CBS gewoon fantastisch werk. Dat mag ook wel eens (door AEP)
gezegd worden.

Punt van aandacht dat iedere keer terug komt bij de diverse issues die spelen is
gevoel voor politieke verhoudingen. Het zou goed zijn als CBS hier meer aandacht
voor heeft.

Daarnaast kan je de volgende punten bespreken, toelichting en spreekpunten vind
je in de toelichting hieronder:

- Traject betreffende de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS
- Terugkoppeling gesprek van CBS met Kamerleden
- Toegang tot private databronnen door het CBS
- Mezero
- valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Ontvangen BBR

ToelichtingRolverdeling marktpartijen en het CBS.Spreekpunt:

- Je kan vooral aanhoren en vragen stellen.
- Tav toegang tot microdata kan je CBS vragen geen onomkeerbare stappen te zetten zonder dit met EZK te bespreken gezien de politieke gevoeligheid van dit dossier. Ook dient CBS goed te letten op de toon van de communicatie over de evaluatie richting bedrijven, desgewenst kunnen we meekijken.
- Je kan het proces om tot reactie op advies 5.1.2.e en antwoorden Kamervragen toelichten. EZK houdt de pen vast!!!

Toelichting:

- Naar verwachting levert 5.1.2.e volgende week dinsdag zijn advies op. In de bijlage kan je een samenvatting vinden. Vorige week is het conceptadvies achtereenvolgens aan het CBS, Mezuro, brancheorganisaties en publieke en private statistiekafnemers gepresenteerd. Over het algemeen is het advies goed ontvangen, CBS gaf aan te kunnen leven met het advies. Ze hadden daarbij wel een aantal kanttekeningen, die ze vanochtend schriftelijk bevestigd hebben. Het gaat om de volgende punten
 - o Er moet een normenkader komen wat CBS wel doet en wat het overlaat aan de markt. Minister kan die niet opleggen, want dit raakt aan wettelijke onafhankelijkheid CBS.
 - o CBS levert statistische eindproducten en publiceert deze. CBS wil zich daarin niet beperken.
 - o Het zijn slechts enkele marktpartijen die klagen
- CBS wil zsm na openbaarmaking van het advies met een eigen reactie en een reactie van de RvA van het CBS naar buiten treden.
- CBS is van plan de toegang van bedrijven tot microdata te evalueren. CBS geeft meer toegang tot microdata dan buitenlandse statistiekbureaus en technische ontwikkelingen kunnen de bestaande privacywaarborgen onvoldoende maken. Toegang tot microdata is het levensbloed van bedrijven en licht logischerwijs bij die bedrijven zeer gevoelig. Daarnaast is dit in de (politieke) communicatie bijzonder onhandig moment.
- Het vervolgproces ziet er ons inziens als volgt uit. We willen flink haast maken, het speelt al te lang:
 - o Dinsdag komt 5.1.2.e met zijn advies aan EZK. Zsm komen we met een concept Kamerbrief met reactie, die we ter check bij CBS zullen leggen. Op dat moment zullen we ook advies van 5.1.2.e met CBS delen. Vervolgens gaat brief na verwerking commentaar CBS naar de minister voor goedkeuring.
 - o Na goedkeuring minister geven we in lijn met conceptKamerbrief antwoord op Kamervragen.
- CBS wil terugkoppelen van hun gesprekken met Kamerleden hierover. Goed om te weten dat we hebben eerder terugkoppeling hebben ontvangen van het CBS (van eerdere gesprekken), maar die week af van de terugkoppeling van de PA van de minister.

Toegang tot private databronnen*Spreekpunt:*

- Je kan aanhoren. Besluitvorming hierover kan worden voorbereid op lager niveau.

Toelichting:

- CBS heeft toegang nodig tot nieuwe databronnen om de kwaliteit van de statistieken te waarborgen. Response van enquêtes loopt terug. CBS wil daarom graag toegang tot OV-bewegingen, telefoniedata, betalingsverkeer, energieproductie en internetaankopen.
- Door deze categorieën van bedrijven en data toe te voegen in het besluit gegevensverwerking zijn private partijen verplicht om gratis deze data aan het CBS aan te leveren.
- Afsproken is dat CBS gaat verkennen welke technische mogelijkheden er zijn om toegang te krijgen tot private data en hoe bedrijven hier tegenover staan. Vervolgens gaan we hier verder op kijken en zelf een marktconsultatie uitvoeren.
- Onze grondhouding was richting CBS hierover positief. Echter wel aandacht nodig voor privacy (willen wij wel dat CBS deze gegevens in kan zien?) en politieke situatie. Mn telefoniedata licht gevoelig ivm Mezuro.

Mezuro*Spreekpunt:*

- Je kan aangeven dat we binnenkort een gesprek zullen voeren met Mezuro, zodat zij hun zorgen nog een keer kunnen uiten. Je kan aanbieden om hierover ook met CBS nog een keer in gesprek te gaan. Daarna zal er worden overgegaan op mediation.

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Kenmerk

CE-AEP / 19141960

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e @miniezk.nl

Datum

2 juli 2019

Kenmerk

CE-AEP / 19166597

Bhm: 19168369

Kopie aan

Bijlage(n)

1

nota

Voorbereiding voor gesprek op donderdag 4 juli met DG
CBS Tjark Tjin-A-Tsoi en 5.1.2.e

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Op donderdag 4 juli heeft u een gesprek met de DG CBS Tjark Tjin-A-Tsoi en de

5.1.2.e

. Dit

gesprek zal gaan over het advies van 5.1.2.e over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen en de reactie van EZK op dit advies. De concept kamerbrief, met daarin de reactie van EZK conform eerder met u afgestemde lijn, kunt u vinden in de bijlage. Het CBS heeft deze versie van de Kamerbrief ontvangen op 2 juli 2019. U ontvangt later de definitieve versie. U ontvangt het concept ter indicatie voor het geval het CBS ingaat op de inhoud van de brief.

5.1.2.e zullen aanschuiven bij het gesprek.

Advies**Spreekpunten:**

- U kunt allereerst aangeven dat het CBS een zeer gewaardeerde instelling is, zowel nationaal als internationaal. Het CBS is daarnaast een zeer innovatieve instelling, die zijn statistieken continue weet te verbeteren.
- De problematiek omtrent de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen is complex van aard. Er heeft een sterke toename plaatsgevonden van waardevolle databronnen, maar ook van het aantal aanbieders van statistische informatie en andere databronnen.
- In de Kamer is veel aandacht voor de problematiek tussen het CBS en marktpartijen. Er zijn recent een groot aantal Kamervragen gesteld over deze kwestie.
- U kunt aangeven dat het daarom van belang is dat er meer rust en duidelijkheid wordt geschept, door de rol van het CBS af te bakenen.
- Deze duidelijkheid kan geschept worden door het opstellen van beleidsregels en een ministeriële regeling door EZK.

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / documentId

- U kunt aangeven dat u zich goed kan vinden in het advies van 5.1.2.e 5.1.2.e en dat u dit advies zal overnemen. U kunt aangeven dat u zich hier ook over heeft laten adviseren door juristen.
- Een duidelijkere rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen is van belang om de belangen van goede statistiekvoorziening en goede marktwerking te borgen. Bovendien zullen zonder duidelijke stappen op korte termijn weer fricties ontstaan. We hebben immers gemerkt dat de onduidelijkheid breed gevoeld wordt in het veld. U kunt vragen wat de reactie is van het CBS op het advies.
- De RvA van het CBS zal met een eigen advies komen betreffende de rol van het CBS en marktpartijen. U kunt vragen of 5.1.2.e hier al wat over kan vertellen.
- U kunt aangeven dat, na verzending van de stukken aan de Kamer, EZK de beleidsregels en ministeriele regeling zal opstellen. De ontwerpbeleidsregels zullen publiekelijk geconsulteerd worden, zodat iedereen, ook de marktpartijen hier op kunnen reageren.
- DG CBS heeft eerder aangegeven het van groot belang te vinden dat het CBS zelf de methoden en technieken bepaalt waarmee de statistieken geproduceerd worden. Daarnaast moeten overheden ten alle tijden kunnen aankloppen bij het CBS. U kunt aangeven dat het opvolgen van het advies van 5.1.2.e op beide punten niet tot een verandering zal leiden. Indien overheden van mening zijn dat er bij de aanvullende statistische diensten sprake is van een zwaarwegend overheidsbelang, kunnen zij nog steeds aankloppen bij het CBS. Wat betreft de methoden en technieken moedigt het advies van 5.1.2.e voornamelijk aan dat het CBS bij de ontwikkeling hiervan marktpartijen betreft.

Toelichting

Advies 5.1.2.e

- Het advies van 5.1.2.e bevat samengevat de volgende aanbevelingen:
 - Het CBS moet zich richten op de kerntaken bij de uitvoering van aanvullende statistische diensten voor overheden. De kerntaak van het CBS is het vervaardigen van statistieken waar een aantoonbare behoefte voor bestaat. CBS beschikt daartoe over databronnen die gebruikt kunnen worden bij specifieke opdrachten.
 - Aanvullende statistische diensten voor private afnemers mag alleen nog voor kleine projecten of wanneer er in de markt geen gelijkwaardige dienstverlening bestaat.
 - Het CBS moet zich beperken tot die opdrachten waarvoor het een unieke positie heeft.
 - Het CBS moet meer aandacht hebben voor de belangen van marktpartijen.
 - Het CBS moet een onafhankelijke competitive neutrality officer aanstellen.
 - Er moet een onafhankelijke klachtenregeling komen waar marktpartijen terecht kunnen met hun klachten.

- In de RvA moet een extra lid benoemd worden die een achtergrond heeft in mededingingsvraagstukken.

Eerste reactie CBS op advies

- 5.1.2.e heeft op 7 juni zijn advies op hoofdlijnen gepresenteerd aan het CBS en andere betrokken (markt)partijen. Het CBS heeft destijds aangegeven dat het advies van 5.1.2.e op hoofdlijnen op de steun van het CBS kan rekenen, maar dat de reactie afhangt van de precieze tekst van het advies.
- Het CBS heeft aangegeven het niet eens te zijn met het frame van "het CBS versus de markt". CBS geeft aan dat maar een zeer kleine groep bedrijven, opgejut door één specifiek bedrijf in nood, heeft geklaagd. Daarnaast vindt het CBS het jammer dat niet zij deze klachten hebben ontvangen, maar EZK en Kamerleden wel.
- De klachten die wij krijgen komen van een diverse groep bedrijven en instellingen (zie hieronder). EZK kan de klachten van bedrijven niet rechtstreeks delen met het CBS omdat bedrijven om vertrouwelijke behandeling vragen. EZK heeft bedrijven echter wel aangemoedigd om hun onvrede ook bij het CBS kenbaar te maken.

Politieke context

- Het CBS heeft naar eigen zeggen met meerdere Kamerleden van de coalitiepartijen en met Kamerleden van de SP contact gehad.
- Het CBS heeft het beeld dat Kamerleden voornamelijk het verhaal van marktpartijen hebben gehoord en dat zij niet de kans hebben gekregen hun verhaal te doen.
- Ook de klagende bedrijven hebben met de Kamerleden gesproken om hun kant van het verhaal te vertellen.
- Het CBS is continu goed betrokken geweest van onze communicatie met de Kamer.
- Dit heeft ertoe geleid dat er na het uitkomen van de Kamerbrief op 26 april, waarin onder andere werd aangekondigd dat 5.1.2.e een advies zou opstellen, 115 Kamervragen zijn gesteld.

Ontvangen klachten marktpartijen

- Sinds begin 2018 heeft EZK in totaal van 9 bedrijven en brancheorganisaties klachten ontvangen over gedragingen van het CBS die concurrentiebeperkend zouden zijn. Dit zijn verschillende bedrijven, het beeld van het CBS dat het één bedrijf is dat de rest opjut klopt niet. Het gaat om kleine databedrijfjes maar ook om gevestigde instellingen en brancheorganisaties.
- Elk bedrijf gaf aan dat het CBS dezelfde producten aanbiedt aan overheden als het bedrijf in kwestie, of dat het CBS binnenkort hetzelfde product zal gaan aanbieden.
- Daarnaast heeft een groot deel van de bedrijven geklaagd dat het CBS geld steekt in de ontwikkeling van producten die marktpartijen al aanbieden. Bij de ontwikkeling van die producten wordt volgens de bedrijven gebruik gemaakt van kennis en expertise die het CBS heeft opgedaan bij de samenwerking met marktpartijen.

TER ADVISERING

Aan de Minister

nota

Internetconsultatie beleidsregels en ministeriële regeling
betreffende de rolverdeling tussen het CBS en
marktpartijen

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

24 oktober 2019

Kenmerk

CE-AEP / 19253245

Bhm

19253270

Kopie aan

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

2

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Aanleiding

Op 15 juli 2019 heeft u een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met daarin uw reactie op het advies van 5.1.2.e betreffende de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen. In deze brief kondigde u aan dat u beleidsregels en een ministeriële regeling zal opstellen, die de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen moeten verduidelijken.

Advies

U kunt uw akkoord geven voor het starten van de internetconsultatie van de beleidsregels en ministeriële regeling.

Kernpunten

- De beleidsregels en ministeriële regeling zullen geconsulteerd worden, zodat belanghebbende partijen kunnen reageren op de teksten.
- Uw inbreng op het schriftelijk overleg wordt op hetzelfde moment naar de Tweede Kamer te sturen als de openbaarmaking van de internetconsultatie.
- Om alle partijen voldoende de tijd te gunnen om te reageren, duurt de internetconsultatie zes weken.
- Deze versie van de beleidsregels en ministeriële regeling is afgestemd met andere belanghebbende departementen (OCW, BZK, VWS, SZW, BZ), de planbureaus (PBL en SCP) de VNG, IPO en het CBS.

Toelichting

- Samengevat regelen de beleidsregels het volgende:
 1. Het CBS mag niet doen aan actieve acquisitie en koppelverkoop.
 2. Het proces dat het CBS moet doorlopen wanneer het opdrachtaanvragen krijgt of een project start. Dit proces is er op gericht dat opdrachtgevers bewust de afweging maken of zij het CBS of een private partij willen inschakelen.

Ontvangen BBR

3. Het CBS heeft permanent aandacht voor de belangen van marktpartijen.
 4. Terugkoppeling aan de DG CBS en een onafhankelijke klachtenafhandeling over het toepassen van de beleidsregels en ministeriële regeling worden gefaciliteerd. Het CBS stelt binnen de organisatie een onafhankelijke persoon aan en geeft de Raad van Advies een prominente rol bij de afhandeling van klachten.
- Samengevat betreft de ministeriële regeling het volgende:
 1. Er wordt gespecificeerd in welke gevallen het CBS nog werkzaamheden mag leveren aan derden. Dit mag wanneer er sprake is van een kleine opdracht of wanneer het CBS de enige partij is die kan leveren. Een ander alternatief is wanneer het CBS werkzaamheden levert aan een private partij, die de resultaten vervolgens gebruikt voor een opdracht die zij uitvoert voor een overheid.
 2. De processtappen die het CBS moet doorlopen wanneer het een aanvraag krijgt van een derde.
 3. Een overgangsregeling voor de opdrachten die het CBS nu uitvoert voor derden, maar die na invoering van deze regeling niet meer uitgevoerd kunnen worden door het CBS.

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
Verzonden per e-mail: 5.1.2.e@minez.nl

16

Betreft: Dossier CBS; uitkomst gesprek; status en voortgang beleidsregels

Amsterdam/Nijmegen, 5 november 2019,

Geachte heer Wiebes,

Op 3 september jl. spraken wij met medewerkers van uw ministerie over het advies van de 5.1.2.e in bovengenoemd dossier. Daarbij werd ons (o.m.) de suggestie gedaan om het gesprek met het CBS op te zoeken, haar te informeren over de klachten van onze leden en samen te zoeken naar een basis voor consensus over de uitgangspunten die vervolgens als basis voor de beleidsregels van uw ministerie zou kunnen dienen. Wij hebben die suggestie opgevolgd door het CBS uit te nodigen voor een gesprek dat plaats vond op 10 oktober jl..

Hoewel het gesprek in vriendelijke sfeer verliep en het CBS onze grieven welwillend aanhoorde, bleek het niet mogelijk om concrete afspraken met het CBS te noteren. Het CBS wilde met ons niet over concrete beleidsregels spreken zolang het ministerie die regels niet heeft vastgesteld. Evenmin was het CBS bereid om te zoeken naar de al genoemde consensus tussen CBS, MOA en VBO. CBS liet weten zelfstandig met het ministerie te willen overleggen en niet tripartite en liet weten dat er op dit moment al afstemming met het ministerie plaatsvindt hetgeen ons overigens verbaasde.

Daarnaast bleek het CBS niet ontvankelijk om de concrete probleemcases van onze leden, het marktgedrag van het CBS of het verlies aan opdrachten en omzet voor onze leden op korte termijn te bespreken. Ook op dat punt wil zij de finale beleidsregels afwachten en pas daarna overleggen. MOA en VBO denken juist, dat die casusbesprekingen relevant zijn als input voor de beleidsregels, omdat alleen zo de knelpunten, verschillen van inzicht en potentiële oplossingen helder worden. Evenals welke rol en ruimte het CBS gelaten kan worden voor behoud van een gezonde markt. Bovendien vormt dit alles juist aanleiding tot het advies van de 5.1.2.e en de op te stellen beleidsregels.

Wij waren enigszins verbaasd over de opmerking van het CBS dat haar organisatie een “lastig stuurbare mammoettanker” is waarbinnen veranderingen intern veel tijd zouden vragen. Dat past naar onze mening niet goed bij de dringende noodzaak aan oplossingen.

Wij hebben het CBS ten slotte gevraagd om te verzekeren dat de toegang tot de microdatabestanden, die het CBS verleent aan o.m. de leden van MOA en VBO, verleend zullen blijven worden. Dat is immers de grondstof voor de activiteiten van onze leden, zonder welke hun activiteiten stokken. Het CBS gaf die garantie niet. Zij onderzoekt de continuering van toegang tot de bestanden door externen en komt daar later op terug. Wel deed het CBS toezegging een memo hierover op te stellen. Dit toegezegde memo hebben wij tot nu toe echter niet mogen ontvangen, ondanks rappel. U begrijpt wellicht dat dit niet alleen onrust onder onze leden sticht maar ook de overtuiging brengt, dat het toegang verlenen tot de microdatabestanden door het CBS als kerntaak in de beleidsregels vastgelegd moet worden.

Over de opstelling van het CBS en haar bereidheid tot overleg zijn wij niet zonder zorgen. De duurzame samenwerking die overheid, CBS en bedrijfsleven willen, kan alleen ontstaan als het CBS – conform het advies van de 5.1.2.e – ook bereid is om met de markt te overleggen over haar eigen rol, de rol voor de markt en het voorkomen van ongewenste marktverstoring. Daar begint het herstel van vertrouwen in het CBS. Zoals de 5.1.2.e adviseerde, past daarbij ook dat CBS stappen terug zet en zich beperkt tot haar kerntaken. Over wat die kerntaken zijn, verschillen partijen ook van mening. CBS vindt dat zij tot taak heeft om alle overheden te bedienen, terwijl diezelfde overheden op dit moment uitstekend bediend worden door onze leden en dat eerder ook niet tot de kerntaak werd gerekend. Bovendien roept dit de vraag op waarom het CBS überhaupt een rol zou moeten spelen in het bedienen van overheden, als de markt dat al doet of kan en of een meer terughoudende opstelling niet net zo goed zou bijdragen aan “het bevorderen van statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in behoeften van praktijk, beleid en wetenschap” (art. 3 lid 2 Wet op het CBS). Zolang dit aspect niet opgehelderd is, is het vormen van beleidsregels o.i. ook niet goed mogelijk.

Verzoek om gesprek

Om reden van dit alles dringen wij graag aan op een afspraak met uw ministerie op korte termijn waarbij het bovenstaande aan de orde komt en wij ook de beoogde richting en contouren van de beleidsregels kunnen bespreken. Wij denken dat dit beter niet kan wachten op de formele consultatie van de beleidsregels die nu in de maak zijn.

Daarnaast zouden wij graag met u spreken over de uitleg in de brief van het ministerie van 25 oktober jl. van de wettelijke taak van het CBS. Die wekt de suggestie dat het ministerie (net als het CBS) vindt dat het CBS alle overheden moet bedienen, resp. dat die overheden niet tot het

wettelijk begrip “derden” behoren. Deze uitleg wringt met visie van MOA en VBO op de wettelijke en wenselijke taken van het CBS, maar ook met het algemene kabinetsstandpunt dat liberalisering en privatisering van informatiesectoren nastreeft (vergroten van marktactiviteiten en terugdringen van onnodige druk op belastinggelden). De uitleg knelt bovendien vooral met de praktijk waarin die overheden al bediend worden door onze leden. Handhaving van deze lijn zou het bedrijfsleven dan ook ernstig schade doen. Daarom zouden wij een verheldering van uw antwoorden op prijs stellen.

Een derde punt dat wij graag met u zouden bespreken is de visie die het ministerie lijkt te hebben op investering van opdrachten door overheden aan het CBS en de kaders die daarvoor gelden. Ook daar lijken verschillende visies te bestaan. Wij zijn van mening dat opdrachten buiten de lump sum die uw ministerie aan het CBS toekent, niet voor investering vatbaar zijn.

Tot slot vragen wij ons af waarom de Kaderwet ZBO's als grondslag voor de beleidsregels wordt genomen terwijl artikel 5 lid 2 uit de Wet op het CBS juist bedoeld is als basis om ongewenste marktverstoring door het CBS te voorkomen. Ook dat bespreken we graag met u.

Deelname aan volgend overleg CBS

Graag dringen wij er nog eens op aan dat uw ministerie alsnog aanschuift bij het volgend overleg met het CBS. Daarbij zullen concrete knelpunten en pijncases uit de praktijk worden besproken. Deelname van het departement is in overeenstemming met het advies van 5.1.2.e maar bovendien relevant, omdat het tot een scherper beeld van de knelpunten leidt en de schade die dat in de praktijk veroorzaakt. Wij vernemen graag of u alsnog deelneemt?

Bijlagen

Tot slot voegen wij bij deze brief een aantal bijlagen die inhoudelijk relevant zijn voor het nadere overleg en het verdere verloop van dit dossier.

Als bijlage 1 voegen wij nogmaals de ‘spelregels’ toe zoals wij die eerder ook met uw ministerie besproken hebben. Die staan wat ons betreft nog steeds overeind als uitgangspunt.

Als bijlage 2 treft u het position paper dat door het MOA en de VBO namens hun leden ontwikkeld is. De paper geeft richting aan de te voeren discussie en de te zoeken oplossingen. De inhoud daarvan zullen wij graag met u bespreken.

Als bijlage 3 gaat een **vertrouwelijk** overzicht van de tientallen opdrachten die het onze leden over de recente jaren hebben verloren aan het CBS. De daarmee gemoeide schade loopt in de miljoenen. Waar de Wet op het CBS beoogt dat “werkzaamheden voor derden” alleen

incidenteel worden uitgevoerd, blijkt uit de lijst dat van incidenteel geen sprake is. Daarnaast laat de lijst zien dat de private bedrijven en kennisinstellingen zeer wel in staat zijn om de Rijksoverheid en lagere overheden te bedienen. De inhoud van de lijst zullen wij graag aan u toelichten.

Tussen CBS, MOA en VBO is nog geen overeenstemming bereikt over een finaal, gezamenlijk verslag van de bijeenkomst op 10 oktober jl.. Als en zodra een gezamenlijk verslag door CBS, MOA en VBO tot stand is gebracht, sturen wij u dat na.

Gegeven het belang van de geschetste ontwikkelingen hopen wij spoedig met u in gesprek te kunnen. Zou u ons willen laten weten wanneer dat mogelijk zou zijn? Alvast dank.

Een kopie van deze brief sturen wij gelijktijdig aan 5.1.2.e van uw ministerie.

Met vriendelijke groet,

mede namens 5.1.2.e van de VBO

5.1.2.e

Wim van Slooten,

5.1.2.e

Directeur MOA

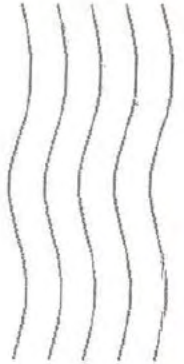
5.1.2.e

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

DATUM BINNENKOMST

- 8 NOV. 2019

Min (EZK)

PX1CC #X930X0X#00#000

20048566

AEP

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

17

Amsterdam/Nijmegen, 13 februari 2020,

Betreft: overleg EZK; beleidsregels verhouding CBS-marktpartijen

Geachte heer Wiebes,

Bij brief van 5 november en 10 december 2019 hebben wij u geïnformeerd over de twee gesprekken die wij op advies van uw ministerie hebben gevoerd met het CBS rondom de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS in de markt. Daarnaast hebben wij op 22 januari jl. gesproken met de directeur AEP van uw ministerie over de beleidsregels, die de rolverdeling tussen het CBS en de marktpartijen zouden moeten verduidelijken maar – naar onze mening – juist een averechts effect hebben. De uitkomst van dit overleg was, net als van de gesprekken met het CBS, teleurstellend. Zoals er aan de zijde van het CBS geen beweging zichtbaar is die neigt naar het oplossen van het probleem, zo gold dat ook voor bedoeld gesprek met uw ministerie. Daaraan hebben wij niet de indruk over gehouden dat onze zorgen serieus genomen worden. De inhoudelijke verbetervoorstellen bleken niet voor bespreking vatbaar en de door het ministerie ingezette koers bleek niet meer bijgesteld te kunnen worden. Onze zienswijze die onze zorgen – juist op verzoek van het ministerie – zeer grondig motiveert en in lijn is met het advies van de 5.1.2.e en uw eerste brief aan de Kamer, werd in het gesprek afgedaan als een “door een jurist opgesteld, bijna extremistisch document”.

Dat miskent het bedrijfsbelang en de marktpositie van de circa 20 beleids-onderzoeksbureaus en ruim 250 data-innovatiebedrijven, die VBO en MOA vertegenwoordigen.

Kern van het probleem is de uitleg van het wettelijke begrip “werkzaamheden voor derden” en de vraag of de overheid (CBS) vrijelijk mag concurreren met het bedrijfsleven. Uw ministerie en CBS verschillen fundamenteel van mening met onze leden over de uitleg die de beleidsregels aan dat begrip geven, respectievelijk over de vraag of die uitleg leidt tot wenselijke resultaten en een basis voor samenwerking tussen het CBS en het bedrijfsleven. Een voorstel om op dit punt op te lossen of zo nodig samen een verklaring voor recht bij de onafhankelijke rechter te halen, werd door uw ministerie afgewezen; zij beschouwt de uitleg die het ministerie en CBS geven aan het begrip “derden”, als de enige juiste.

Daarmee loopt het dossier vast: het CBS krijgt vrij spel om de markt nog verder te verstoren, er zijn geen *checks en balances* die dat afdoende beperken en het advies van de 5.1.2.e wordt – tegen de belofte in – niet wezenlijk opgevolgd.

In het gesprek suggereerde uw ministerie dat CBS zou mogen “meegroeien” met de groeiende databehoeft van de samenleving. Wellicht is dat juist, maar de autonome groei van die markt bedraagt niet meer dan enkele procenten per jaar, waar de inkomstenstijging van het CBS uit “werk voor derden” juist met enkele tientallen procenten is gestegen. Wie dat extrapoleert, moet concluderen dat het aandeel van het CBS in de markt in de komende jaren zal groeien van 40 naar 70 miljoen Euro. Dit gaat aantoonbaar ten koste van de markt, zal de concurrentiepositie van Nederland ernstig belemmeren en smoort het innovatieklimaat binnen onze sector.

Uw ministerie bleek daarnaast van mening dat het gemeenten, provincies en andere overheden vrij staat om bij het CBS in te kopen omdat zij dat eenvoudig vinden en het hen de BTW bespaart. Wij denken dat dit geen recht doet aan de intense discussie die over de afgelopen maanden gevoerd is, noch aan de aanbestedingsregels of aan de geest van de Wet Markt en Overheid. Ook is besproken dat er geen oplossing is getroffen voor het praktijkrisico op kruissubsidiëring binnen het CBS, bijvoorbeeld doordat gemeenten schuiven met overheidsgeld dat zij van het Rijk of de provincie ontvangen en aan het CBS besteden voor onderzoek.

MOA en VBO stellen vast, dat het dossier muurvast zit. De beleidsregels gaan dat probleem niet oplossen, maar juist versterken. Nu overleg met het CBS en met EZK op ambtelijk niveau geen soelaas biedt, doen wij een ultieme oproep aan u om persoonlijk met ons het gesprek hierover aan te gaan en oplossingsrichtingen te bespreken. Wij hopen daarmee ook een anders noodzakelijke gang naar de rechter te kunnen voorkomen.

Aangezien uw ministerie de beleidsregels niet wil opschorten maar juist snel van kracht wil verklaren, hopen wij zeer en oprecht dat dit gesprek op korte termijn kan plaatsvinden.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groeten,
mede namens 5.1.2.e van de VBO,

Wim van Slooten
Directeur MOA

5.1.2.e

5.1.2.e

DATUM BINNENKOMST

19 FEB. 2020

De Minister van Economische zaken
en Klimaat

EZK - Mini

Kingsfordweg 151, 1043 GR Amsterdam, The Netherlands

TER ADVISERING 5.1.2.e

Aan de Minister

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e emmezak.nl

Datum

13 maart 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20073997

Bhm: 20074172

Bijlage(n)

2

nota

Beleidsregels en ministeriële regeling CBS

Paragrafenroute

5.1.2.e

BBR-paraaf

5.1.2.e

Aanleiding

De discussie omtrent de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen heeft geleid tot een maatregelenpakket bestaande uit beleidsregels en een ministeriële regeling. Deze hebben voorgelegen in een internetconsultatie en zijn afgestemd met het CBS en departementen. De beleidsregels en ministeriële regeling zijn bijgevoegd.

Advies

U kunt instemmen met de huidige vorm van de beleidsregels en ministeriële regeling en akkoord gaan met behandeling hiervan in het ambtelijk voorportaal CFEZIL.

5.1.2.e

Kernpunten

- In de beleidsregels en ministeriële regeling hebben we de balans gezocht tussen de belangen van de marktpartijen en de belangen van het CBS.
- De beleidsregels en ministeriële regeling zijn aan de hand van de aangenomen moties van het Kamerdebat op 18 december 2019 en de reacties in de internetconsultatie aangescherpt.
- Met de huidige beleidsregels en ministeriële regeling zijn vermoedelijk de meeste marktpartijen en de departementen tevreden. Brancheverenigingen MOA en VBO zullen niet tevreden zijn. Ook het CBS is niet volledig tevreden:
 - De departementen SZW, BZ, BZK en VWS hebben aangegeven akkoord te zijn met de beleidsregels en ministeriële regeling.
 - Het CBS heeft een viertal tekstsuggesties aangeleverd. We zijn tegemoet gekomen aan twee van de vier.
 - Het is mogelijk dat de DG CBS contact zoekt om over laatste punten te spreken.

Ontvangen BBR

ToelichtingAanpassingen naar aanleiding van tekstsuggesties CBS

- Het CBS heeft na de internetconsultatie nog een aantal tekstsuggesties gedaan. We zijn hen tegemoet gekomen op twee van de vier punten.
- Het eerste punt van het CBS ging over partijen die een wettelijke taak hebben, maar niet in overwegende mate gefinancierd worden door de overheid. Deze zouden volgens de oude tekst van de ministeriële regeling niet meer door het CBS bediend kunnen worden. Dit is inderdaad onwenselijk. Daarom is deze tekst aangepast, zodat deze partijen voor het uitvoeren van hun wettelijke taak, wel door het CBS bediend kunnen worden.
- Het tweede punt van het CBS ging over het verbod op actieve acquisitie voor het CBS. In de tekst staat dat het CBS niet uit eigen beweging partijen mag benaderen om statistische dienstverlening aan te bieden. Hier is een uitzonderingsmogelijkheid aan toegevoegd. Wanneer sprake is van een acute situatie waar zwaarwegende publieke belangen mee gemoeid zijn, mag het CBS haar kennis delen met verantwoordelijke instanties. Het CBS vindt deze toevoeging niet ver genoeg gaan.
- Het derde punt van het CBS betreft het opnemen van een begripsbepaling van aanvullende statistische diensten voor overheden en aanvullende statistische diensten voor derden. Door dit in de beleidsregels op te nemen, zou volgens het CBS voor verschillende artikelen bepaald kunnen worden voor welk type diensten het artikel geldt. Deze suggestie hebben we niet overgenomen. De beleidsregels gelden voor alle aanvullende statistische diensten; we willen geen onderscheid maken per artikel.
- Het vierde punt van het CBS betreft artikel 4 van de beleidsregels. Hier staat in dat het CBS een overheid moet melden wanneer de gevraagde opdracht ook (deels) bij een marktpartij kan worden uitgezet. Volgens het CBS is dit een beperking van hun onafhankelijkheid. Echter, de betreffende overheid bepaalt vervolgens zelf of deze kiest voor het CBS of voor een marktpartij. Daarnaast hebben we in de toelichting opgenomen dat wanneer dat het CBS bij de overweging of een deel van de opdracht door een derde kan worden uitgevoerd, alles mag meewegen wat voor die specifieke statistische dienst van belang is, bijvoorbeeld of inhuur valt in te passen binnen de privacywaarborgen die het CBS moet bieden, maar ook of er sprake is van zodanige spoedeisendheid dat inhuur niet kan worden gerealiseerd. Deze bepalingen doen derhalve niets af aan de onafhankelijkheid en kwaliteit van de statistieken die het CBS maakt.

Internetconsultatie

- De marktpartijen hebben tijdens de internetconsultatie kunnen reageren op de conceptteksten. In totaal hebben 12 partijen gereageerd. Deze reacties hebben waar nodig geleid tot een aantal kleine aanpassingen.
- De brancheverenigingen MOA en VBO hebben gezamenlijk een zeer uitgebreide reactie gestuurd. Dit zijn de twee partijen die de drijvende kracht waren achter het artikel in het Financieel Dagblad en het VSO dat in december 2019 is gepubliceerd. Ze zijn ontevreden met de inhoud van de regels en eisen dat een nieuw proces wordt gestart waarin zij meer betrokken zijn bij de

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20073997

uitwerking van nieuwe regels voor het CBS. We hebben richting hen aangegeven dat we dit niet zullen doen. Het grootste kritiekpunt van MOA en VBO is dat de beleidsregels en ministeriële regeling niet streng genoeg zijn richting het CBS. De reactie van MOA en VBO bevatte voor ons geen nieuwe punten. We werken op dit moment aan een schriftelijke reactie voor MOA en VBO. We verwachten deze in de komende weken te kunnen versturen.

- Voor de ministeriële regeling hebben we voornamelijk reacties gekregen van brancheverenigingen. Deze willen graag toegang houden tot het CBS. Richting hen zullen we aangeven dat wanneer het CBS de enige partij is die bepaalde informatie kan leveren, dit nog steeds mogelijk is. Als er andere partijen zijn, dan wordt de toegang van de brancheverenigingen aan strengere voorwaarden verbonden.
- Op de beleidsregels hebben we reacties ontvangen van de VNG, Universiteit Maastricht, SCP. Dit heeft geleid tot een aantal kleine aanpassingen ter verduidelijking. In het consultatieverslag zullen we richting deze partijen een uitgebreidere uitleg verstrekken.
- Een aantal partijen heeft aangegeven zich goed te kunnen vinden in de beleidsregels en ministeriële regeling.

Vooruitblik

- We zullen reageren op de internetconsultatie in een consultatieverslag. We zijn voornemens dit verslag te delen met de Kamer. Het consultatieverslag moet worden gepubliceerd nadat de Ministerraad het voorstel heeft behandeld.
- We richten op een bespreking van de beleidsregels en ministeriële regeling in de CFEZIL van 24 maart.
- Inwerkingtreding van de beleidsregels en ministeriële regeling is gepland voor 1 juli 2020.

Achtergrond informatie: Werkzaamheden van CBS

- De werkzaamheden van het CBS kunnen worden opgedeeld in drie soorten:
 - A. Wettelijk verplichte statistieken betaald uit de lumpsum
 - B. Aanvullende statistische diensten voor overheden
 - C. Aanvullende statistische diensten voor derden
- De discussie over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen gaat om onderdelen B en C.
- De ministeriële regeling is strenger voor onderdeel C. Voor onderdeel B betreffen de nieuwe beleidsregels procesregels.
- De beleidsregels gaan ten eerste in op welke methoden het CBS niet mag gebruiken om opdrachten te verkrijgen. Actieve acquisitie en koppelverkoop worden verboden. Ten tweede specificeren de beleidsregels het proces dat het CBS moet doorlopen wanneer het opdracht aanvragen krijgt of een project start. Ten derde beschrijven de beleidsregels hoe het CBS terugkoppeling en onafhankelijke klachtenafhandeling dient te organiseren.
- Het CBS mag overheden, zowel lage als de rijksoverheid bedienen, ook na het instellen van de beleidsregels. Het doel van het maatregelenpakket is niet om dit niet meer mogelijk te maken. Het CBS zal bij het aannemen van nieuwe opdrachten meer aandacht moeten hebben voor het belang van marktpartijen en moet terughoudender zijn in het werven van nieuwe opdrachten.

- In de ministeriële regeling hebben we opgenomen dat het CBS in principe geen werkzaamheden voor private partijen meer mag uitvoeren, tenzij het gaat om een kleine opdracht, het CBS de enige is die kan leveren, de private partij de dienst van het CBS gebruikt om vervolgens aan een overheid te leveren, of de partij de dienst van het CBS gebruikt voor de uitvoering van een wettelijke taak.

Aangenomen moties

- Tijdens het debat van 18 december 2019 zijn twee moties aangenomen van de leden Van den Berg (CDA) en Wiersma (VVD).
- Motie Wiersma – Van den Berg:
 - *Verzoekt de regering te borgen dat de beschikbaarheid van bestanden aan marktpartijen niet onnodig wordt ingeperkt, mits de veiligheid en privacybelangen van burgers en bedrijven zijn verzekerd,*
 - *daarnaast het toezicht op de prijsstelling door het CBS te verzekeren en*
 - *dat het begrip 'werkzaamheden aan derden' verder wordt verduidelijkt en waar nodig begrensd,*
- De beschikbaarheid van bestanden van het CBS is iets wat we niet kunnen regelen in de beleidsregels en ministeriële regeling.
- Het CBS stelt op dit moment een onderzoek in over de toegang tot microdatabestanden. AEP is betrokken bij dit onderzoek door deelname aan de begeleidingscommissie.
- In de beleidsregels stond al opgenomen dat het CBS diensten moet leveren tegen kostprijs. Op de toepassing van de beleidsregels wordt toezicht gehouden door de Raad van Advies en de Competitive Neutrality Officer.
- Het begrip 'werkzaamheden aan derden' is in de ministeriële regeling iets verder uitgewerkt.
- Motie Van den Berg – Wiersma:
 - *verzoekt de regering, onafhankelijk toezicht in te stellen dat toeziet op naleving van de beleidsregels, borgt dat werkzaamheden die het CBS verricht buiten de lumpsum die het jaarlijks van EZK ontvangt niet leiden tot oneerlijke concurrentie, en hierover jaarlijks aan de Kamer te rapporteert;*
 - *verzoekt de regering tevens, om in gesprek te gaan met decentrale overheden over het inschakelen van het CBS voor statistische onderzoeken en deze niet ondershands te gunnen;*
 - *verzoekt de regering voorts, om met het CBS aanvullende afspraken te maken over welke activiteiten onder het verbod op actieve acquisitie vallen en waarvan het CBS zich dus dient te onthouden, bijvoorbeeld werving via zogenaamde "data-ecosysteemdagen",*
- Het onafhankelijke toezicht op de naleving van de beleidsregels en ministeriële regeling zullen we borgen door een extra lid in de Raad van Advies te benoemen. Deze persoon zal toezien op de naleving van de regels.
- Het gesprek met decentrale overheden zullen we voeren voordat de beleidsregels en ministeriële regeling in werking treden.
- Over het verbod op actieve acquisitie hebben we veel met het CBS gesproken. In de toelichting bij dit artikel is een verduidelijking opgenomen.

TER ADVISERING

19

Aan de Staatssecretaris

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

17 maart 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20077273

BHM: 20092837

nota

Vorbereiding bijpraat Mezuro/CBS dinsdag 7 april

Parafenroute

5.1.2.e

Kopie aan

5.1.2.e

Aanleiding

U heeft aangegeven graag geïnformeerd te worden over Mezuro en het CBS. Er is hierover een overleg ingepland op 7 april. Deze nota dient ter informatie en ter voorbereiding op dit overleg.

Daarnaast wordt u middels deze nota geïnformeerd over enkele voorgestelde pilots met big databronnen ter versterking van de landelijke data alliantie. Eén van deze pilots zal gebruik maken van telefoondata.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Mezuro is een bedrijf dat op basis van telefoniedata verblijfs- en mobiliteitsinformatie kan ontwikkelen. Deze geanonimiseerde informatie maakt het mogelijk om analyses uit te voeren in het kader van mobiliteit, toerisme en infrastructuur.
- De telefoniedata die Mezuro hiervoor gebruikte is afkomstig van Vodafone. Het contract tussen Vodafone en Mezuro is echter stopgezet door Vodafone in juli 2019.
- Sinds 2018 is een algemene discussie ontstaan over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen. Mezuro heeft in deze discussie ook een rol gespeeld.
- Mezuro en CBS hebben de afgelopen jaren een conflictueuze relatie gekregen. Mezuro beschuldigt het CBS van het kopiëren van hun business model, terwijl het CBS meent dat dit niet het geval is of was. Inmiddels zijn ze gezamenlijk een mediation traject gestart en is er voorzichtig sprake van hersteld contact.
- Mezuro en CBS hebben recentelijk een gezamenlijk verzoek ingediend voor een lumpsum-bijdrage van EZK voor €5 miljoen voor een periode van twee jaar. Dit verzoek hebben wij afgewezen.
- Het gebruik van telefoniedata heeft de afgelopen dagen meer aandacht gekregen, vanwege de rol die deze data kan spelen in het beperken en bestrijden van het coronavirus.

5.1.2.e

Ontvangen BBR

Over dit vraagstuk wordt u in een aparte nota geïnformeerd door DE.

Kenmerk
CE-AEP / 20077273

Toelichting

Achtergrond Mezuro - CBS

- In het traject over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen, wat hieronder nader wordt toegelicht, heeft Mezuro voornamelijk in het begin een relatief grote rol gespeeld.
- De voornaamste klacht van Mezuro was dat het CBS hun business model heeft overgenomen, waardoor Mezuro klanten heeft verloren en grote verliezen heeft geleden.
- De beelden die wij van zowel CBS als van Mezuro ontvingen over de onderliggende problematiek lagen zeer ver uit elkaar. We hebben beide partijen in 2019 regelmatig gesproken over de problematiek. Uiteindelijk hebben CBS en Mezuro besloten dat een mediation traject de beste oplossing zou zijn.
- Mezuro en CBS bevinden zich sinds eind juni 2019 in een mediation traject met als doel weer in gesprek te komen met elkaar en mogelijke samenwerking binnen de wettelijke kaders nader te verkennen. Het geschil tussen het CBS en Mezuro kon niet meer onderling worden opgelost. Dit traject wordt bemoeilijkt door de naar verluidt zeer benauwde financiële situatie van Mezuro.
- Vanuit EZK hebben we nadrukkelijk aangegeven niet bij dit mediation traject betrokken te willen zijn, buiten het leveren van de nodige informatie of het beantwoorden van vragen. Mezuro heeft destijds aangegeven dit te begrijpen en respecteren.
- Het huidige mediation traject is het tweede traject tussen CBS en Mezuro. De eerste keer heeft Mezuro besloten het traject te beëindigen. Dit traject ging over dezelfde problematiek.

Ingediend verzoek – CBS en Mezuro €5 miljoen per jaar

- Vodafone heeft in de loop van het mediation traject de overeenkomst met Mezuro stopgezet. Hierdoor kan Mezuro geen mobiliteits- en verblijfsinformatie op basis van mobiele telefoniedata meer leveren.
- Naar aanleiding van het mediation traject waar CBS en Mezuro nu samen in zitten, hebben zij een gezamenlijk verzoek ingediend bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Dit verzoek betrof een lumpsum bijdrage van €5 mln. per jaar te verstrekken voor een periode van twee jaar ten behoeve van de voortzetting van de samenwerking tussen het CBS en Mezuro.
- We hebben vanuit EZK negatief op dit verzoek gereageerd. Het uitgangspunt bij opdrachten voor het CBS is dat de gebruiker van de statistieken of diensten hiervoor zelf de bijdrage levert. We hebben daarom richting Mezuro en CBS gereageerd dat EZK niet zal bijdragen aan het afdekken van kosten van een instrument voor andere overheidsorganisaties. Wanneer departementen, provincies of gemeenten van dit instrument gebruik willen maken, zullen zij de kosten hiervoor zelf moeten dragen, zoals gebruikelijk.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20077273

- Mezero heeft vorige week bij AEP aangegeven graag een bijdrage te willen leveren aan het beperken van het coronavirus door middel van telefoniedata. Om een bijdrage te kunnen leveren moet Mezero echter weer toegang krijgen tot de telefoniedata van Vodafone. Vodafone had aangegeven hiertoe bereid te zijn, mits de overheid daar om vraagt. Vanuit AEP is Mezero doorverwezen naar het crisis emailadres van het Piket Digitale Economie. DE informeert u hierover nader.

Traject rolverdeling marktpartijen en het CBS

- Sinds het voorjaar van 2018 heeft EZK meerdere signalen ontvangen dat bedrijven bepaalde activiteiten van het CBS als marktverstoring ervaren.
- Daarop is in voorjaar 2018 een traject gestart, onder andere ook naar aanleiding van een motie vanuit de Tweede Kamer van Van den Berg (CDA) en Veldman (VVD) en schriftelijke vragen over het meerjarenprogramma van het CBS.
- EZK heeft destijds met meerdere bedrijven, brancheorganisaties, en andere overheidsinstellingen gesproken om op te halen wat de ervaringen zijn met het CBS. Er is ook met het CBS gesproken.
- Naar aanleiding deze gesprekken, en het gegeven dat er sinds de totstandkoming van de Wet op het CBS in 2003 veel veranderd is op het gebied van data en technologie, is een verkenning gestart naar de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen.
- MEZK heeft de Kamer in april 2019 gemeld dat er onduidelijkheid is ontstaan over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen wat betreft de aanvullende statistische diensten.
- Voor deze verkenning is een onafhankelijke, externe adviseur gevraagd:
- **5.1.2.e** heeft in juni zijn advies uitgebracht. Kern van zijn advies was het opstellen van beleidsregels en een ministeriële regeling, die de rolverdeling tussen het CBS en de marktpartijen moet verduidelijken en daarmee kan resulteren in een betere samenwerking tussen deze partijen. In juli 2019 heeft MEZK de Kamer gemeld dat het advies werd overgenomen.
- Eind november 2019 zijn de beleidsregels en ministeriële regeling voorgelegd aan belanghebbende partijen via een openbare internetconsultatie. In totaal hebben 12 partijen gereageerd. Deze reacties hebben waar nodig geleid tot aanpassingen.
- Mezero heeft niet gereageerd op de openbare internetconsultatie.
- Eind december heeft een debat plaatsgevonden over de beleidsregels en ministeriële regeling. In dit debat zijn twee moties aangenomen: Van den Berg/Wiersma en Wiersma/Van den Berg. Aan beiden moties is waar mogelijk uitvoering gegeven in de beleidsregels en ministeriële regeling. Aspecten van de moties waarvan het onmogelijk is deze in de beleidsregels en ministeriële regeling te verwerken, worden op een andere manier uitgevoerd.
- De beleidsregels en ministeriële regeling zijn besproken in de CFEZIL van 24 maart en zijn als glad stuk doorgeleid naar de MR van 9 april.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20077273

Landelijke Data-alliantie

- Binnen de Data-alliantie is met alle partijen (NBTC, Provincies, DMO's, CHETH, CBS) gestart met het Onderzoek Inkomend Toerisme 2020-2021 (OIT). In een vooronderzoek is gekeken naar het belang van een nieuw onderzoek inkomend toerisme, de informatiebehoefte van partijen en de mogelijkheid om dit type onderzoek met big data bronnen te doen.
- Bij alle partijen in de toeristische sector (bedrijfsleven, beleidsmakers, marketeers en onderzoekers) bestaat de behoefte aan actuele cijfers over inkomend toerisme. Het laatste OIT is in 2013-2014 uitgevoerd. Het OIT presenteert niet alleen aantallen bezoekers naar regio, maar ook de profielen, de gedragingen en de bestedingen van buitenlandse toeristen, die Nederland bezoeken.
- Aangezien het OIT een kostbaar onderzoek is, is de vraag of het geheel of gedeeltelijk is te baseren op nieuwe (big) databronnen. Op deze manier zouden de cijfers goedkoper, actueler en desgewenst meer toegesneden op regio's geleverd kunnen worden. Vooronderzoek laat zien dat het onderzoek op basis van nieuwe (big) databronnen nog in de kinderschoenen staat. Sommige bronnen, zoals mobiele telefoondata, hebben potentie om op korte termijn te worden ingezet voor het OIT.
- Om op korte termijn betrouwbare gegevens te krijgen en tegelijkertijd te experimententeren met innovatieve methoden en big data wordt voor het OIT 2020-2021 voorgesteld om een project met twee parallelle, maar daar waar mogelijk gerelateerde trajecten uit te voeren:
 - een meer traditioneel OIT,
 - en aantal pilots met big databronnen. Dit vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van het OIT in de komende jaren.
- Wat de big databronnen betreft is het voorstel om pilots uit te voeren met mobiele telefoondata, financiële transactiedata en sociale media. De scope van deze pilots richt zich zowel op buitenlandse dagjesmensen als buitenlandse toeristen. Naast deze drie pilots, wordt voorgesteld om de mogelijkheden te onderzoeken van een mobiele app of Gps-trackers en het benutten van zogenoemde Location History Data van Google. Wat deze laatste optie betreft zou eventueel kunnen worden gekeken naar samenwerking met Google zelf.
- Deze pilots worden gezamenlijk begroot op EUR 400.000 en worden gefinancierd uit amendement Aartsen/Von Martels (EUR 500.000 begrotingsbehandeling 2019). In het amendement 'stellen VVD en CDA voor om nieuwe methoden en technologieën te ontwikkelen zodat via (telefoon)data inzicht in bezoekersstromen kan worden verkregen. Deze nieuwe mogelijkheden passen binnen de aanpak en samenwerking van de Landelijke Data-alliantie en kunnen met pilotprojecten in drukke toeristische gebieden worden getest.
- De meest kansrijke pilot voor resultaat op de korte termijn is de pilot met telefoondata. CBS kan deze pilot uitvoeren met data die T-mobile beschikbaar stelt. Essentieel is dat een telefoon langer dan 24 uur te volgen is. CBS geeft aan dat alleen T-mobile deze data op dit moment beschikbaar wil stellen. De data blijven in eigendom van T-mobile.

AVG. proof?

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20077273

De kosten van de pilot zijn geraamd op EUR 200.000 en bestaan uit en vergoeding voor het gebruik van de infrastructuur van T-mobile, de uren van de CBS medewerkers en de kosten voor advies bij de ontwikkeling van algoritme.

- We hebben nu niet het beeld dat er een andere partij is die deze pilot voor vergelijkbare kosten en met vergelijkbaar expertise kan uitvoeren.
- Met de mobiele telefoondata wordt onderzoek gedaan naar bezoekers per corop-gebied, overnachtingen/verblijfsduur, stromen van bezoekers (hoe bewegen zo door het land). Voor enkele gebieden en steden kan op gedetailleerdere schaal worden gekeken. Als pilot zou dit ook voor Giethoorn kunnen, hetgeen aansluit bij de toezegging die we hebben gedaan om Steenwijkerland te helpen.

TER INFORMATIE

Aan
de Secretaris-generaal

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

1 april 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20093088

nota

Vorbereiding overleg met plv. DG CBS donderdag 2
april 17:00 - 18:00

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Aanstaande donderdag 2 april heeft u van 17:00 tot 18:00 uur een telefonisch overleg met plv. DG CBS Bert Kroese. Het overleg zal voornamelijk gaan over de coronacrisis. Deze notitie dient ter voorbereiding. Daarnaast informeert deze notitie u over enkele lopende zaken rondom het CBS.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota. U kunt de volgende punten inbrengen:

Coronacrisis

- U kunt aangeven dat het begrijpelijk is dat het CBS wordt gevraagd om statistische diensten te leveren aan overheden over de coronacrisis.
- U kunt het CBS complimenteren dat het – gezien de thuiswerksituatie – nog snel data weet te leveren voor de coronawerkzaamheden. Het is bovendien begrijpelijk dat deze werkzaamheden meer aandacht krijgen ten koste van de statistieken met minder prioriteit.
- Het leveren van aanvullende statistische diensten door het CBS aan overheden kan mogelijk gevoelig liggen bij marktpartijen. Het is daarom prettig dat het CBS deze werkzaamheden richting ons signaleert. U kunt aangeven dat deze werkzaamheden binnen de beleidsregels van het CBS passen, aangezien sprake is van een acute situatie waar zwaarwegende publieke belangen mee gemoeid zijn.

ToelichtingCoronacrisis

- Het CBS heeft aangegeven dat het probeert de normale werkzaamheden zo goed mogelijk thuis voort te zetten. Voor enkele werkzaamheden van het CBS betekent de huidige situatie echter dat deze stop worden gezet, bijvoorbeeld

Ontvangen BBR

het afnemen van enquêtes. Ook heeft het CBS een opdracht voor het SCP tijdelijk moeten stop zetten.

- Daarnaast krijgt het CBS op dit moment veel verzoeken voor statistieken die op een bepaalde manier iets kunnen zeggen over het effect van het coronavirus. Het CBS heeft hier op zijn website een apart dossier voor aangemaakt met alle mogelijke interessante informatie.
- Het CBS levert de statistieken over het coronavirus zonder hier een extra bijdrage voor te vragen.
- In samenwerking met JenV en het RIVM wordt er ook gekeken naar welke bijdrage telecomdata kan leveren. Het CBS heeft eerder een pilot uitgevoerd met T-Mobile om de mogelijkheden van telecomdata te verkennen. Deze pilot wordt op dit moment gebruikt/opgeschaald vanwege de bijdrage die het kan leveren aan het beperken en bestrijden van het coronavirus. Het CBS heeft richting AEP benadrukt dat dit een tijdelijke dienst is en uitsluitend wordt gebruikt voor informatie over het coronavirus.
- Marktpartijen kunnen opperen dat het CBS tegen de beleidsregels in aanvullende diensten aanbiedt aan overheden. Hoewel de recent opgestelde beleidsregels inderdaad voorschrijven dat het CBS zich moet onthouden van actieve acquisitie, staat er ook een uitzonderingsgrond opgenomen. Het CBS mag een overheid wel actief benaderen voor statistische informatie in situaties waarmee zwaarwegende publieke belangen gemoeid zijn. Het coronavirus voldoet bij uitstek aan deze situatie.
- Het bedrijf Mezuro heeft vorige week bij AEP aangegeven dat het ook graag een bijdrage willen leveren aan het beperken van de verspreiding van het coronavirus. Vanuit AEP is Mezuro doorverwezen naar het crisis emailadres van het Piket Digitale Economie.

Onderstaande punten zijn waarschijnlijk geen onderwerp van gesprek, maar dienen ter achtergrond:

Valt buiten reikwijdte van het Woo-verzoek

Beleidsregels en ministeriële regeling

- De beleidsregels en ministeriële regeling over de rolverdeling tussen het CBS en de marktpartijen waren geagendeerd in de CFEZIL van 24 maart. De stukken zijn zonder opmerkingen doorgeleid naar de MR van 9 april.

Brieven MOA en VBO

- De brancheverenigingen MOA en VBO hebben de afgelopen periode de volgende brieven naar MEZK gestuurd:

- o In een brief van 14 februari sturen MOA en VBO aan op een overleg met MEZK, omdat de beleidsregels de positie voor marktpartijen t.o.v. het CBS niet zouden verbeteren. Wij willen deze brief meenemen in ons consultatieverslag waarin we ook uitgebreid ingaan op de reactie van MOA en VBO op de beleidsregels en ministeriële regeling naar aanleiding van de internetconsultatie.
- o In een brief van 27 maart schetsten MOA en VBO voorbeelden waarin het CBS zich schuldig maakt aan actieve acquisitie. De identiteit van de getroffen bedrijven wordt in de brief niet openbaar gemaakt. Vanuit AEP is naar MOA en VBO gereageerd dat we hierover graag met het CBS in gesprek willen gaan, en op welk detailniveau dit mogelijk is.

Remote Access onderzoek

- Het CBS heeft eerder aangekondigd een onderzoek te zullen uitvoeren over de toegang die het verleent tot de beschikbare microdatabestanden (via de Remote Access faciliteit) in het licht van de AVG en andere privacywaarborgen.
- De discussie die nu loopt over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen is ook (door de Kamer) gekoppeld aan dit onderzoek. Er bestaat bij enkele marktpartijen en onderzoeksinstituten de vrees dat de toegang mogelijk te beperkt zal worden. Hierdoor heeft dit onderzoek al behoorlijk wat aandacht gekregen, bijvoorbeeld in Kamervragen en in een artikel van het FD.
- **5.1.2.e** Het is voor EZK van belang dat de toegang van onderzoeksinstituten en marktpartijen niet te ver wordt ingeperkt, uiteraard met inachtneming dat wordt voldaan aan alle privacywaarborgen.
- Het onderzoek is deze week van start gegaan conform planning. De volgende bijeenkomst van de begeleidingscommissie staat gepland voor eind april 2020.

5.1.2.e

21

Van 1 *

Van 2

Mede namens 1

Mede namens 2

Mede namens 3

Type voorstel *

Aanbieding

Minister van Economische Zaken en Klimaat

N.v.t.

Selecteer

N.v.t.

N.v.t.

Overig

Titel *

Beleidsregels taakuitoefening CBS
Regeling werkzaamheden derden CBSInhoud en doelstelling van het
voorstel *

In de markt voor statistische diensten is onduidelijkheid ontstaan of het CBS de aangewezen partij is om statistische diensten te leveren, of dat dit aan een marktpartij moet worden overgelaten. Om deze onduidelijkheid weg te nemen zijn de beleidsregels taakuitoefening CBS en de regeling werkzaamheden derden CBS (ministeriële regeling) opgesteld. De beleidsregels hebben betrekking op de aanvullende statistische diensten die het CBS levert. De ministeriële regeling geldt voor aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan derden. De beleidsregels gaan in op welke methoden het CBS niet mag gebruiken om verzoeken voor statistische dienstverlening te verkrijgen. Vervolgens specificeren de beleidsregels het proces dat het CBS moet doorlopen wanneer het aanvragen krijgt of een project start. De ministeriële regeling specificeert wanneer het CBS nog werkzaamheden mag leveren aan derden. Dit mag wanneer er sprake is van een kleine opdracht, wanneer het CBS de enige partij is die kan leveren, wanneer het CBS werkzaamheden levert aan een private partij, die de resultaten vervolgens gebruikt voor een opdracht die zij uitvoert voor een overheid, of de derde de resultaten nodig heeft voor de uitvoering van zijn wettelijke taak. Ten tweede worden een aantal processtappen genoemd die het CBS moet doorlopen wanneer het een aanvraag krijgt van een derde.

Voorgesteld besluit *

Het voorstel te aanvaarden.

Datum aanbieding *

Behandeltraject

03-apr-2020

Kenmerk *

WJZ/19207030 WJZ/19207028

Hamerstuk *

☐ Ja ☒ Nee

Voorgaande behandeling *

☒ Ja ☐ Nee

Behandeld door *

Commissie voor Financiële en Economische Zaken, Infrastructuur en Landbouw (CFEZIL)

Datum voorgaande behandeling *

24-mrt-2020

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * ☐ Ja ☒ Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * ☐ Ja ☒ Nee
- Gevolgen voor regeldruk * ☒ Ja ☐ Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * ☐ Ja ☐ Nee, met bijlage ☐ Nee, zonder bijlage ☒ N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * ☐ Ja ☐ Nee, met bijlage ☐ Nee, zonder bijlage ☒ N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * ☐ Ja ☒ Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * ☐ Ja ☐ Nee ☒ N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * ☒ Ja ☐ Nee ☐ N.v.t. in CFEZIL
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * ☒ Ja ☐ Nee ☐ N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met ☐ AZ ☒ BZK ☐ EZK ☐ I&W ☒ SZW ☒ VWS ☒ LNV
☒ BZ ☐ Def ☐ Fin ☐ OCW ☐ JenV ☐ BH&OS
- Omschrijving geschilpunten geen opmerkingen bij behandeling in CFEZIL

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2.e	5.1.2.e
Afdeling *	Algemene Economische Politiek	WJZ
Telefoonnummer *	5.1.2.e	5.1.2.e
E-mailadres *	5.1.2.e@minezk.nl	5.1.2.e@minezk.nl

Gevolgen regeldruk sectie B

Initiële jaar *	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Gevolgen voor het bedrijfsleven (in miljoenen euro's)							
Administratieve lasten							
Inhoudelijke nalevingskosten							
Gevolgen voor de burger (out-of-pocket kosten)							
Administratieve lasten (in euro's)							
Administratieve lasten (in uren)							

Toelichting

De ministeriële regeling zal mogelijk administratieve lasten met zich mee brengen voor private partijen in de vorm van kennisnamekosten. Deze zijn incidenteel van aard en zullen niet substantieel zijn. Naar inschatting zullen deze kosten ongeveer € 13,50 bedragen per private partij.

ADVIES MINISTERRAAD

Aan de Minister

5.1.2.e
Directie Algemene Economische
Politiek**Auteur**

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

6 april 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20098422

nota

Beleidsregels taakuitoefening CBS en Regeling
werkzaamheden derden CBS**Kopie aan**

5.1.2.e

Bijlage(n)**Parafenroute**

5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	5.1.2.e	5.1.2.e
5.1.2.e	digitaal akkoord d.d. 6/4/2020	akkoord d.d. 6/4/2020

BBR-paraaf

Onderwerp

De discussie omtrent de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen heeft geleid tot een maatregelenpakket bestaande uit beleidsregels en een ministeriële regeling. Deze zijn behandeld in de CFEZIL van 24 maart.

Advies

Aangezien in de CFEZIL geen opmerkingen zijn gemaakt door andere departementen, is de verwachting dat er ook geen opmerkingen gemaakt zullen worden tijdens de ministerraad.

U kunt eventueel het volgende toelichten tijdens de ministerraad:

- In de markt voor statistische diensten is onduidelijkheid ontstaan of het CBS de aangewezen partij is om statistische diensten te leveren, of dat dit aan een marktpartij moet worden overgelaten. Om deze onduidelijkheid weg te nemen zijn de beleidsregels taakuitoefening CBS en de regeling werkzaamheden derden CBS (ministeriële regeling) opgesteld.
- Met deze beleidsregels en ministeriële regeling is de balans gezocht tussen de belangen van de marktpartijen, van departementen en van het CBS.
- De beleidsregels hebben betrekking op de aanvullende statistische diensten die het CBS levert. De ministeriële regeling geldt voor aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan derden (private partijen).
- De beleidsregels en ministeriële regeling zijn aan de hand van de aangenomen moties van het Kamerdebat op 18 december 2019 en de reacties in de internetconsultatie verder aangescherpt.

ToelichtingVoortraject (deels)

- 18 december 2019 heeft een TK debat plaatsgevonden over het traject en

Ontvangen BBR

de verhouding tussen het CBS en marktpartijen. Er zijn twee moties aangenomen: Van den Berg/Wiersma en Wiersma/Van den Berg.

- Het maatregelenpakket is door de CFEZIL als glad stuk doorgeleid naar de ministerraad. Tijdens de CFEZIL heeft alleen BHOS/BZ gereageerd op de stukken. Deze reactie was positief.
- Met de tekst van de beleidsregels en ministeriële regeling zoals die nu aan de MR worden voorgelegd, zijn vermoedelijk de meeste marktpartijen en de departementen tevreden. Brancheverenigingen MOA en VBO zullen niet tevreden zijn. Ook het CBS is niet volledig tevreden.

Vervolgproces

- We zullen reageren op de internetconsultatie in een consultatieverslag. We zijn voornemens de Kamer actief op deze publicatie te wijzen. Het consultatieverslag moet worden gepubliceerd nadat de Ministerraad het voorstel heeft behandeld.
- Inwerkingtreding van de beleidsregels en ministeriële regeling is gepland op 1 juli 2020.

Aangenomen moties tijdens Kamerdebat 18 december 2019 en uitvoering

- Tijdens het debat van 18 december 2019 zijn twee moties aangenomen van de leden Van den Berg (CDA) en Wiersma (VVD).
- Motie Wiersma - Van den Berg:
 - o *Verzoekt de regering te borgen dat de beschikbaarheid van bestanden aan marktpartijen niet onnodig wordt ingeperkt, mits de veiligheid en privacybelangen van burgers en bedrijven zijn verzekerd,*
 - o *daarnaast het toezicht op de prijsstelling door het CBS te verzekeren en*
 - o *dat het begrip 'werkzaamheden aan derden' verder wordt verduidelijkt en waar nodig begrensd,*
- De beschikbaarheid van bestanden van het CBS is iets wat we niet kunnen regelen in de beleidsregels en ministeriële regeling.
- Het CBS stelt op dit moment een onderzoek in over de toegang tot microdatabestanden. AEP is betrokken bij dit onderzoek door deelname aan de begeleidingscommissie.
- In de beleidsregels stond al opgenomen dat het CBS diensten moet leveren tegen kostprijs. Op de toepassing van de beleidsregels wordt toezicht gehouden door de Raad van Advies en de Competitive Neutrality Officer.
- Het begrip 'werkzaamheden aan derden' is in de ministeriële regeling iets verder uitgewerkt.
- Motie Van den Berg - Wiersma:
 - o *verzoekt de regering, onafhankelijk toezicht in te stellen dat toeziet op naleving van de beleidsregels, borgt dat werkzaamheden die het CBS verricht buiten de lumpsum die het jaarlijks van EZK ontvangt niet leiden tot oneerlijke concurrentie, en hierover jaarlijks aan de Kamer te rapporteert;*
 - o *verzoekt de regering tevens, om in gesprek te gaan met decentrale overheden over het inschakelen van het CBS voor statistische onderzoeken en deze niet ondershands te gunnen;*

- o *verzoekt de regering voorts, om met het CBS aanvullende afspraken te maken over welke activiteiten onder het verbod op actieve acquisitie vallen en waarvan het CBS zich dus dient te onthouden, bijvoorbeeld werving via zogenaamde "data-ecosysteemdagen".*
- Het onafhankelijke toezicht op de naleving van de beleidsregels en ministeriële regeling zullen we borgen door een extra lid in de Raad van Advies te benoemen. Deze persoon zal toezien op de naleving van de regels. Het gesprek met decentrale overheden zullen we voeren voordat de beleidsregels en ministeriële regeling in werking treden.
- Over het verbod op actieve acquisitie hebben we met het CBS gesproken. In de toelichting bij dit artikel is een verduidelijking opgenomen.

Internetconsultatie

- Marktpartijen hebben tijdens de internetconsultatie kunnen reageren op de conceptteksten. In totaal hebben 12 partijen gereageerd.
- De brancheverenigingen MOA en VBO hebben gezamenlijk een zeer uitgebreide reactie gestuurd. Dit zijn de twee partijen die de drijvende kracht waren achter het artikel in het Financieel Dagblad dat in december 2019 is gepubliceerd en het VSO. Ze zijn ontevreden met de inhoud van de regels en eisen dat een nieuw proces wordt gestart waarin zij meer betrokken zijn bij de uitwerking van nieuwe regels voor het CBS. We hebben richting hen aangegeven dat we dit niet zullen doen. We willen voor de ministerraad gereageerd hebben op hun uitgebreide reactie.
- Voor de ministeriële regeling hebben we voornamelijk reacties gekregen van brancheverenigingen. Deze willen graag toegang houden tot het CBS. Richting hen zullen we aangeven dat wanneer het CBS de enige partij is die bepaalde informatie kan leveren, dit nog steeds mogelijk is. Als er andere partijen zijn, dan wordt de toegang van de brancheverenigingen aan strengere voorwaarden verbonden.

Vier belangrijkste kritiekpunten MOA en VBO

- De belangrijkste kritiekpunten van MOA en VBO zijn dezelfde punten die eerder in het debat van 18 december zijn besproken:
 - o Onder werkzaamheden derden moeten alle aanvullende statistische diensten vallen (ook voor overheden), niet alleen werkzaamheden voor private partijen.
 - *Reactie:* Het doel is om oneerlijke concurrentie met marktpartijen tegen te gaan. Dit houdt niet in dat het CBS geen opdrachten meer mag uitvoeren voor overheden en zich enkel moet beperken tot de verplichte Europese statistieken.
 - o De wetshistorie limiteert alle aanvullende werkzaamheden op 10%. Dit percentage moet in de beleidsregels als maximum opgenomen worden.
 - *Reactie:* Percentage komt uit een Memorie van Antwoord uit 2003. Op dit moment bedragen de aanvullende statistische diensten ongeveer 22% van de totale inkomsten van het CBS. We zullen geen maximumpercentage opnemen in de beleidsregels. Een groot deel van de aanvullende statistische diensten voert CBS uit voor overheden. Een maximumpercentage van 10% is een botte bijl instrument.

- o De beschikbaarstelling van de CBS-microdatabestanden aan derden moet als harde verplichting opgenomen worden in de beleidsregels.
 - *Reactie:* We erkennen het belang van de microdatabestanden van het CBS voor onderzoeksorganisaties. Daarom zet EZK zich er ook voor in dat deze mogelijkheid blijft bestaan, mits de privacybelangen van burgers en bedrijven geborgd kunnen blijven.
- o Er zijn onvoldoende checks and balances waar ter controle van de uitvoeringsuitoefening van de taken door het CBS.
 - *Reactie:* Er zal, in aanvulling op de Competitive Neutrality Officer (CNO), een extra lid van de Raad van Advies benoemd worden die toezicht houdt op de naleving van de beleidsregels en ministeriële regeling. Daarnaast komt er een onafhankelijke klachtencommissie.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Directeur MOA
Dhr. Wim van Slooten

en

5.1.2.e VBO

5.1.2.e

Datum 9 april 2020
Betreft Reactie op brieven MOA en VBO

Geachte heer Van Slooten en 5.1.2.e

Allereerst wil ik u graag bedanken voor uw uitgebreide reactie op de beleidsregels en ministeriële regeling. In het gesprek van 22 januari 2020 heb ik toegezegd u van een schriftelijke reactie te voorzien op uw brieven aangaande de beleidsregels en ministeriële regeling over de taakuitoefening van het CBS. Door middel van deze brief reageer ik op deze reactie en eerdere brieven.

Daarnaast wil ik door middel van deze brief ook graag reageren op uw brief van 19 februari 2020 aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat met daarin het verzoek tot een gesprek. Helaas moet ik u mededelen dat een dergelijk gesprek niet zal plaatsvinden. De minister is akkoord met de huidige vorm van de beleidsregels en ministeriële regeling en er zal geen nieuwe ronde van gesprekken plaatsvinden, zoals ik u ook heb aangegeven in het overleg van 22 januari 2020.

Vier essentialia

In uw brief, waarin de zienswijze van MOA en VBO op de beleidsregels en ministeriële regeling wordt toegelicht, geeft u aan dat er vier aspecten zijn die voor u als essentialia gelden. Ik zal daarom deze punten als eerste beantwoorden:

1. Onder "werkzaamheden derden" moeten alle aanvullende statistische diensten vallen, niet alleen de werkzaamheden voor private partijen.

U heeft ook advies ingewonnen bij Dentons over dit aspect. De memo van Dentons Europe LLP neem ik mee in mijn reactie.

Uit de wetsgeschiedenis en jurisprudentie tot nu toe blijkt dat de opvatting wat onder de wettelijke taak van het CBS valt in de loop der tijd is geëvolueerd. De thans heersende opvatting is: Onderzoek voor andere overheden zal doorgaans vallen onder artikel 3 van de CBS wet, omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein. Dentons gaat uit van een tekst in de memorie van toelichting van 1996, die een bredere uitleg gaf aan werk voor derden. De memorie van toelichting is echter geen onderdeel van de wetstekst, maar geeft een uitleg over de wet binnen de context van dat moment.

5.1.2.e
Directie Algemene Economische
Politiek

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

5.1.2.e
T 070 5.1.2.e
5.1.2.e @minezk.nl

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Uw kenmerk

Bijlage(n)

In de loop der tijd is de financieringssystematiek van het CBS geëvolueerd, waarbij de lumpsum bijdrage van EZK in de huidige situatie voornamelijk ziet op de wettelijk verplichte statistieken en waarbij het aan overheden zelf wordt overgelaten om aanvullende werkzaamheden door het CBS uit te laten voeren, wanneer dit voor hun beleid nuttig is.

Dat een uitleg in een memorie van toelichting niet betekent dat er, binnen de grenzen van de wetstekst, geen veranderingen mogen plaatsvinden is ook te zien aan twee uitspraken die de rechtbank Den Haag in 2008 en 2009 heeft gedaan inzake overheidsopdrachten die aan het CBS zijn toebedeeld. Geoordeeld werd dat het ging om onderzoeken die onder de inhoudelijke taak van artikel 3 van de wet op het CBS vallen. Uitvoering van het onderzoek door het CBS leverde geen oneerlijke concurrentie op, omdat het CBS het onderzoek in het kader van zijn wettelijke taak uitvoerde. Dit waren geen onderzoeken van EZK, en de financiering viel niet binnen de lumpsum van EZK, maar de rechter heeft aangegeven dat deze onderzoeken wel onder de reikwijdte van artikel 3 van de wet op het CBS vallen.

Bovendien is deze lijn in de memorie van toelichting bij de wijziging van de wet op het CBS uit 2017 bevestigd. De memorie van toelichting geeft aan wat naar de huidige maatstaven onder werk voor derden valt: *Bij werk voor derden voert het CBS tegen betaling statistisch onderzoek uit dat niet valt onder de taken van de artikelen 3 en 4 van de Wet op het CBS. Het gaat om additioneel onderzoek in opdracht van private partijen. Onderzoek voor andere overheden zal immers doorgaans vallen onder artikel 3 van de Wet op het CBS omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein.*

Ik ben me er van bewust dat er een discussie is ontstaan over de uitleg van "diensten voor derden" en ik ben me er van bewust dat hier in de loop van de tijd een verschuiving in heeft plaatsgevonden. Daarom is nu ook in de Regeling Werkzaamheden derden CBS wie onder derden wordt verstaan om hierover helderheid te verschaffen.

Het CBS mag overheden, zowel decentrale overheden als de rijksoverheid blijven bedienen, ook na de inwerkingtreding van de beleidsregels en ministeriële regeling. Het doel van het maatregelenpakket is niet om dit niet meer mogelijk te maken en te bewerkstelligen dat het CBS zich enkel moet beperken tot de verplichte Europese statistieken. Het CBS zal bij het aannemen van nieuwe opdrachten meer aandacht moeten hebben voor het belang van marktpartijen en moet terughoudender zijn in het werven van nieuwe opdrachten. De leden van MOA en VBO kunnen daarnaast ook werkzaamheden aanbieden aan overheden. Door de beschrijving van derden wordt niet meer ruimte gecreëerd voor het CBS. De beleidsregels, die gelden voor werkzaamheden voor derden en overheden, zijn er juist op gericht om de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen duidelijker te maken.

Ten slotte zal ik ingaan op de interpretatie van artikel 60 van de CBS-wet. Door MOA en VBO wordt artikel 60 van de CBS wet als volgt geïnterpreteerd: zodra het CBS zich aanvullend laat betalen voor haar diensten, valt dit per definitie onder "werkzaamheden voor derden".

In artikel 60 van de CBS-wet staat dat de kosten voor de uitoefening van de taken ter uitvoering van de CBS-wet ten laste komen van de rijksbegroting, met uitzondering van de kosten voor de uitvoering van statistische werkzaamheden voor derden. Dit betekent niet dat opdrachten van andere departementen of van gemeenten, provincies, en dergelijke per definitie als derden worden gezien. De taak van het CBS is het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap.

2. De wetshistorie limiteert alle aanvullende werkzaamheden op 10 procent. Dit percentage zou in de beleidsregels als maximum opgenomen moeten worden. De regels stellen ten onrechte geen maximumpercentage.

Er zal geen maximumpercentage worden opgenomen in de beleidsregels voor alle aanvullende statistische diensten. Een groot deel van de aanvullende statistische diensten voert CBS uit voor overheden. Het gaat om maatschappelijk relevant onderzoek, dat overheden vanwege bepaalde overwegingen uitzetten bij het CBS. Dergelijke overwegingen kunnen bijvoorbeeld zijn: transparantie van methoden en technieken of gegarandeerde continuïteit. Op dit moment bedragen de aanvullende statistische diensten ongeveer 22% van de totale inkomsten van het CBS. Een maximumpercentage van 10% is een botte bijl instrument, waardoor dergelijk onderzoek niet meer mogelijk zou zijn. Hetzelfde zou gelden voor een hoger maximumpercentage.

Zoals ook bij het eerste punt aangegeven, is de financieringssystematiek van het CBS in de loop der tijd geëvolueerd. De lumpsum bijdrage van het CBS ziet voornamelijk op de wettelijke verplichte statistieken. Het wordt aan overheden zelf overgelaten om aanvullende werkzaamheden door het CBS uit te laten voeren, wanneer dit hun beleid nuttig is. De 10 procent uit de wetshistorie was ten opzichte van een lumpsum bijdrage van EZK waar meer werkzaamheden binnen vielen.

Daar komt bij dat bij overheden de behoefte aan statistisch onderzoek al jaren groeit – en de behoefte aan data eveneens. Ik kan daarom nu niet op voorhand garanderen dat de beleidsregels leiden tot een daling in werkzaamheden van het CBS. Het is niet mogelijk om te voorspellen in welke mate overheden nieuwe verzoeken zullen doen aan het CBS.

3. De beschikbaarstelling van de CBS-microdatabestanden aan derden zou als harde verplichting opgenomen moeten worden in de beleidsregels. De keuze daarover zou niet aan het CBS gelaten moeten worden. Daarnaast heeft het CBS gedreigd om de toegang tot microdatabestanden te

beperken.

Het CBS laat inderdaad een onderzoek instellen naar de toenemende risico's bij het verlenen van toegang tot privacygevoelige data. Het aantal verzoeken voor toegang tot deze data is de afgelopen tijd toegenomen, terwijl hier ook privacy risico's aan verbonden zijn. Als gevolg van de toegenomen vraag naar deze microdatabestanden, de AVG, ontwikkelingen in het datalandschap en technologische ontwikkelingen zal een onderzoek ingesteld worden. Dit onderzoek wordt begeleid door een onafhankelijke begeleidingscommissie.

We erkennen het belang van de microdatabestanden van het CBS voor onderzoeksorganisaties. Daarom zet EZK zich er ook voor in dat deze mogelijkheid blijft bestaan, mits de privacybelangen van burgers en bedrijven geborgd kunnen blijven. De aangenomen motie in het VSO van 18 december 2019 van de leden Wiersma en Van den Berg verzoekt ook tot het borgen van de beschikbaarheid van microdatabestanden.

We kunnen een verplichting tot beschikbaar stellen van de CBS-microdatabestanden niet opnemen in de beleidsregels, aangezien dit in de wet op het CBS is vastgelegd. Het leveren van de microdatabestanden is geen wettelijke taak van het CBS, maar een bevoegdheid. In artikel 37 van de wet is als hoofdregel bepaald dat gegevens die het CBS ter uitvoering van zijn wettelijke taak ontvangt, niet verstrekt worden aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS.

De DG CBS kan een uitzondering maken wanneer het gaat om het leveren van microdatabestanden voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek, zo lang de gegevens niet tot specifieke personen zijn te herleiden.

4. Er zijn onvoldoende checks and balances waar ter controle van de uitvoeringsuitoefening van de taken door het CBS: besluitvorming, uitvoering en toezicht rusten in dezelfde (eigen) hand, evenals de klachtenprocedures. Het toezicht op en de klachtenprocedures rondom het CBS zouden onafhankelijk belegd moeten worden en moet de rol van de ACM vergroot worden.

De Raad van Advies van het CBS kijkt met de blik van een externe toezichthouder naar het CBS. Er zal een extra lid in de Raad van Advies worden benoemd door de minister, die specifiek zal kijken of de toepassing van de beleidsregels en ministeriële regeling goed verloopt. Zoals de minister ook aangaf in het debat van woensdag 18 december 2019, is het veel duurzamer om het toezicht te borgen binnen de organisatie. Een extra lid binnen de Raad van Advies benoemen is een zwaarder middel. Dit extra lid wordt benoemd in aanvulling op de Competitive Neutrality Officer.

Daarnaast zal naleving van de regels worden bewaakt door de onafhankelijke klachtencommissie. Het feit dat dit medewerkers zijn van het CBS doet niet af aan

hun onafhankelijkheid bij het behandelen van klachten. Het idee van de beleidsregels en ministeriële regeling is dat er binnen het CBS een verandering plaatsvindt bij het aannemen van opdrachten. De Raad van Advies wordt geïnformeerd door de klachtencommissie over het aantal klachten, de aard van de klachten en het genomen besluit hierover door de Directeur-Generaal.

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) houdt toezicht op de naleving van hoofdstuk 4B van de Mededingingswet (de wet markt en overheid). De Wet Markt en overheid is niet van toepassing op de levering van goederen en diensten aan andere bestuursorganen (zoals bestuursorganen van een gemeente), voor zover die bestemd zijn voor de uitvoering van een publiekrechtelijke taak (zie artikel 25h, tweede lid, van de Mededingingswet).

De beleidsregels en ministeriële regeling hebben geen gevolgen voor de reikwijdte van de wet markt en overheid op de taakuitoefening van het CBS, zoals u schrijft in uw reactie.

Overigens bevat hoofdstuk 4B van de Mededingingswet, voor zover van toepassing (bij werk voor private partijen), geen verbod op de uitvoering van activiteiten door een overheid, dus ook niet door het CBS. De Wet Markt en Overheid bepaalt slechts dat bepaalde activiteiten aan voorwaarden verbonden worden. Zo moeten voor economische activiteiten de integrale kosten in rekening worden gebracht. Het toezicht van de ACM beperkt zich tot het toetsen of voldaan is aan die voorwaarden, maar zal dus niet betekenen dat de ACM kan verbieden dat het CBS bepaalde taken uitvoert.

Ik betrek hierbij ook uw punt dat MOA en VBO geen vertrouwen kunnen stellen in een stelsel dat volgens u niet voldoende waarborgen biedt. Ik wil u hierbij meegeven dat het CBS een zelfstandig bestuursorgaan is, en dus onafhankelijk is. De wet op het CBS is een formele wet, het CBS bepaalt niet zelf wat haar wettelijke taak is. Het CBS bepaalt wel zelf binnen de kaders van de wet en na toepassing van de in eventuele vastgelegde procedures de inhoud van zijn meerjaren- en werkprogramma en bepaalt zelf de methoden en wijze van openbaarmaking van statistieken. Deze onafhankelijkheid van het CBS is een groot goed en is wettelijk vastgelegd. Ten eerste is het CBS een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) en niet hiërarchisch ondergeschikt aan de minister. Ten tweede is de onafhankelijkheid nader geborgd in de CBS-wet. Ten slotte is deze onafhankelijkheid een verplichting die volgt uit Europese regelgeving, wanneer het gaat om Europees verplichte statistieken (Verordening 223/2009).

Overige punten

Marktpartijen durven zich niet bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat te melden met klachten, waardoor geen volledig onderzoek is gedaan.

U noemt dat er nog steeds meerdere partijen zijn die zich niet bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat durven te melden met hun klachten, omdat ze vrezen voor de gevolgen hiervan. Hierdoor zou de problematiek niet volledig in

kaart zijn gebracht. U beveelt aan om grondiger onderzoek te (laten) doen.

We hebben als ministerie meerdere malen uitgedragen dat ontvangen klachten niet worden gedeeld met het CBS wanneer de partijen aangeven dat dit ongewenst is. Daarnaast deel ik klachten ook niet intern wanneer deze vertrouwelijk zijn. Daarnaast is in het voorjaar van 2019 een onafhankelijk verkenner aangesteld, bij wie deze partijen zich ook niet gemeld hebben. Er zal geen nieuwe onafhankelijke verkenner worden aangesteld.

Lacunes ten opzichte van het advies van 5.1.2.e

Naast de bovengenoemde essentialia eist u uitleg op een aantal punten in de beleidsregels en ministeriële regeling die volgens u niet overeenkomen met het advies van 5.1.2.e. Ik zal hier per punt op reageren:

- *De beleidsregels bakenen alleen de opdrachten van private partijen af. Het CBS mag ongelimiteerd overheden blijven bedienen.*

5.1.2.e heeft als aanbeveling gegeven om een ministeriële regeling op te stellen voor private statistiekafnemers en om beleidsregels op te stellen voor de aanvullende statistische diensten voor overheden.

In het advies van 5.1.2.e staat vervolgens dat de ministeriële regeling de opdrachten aan private partijen moet beperken. Dit is ook wat er op dit moment in de ministeriële regeling staat. Wat betreft de beleidsregels adviseert 5.1.2.e dat deze een aantal zaken moeten regelen, met het doel dat het CBS een stap terug zal doen, namelijk:

- o CBS dingt niet mee bij aanbestedingen en doet niet aan actieve acquisitie. Dit is geregeld in artikel 2 van de beleidsregels.
 - o Wanneer er sprake is van een zwaarwegend overheidsbelang naar het oordeel van de vragende overheidsinstantie, voert het CBS de opdracht uit wanneer het CBS unieke kennis en kunde heeft. Dit is geregeld artikel 4 van de Beleidsregels. In de beleidsregels neem ik op dat het CBS de "overwegingen die ten grondslag liggen aan de keuze de dienst door het CBS te laten verrichten" registreert. Registratie en transparantie van de overwegingen helpen het CBS en de raad van advies bij de monitoring van het effect van de beleidsregels.
 - o Het CBS tracht zo veel mogelijk marktpartijen te betrekken bij het uitvoeren van (onderdelen van) aanvullende statistische diensten. Dit staat ook opgenomen in artikel 4 van de beleidsregels.
 - o Ten slotte zegt het advies van 5.1.2.e niet dat het CBS alleen bij hoge uitzondering kan werken voor opdrachtgevers zoals u stelt in uw zienswijze, maar alleen bij hoge uitzondering kan werken voor private opdrachtgevers.
- *Volgens het advies moet het CBS kennisinstellingen en marktpartijen uitdagen om innovaties te doen op basis van microdatabestanden. Het CBS moet hier volop mee door gaan. In de praktijk behoudt het CBS echter het recht om*

data niet te leveren. Deze opvatting van het CBS is strijdig met de Nederlandse visie op datadeling tussen bedrijven (Nederlandse Digitaliseringsstrategie van de Rijksoverheid).

In het advies van 5.1.2.e staat dat het CBS hier volop mee moet doorgaan, voor zover de privacy niet in het geding is en aan alle waarborgen is voldaan.

Naar dit laatste loopt op dit moment een onderzoek dat door het CBS is ingesteld. Het leveren van de microdatabestanden is geen wettelijke taak van het CBS, maar een bevoegdheid. In artikel 37 van de CBS-wet is bepaald dat gegevens die het CBS ter uitvoering van zijn wettelijke taak ontvangt, niet verstrekt worden aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS. De DG CBS kan een uitzondering maken wanneer het gaat om het leveren van microdatabestanden voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek, zo lang de gegevens niet tot specifieke personen zijn te herleiden.

Zoals ook is aangegeven in de Kamerbrief van 25 juli 2019, waarin de minister zijn reactie geeft op het advies van 5.1.2.e, is het van groot belang dat de privacy van personen en bedrijven geborgd blijft. Daarom is het ook goed dat het CBS de toegang tot de microdatabestanden evalueert. Hoewel het toegankelijk maken van microdatabestanden slechts een bevoegdheid is van de DG CBS en geen wettelijke taak, kunnen veranderingen in de toepassing van die bevoegdheid goedwillende onderzoeksinstellingen direct in het voortbestaan raken en kansen die de digitale economie biedt voor Nederland beperken. Daarom zet EZK zich er ook voor in dat deze mogelijkheid blijft bestaan, mits de privacybelangen van burgers en bedrijven geborgd kunnen blijven.

- *In de beleidsregels dient te staan dat het CBS zich onthoudt van data-interpretatie, benchmarking, beleidsadvisering, projecties, scenario-analyse, etc. Dit staat er nu niet in.*

Bij nader inzien was het niet geëigend deze elementen op te nemen in de beleidsregels. Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan met een zogenaamde gesloten huishouding. Dit betekent dat het CBS zich niet mag bezighouden met andere werkzaamheden dan waartoe het bij de wet gemachtigd is. Uit de beschrijving van de wettelijke taak van het CBS blijkt dat het CBS zich uitsluitend mag bezighouden met statistisch onderzoek. De beleidsregels zien op de uitvoering van deze wettelijke taak, niet op de afbakening van deze wettelijke taak. Dit blijkt uit de wet zelf.

- *Ook zou het CBS bij een nieuwe dienst overwegen of het in het kader van deze dienst gebruik maakt van de mogelijkheid om een deel te laten uitvoeren door een marktpartij. Dat legt de keuze dus bij het CBS. 5.1.2.e adviseerde echter: "Een open oog voor de maximale inschakeling van private*

marktpartijen, waar relevant en mogelijk is nodig." De voorgestelde beleidsregels stroken niet met dat advies.

In artikel 4 lid 2 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS staat geregeld dat het CBS opdrachtgevers dient te informeren wanneer er een private partij is die de opdracht deels of in zijn geheel kan uitvoeren. Dit legt de keuze bij de opdrachtgever. Deze moet uiteindelijk besluiten of ze hier wel of geen gebruik van wensen te maken.

Daarnaast zal het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat met andere departementen en decentrale overheden het gesprek aangaan over het bewuster inschakelen van het CBS.

- *Het CBS moet samenwerken met marktpartijen bij het uitvoeren van innovatieve projecten die gefinancierd worden uit de lumpsum van EZK. Dit komt nu in de beleidsregels niet terug.*

In artikel 7 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS staat het volgende opgenomen:

"In de beschrijving in het werkprogramma, bedoeld in artikel 15, derde lid, van de Wet op het centraal bureau voor de statistiek, gaat het CBS in op zijn overwegingen waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd, waarbij de belangen van marktpartijen worden meegewogen."

In het werkprogramma staat omschreven welke werkzaamheden het CBS in een bepaald jaar zal uitvoeren. Deze wordt ter goedkeuring aan de Minister voorgelegd. Doordat in het werkprogramma wordt opgenomen hoe het CBS belangen van private partijen heeft meegewogen bij het uitvoeren van een innovatief project, is dit een afweging die het CBS zal moeten maken tijdens het opzetten van een dergelijk project.

- *Artikel 3 van de beleidsregels regelt het verbod op koppelverkoop maar de toelichting noemt toch voorwaarden waaronder koppelverkoop mogelijk is.*

In het advies van 5.1.2.e staat dat het CBS niet mag eisen om het gehele project uit te voeren (geen koppelverkoop). In de Beleidsregels is dit vervolgens overgenomen. De toelichting noemt geen redenen waaronder koppelverkoop wel mogelijk is, maar geeft verdere duiding van wat dit inhoudt. Wanneer een bepaalde dienst onlosmakelijk verbonden is met de dienstverlening door het CBS en die verbondenheid te maken heeft met de kwaliteit en duidelijkheid van de resultaten van dienstverlening of dienst, kan niet verwacht worden van het CBS dat er een onnatuurlijke knip wordt gemaakt en is er sprake van één geheel, geen koppelverkoop.

Later in uw zienswijze stelt u ook de vraag wie de afweging maakt dat iets onlosmakelijk met elkaar verbonden is. U meent dat dit door een onafhankelijke toezichthouder gedaan moet worden.

Hierbij geldt dat ik erop vertrouwen dat het CBS, in samenwerking met de Competitive Neutrality Officer en door middel van monitoring door de Raad van Advies, een weloverwogen inschatting kan maken. Dit past ook bij de onafhankelijke positie die het CBS heeft als ZBO.

- *De regels dwingen het CBS niet om een stap terug te doen.*

Het CBS zal een stap terug doen door zich sterker te focussen op zijn kerntaken. De beleidsregels zijn er op gericht dat het CBS de juiste procedures volgt om samen met de opdrachtgever tot een weloverwogen afweging te komen of het CBS de geëigende partij is om een aanvullende statistische dienst leveren. De beleidsregels leggen vast dat het CBS in het proces zich nadrukkelijk moet bezig houden met de belangen van marktpartijen en indien deze hetzelfde kunnen leveren als het CBS of in overeenstemming met het CBS kunnen leveren, zal het CBS in die zin een stap terug doen. Dit zal ook om meer terughoudendheid van het CBS vragen bij het aannemen van nieuwe opdrachten.

De aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan private partijen worden nadrukkelijker beperkt in de ministeriële regeling. Ook op dit gebied zal het CBS een stap terug moeten doen.

De beoogde lagere regels (beleidsregels en wettelijke regeling) rekken de wettelijke taak op; dit is juridisch gezien onmogelijk en is een bron van nieuwe conflicten.

Wat betreft mijn reactie op dit punt verwijs ik u graag door naar mijn reactie op punt 1 van uw essentialia. Hierin heb ik ook gereageerd op de memo van Dentons.

U betreft hierbij ook het punt dat er geen wettelijke basis is voor het begrip aanvullende statistische diensten. Het is echter niet noodzakelijk in de beleidsregels slechts begrippen te gebruiken die ook al in de wetstekst zijn geïntroduceerd. Ik verwijs u naar artikel 1 van de beleidsregels, waarin een definitie is opgenomen van aanvullende statistische diensten.

Verbod op actieve acquisitie is ineffectief: definieer het begrip "algemene wervingsactiviteiten." Vallen overheden ook onder de in dit artikel genoemde 'markten waar private aanbieders werkzaam zijn'?

Het is onmogelijk om alle gevallen van actieve acquisitie precies te duiden in de beleidsregels. Daarom is in artikel 2 een algemeen verbod opgenomen, zodat het CBS zich in zijn handelen altijd moet afvragen of sprake zou kunnen zijn van actieve acquisitie. In het tweede lid is een niet limitatieve lijst van zaken opgenomen die evident onder actieve acquisitie vallen. Bij algemene wervingsactiviteiten denk ik bijvoorbeeld aan het actief benaderen van overheden, zonder dat er sprake is van een situatie waarmee zwaarwegende publieke belangen gemoeid zijn. Het artikel en de toelichting zijn op dit punt verduidelijkt.

Hierbij geldt wel nadrukkelijk de notie die ook is opgenomen in de toelichting bij het artikel, namelijk dat het CBS wel gewoon een gesprekspartner van overheden blijft wanneer het gaat om datagedreven werken. Persberichten van het CBS vallen niet onder de actieve acquisitie zoals bedoeld in artikel 2.

U vraag ten slotte wat er wordt bedoeld met “markten waar private aanbieders werkzaam zijn” in artikel 2 lid 2 onder c. Dit houdt in dat het CBS geen wervingsactiviteiten uitvoert voor een bepaalde dienstverlening bij partijen die op dat gebied al door een marktpartij worden bediend.

Artikel 4 Beleidsregels taakuitoefening CBS: Proces voor aanvaarden opdrachten vraagt aanscherping.

Ten eerste heeft het CBS volgens u niet voldoende kennis van de markt om te kunnen bepalen of een private partij de gevraagde dienst eventueel ook zou kunnen leveren.

Het CBS wordt gevraagd om aan te geven wanneer een bepaalde opdracht ook door een marktpartij gedaan kan worden, het hoeft hierbij geen specifieke partij te noemen. Het CBS heeft voldoende kennis van de markt, omdat het CBS een uitgebreid netwerk heeft en rekening moet houden met zijn positie ten opzichte van private statistische dienstverleners.

Ten tweede meent u dat overheden niet als reden zullen opgeven dat ze voor het CBS kiezen omdat dat een gemakkelijke optie is, terwijl dit wel vaak ten grondslag ligt aan de keuze voor het CBS. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat zal met andere departementen en decentrale overheden het gesprek aangaan over het inschakelen van het CBS. Het doel van de beleidsregels is ook dat overheden bewust worden van hun overwegingen voor het inschakelen van het CBS.

U meent dat de mededeling van het CBS dat een marktpartij ook een bepaalde dienst kan leveren ontoereikend is. Deze maatregel is volgens u alleen effectief als het CBS vervolgens de opdracht ook weigert. Zoals eerder aangegeven ligt een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid ook bij overheden. Overheden zijn niet veroordeeld tot het CBS, noch tot de markt.

Het Ministerie van Economische Zaken Klimaat kan andere overheden niet verplichten om voor een marktpartij te kiezen, en dit is ook niet het doel van de beleidsregels. Het doel is om de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS te verduidelijken. De ministeriële regeling (die geldt voor het aannemen van opdrachten voor derden) kan wel verplichten om af te zien van een opdracht wanneer de derde aangeeft niet te willen samenwerken met een marktpartij.

Ten slotte vraagt u om verduidelijking van de memorie van toelichting van artikel 4. U vraagt om een toelichting op wat wordt verstaan onder “alles” wat het CBS kan meewegen bij de keuze of samenwerking met een private partij wenselijk is.

Ik heb er vertrouwen in dat het CBS, in samenwerking met de Competitive Neutrality Officer en door middel van monitoring door de Raad van Advies, hier een weloverwogen inschatting van kan maken. Tijdens de evaluatie van de beleidsregels en ministeriële regeling in 2022 zal hier ook nadrukkelijk aandacht besteed worden.

Punten die moeten worden aangepast bij artikel 4

U geeft vervolgens een aantal punten die volgens u om een andere aanpak vragen. Deze zal ik ook per punt behandelen:

- *Het CBS moet opdrachten weigeren wanneer die ook door private partijen gedaan kunnen worden. Volgens MOA en VBO ligt dit in lijn met advies van 5.1.2.e namelijk maximale inschakeling van private marktpartijen waar relevant en mogelijk is.*
Het is de wettelijke taak van het CBS om van overheidswege statistisch onderzoek te verrichten ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap. Wanneer een overheid een verzoek uit zet bij het CBS, ligt de verantwoordelijkheid in principe bij deze overheid.
- *CBS moet ook opdrachten weigeren wanneer de opdrachtgever niet instemt met samenwerking met private aanbieders.*
Zie ook de toelichting hierboven.
- *Het CBS moet een portal aanleggen waar private partijen toegang toe moeten krijgen. In de portal dienen alle binnengekomen aanvragen direct na ontvangst geregistreerd te worden, inclusief een heldere en gedetailleerde beschrijving van de gewenste dienstverlening. Dan een stand still periode 4 tot 6 weken. Na ontvangst van melding staat vast dat een private partij opdracht ook kan leveren.*
Een dergelijke aanpak zou voor zowel overheden als voor departementen een slecht werkbare situatie opleveren. Ten eerste vanwege de hoge doorlooptijd die met een dergelijk portal gepaard zou gaan. Statistische onderzoek wordt uitgevoerd ter ondersteuning van beleidsvorming of het publieke belang. Een stand still periode hier in toevoegen van 4 tot 6 weken is niet wenselijk. Ten tweede zou het opzetten en onderhouden van een dergelijk portal gepaard gaan met substantiële kosten. Ten slotte, heeft het CBS een wettelijke taak. Zoals eerder aangegeven betekent dit dat de overheid noch tot het CBS, noch tot de markt is veroordeeld.

Voorgestelde grenzen (€10.000 en €33.000) voor aannemen van opdrachten is te hoog

Een aantal private partijen die hebben gereageerd op de internetconsultatie hebben aangegeven dat dit bedrag wat hen betreft te laag is. Met dit grensbedrag is geprobeerd een middenweg te vinden. Het grensbedrag zal niet worden aangepast naar €5.000.

Bij het bedrag van €33.000 is aangesloten bij het minimumbedrag waarboven in de Circulaire Grensbedragen voor procedures Aanbestedingswet 2012 onder de drempelwaarde, een enkelvoudig onderhandse gunning of een meervoudig onderhandse procedure wordt aangewezen.

Inbesteding van overheid bij het CBS kan niet

Van inbesteden of quasi-inbesteden kan inderdaad geen sprake zijn, echter het gaat hier niet om economische activiteiten, maar om niet economische diensten van algemeen belang. De financiering van de werkzaamheden van het CBS vanuit overheden valt dus buiten de aanbestedingssfeer.

Levering tegen kostprijs

U geeft aan dat u het uitgangspunt van artikel 5 (levering tegen kostprijs) van de Beleidsregels taakuitoefening CBS onderschrijft. U geeft daarbij wel aan te vrezen voor kruissubsidiëring, vanwege de lage kostprijs die het CBS kan vragen.

De prijs die het CBS vraagt moet echter kostendekkend zijn, zodat er geen sprake kan zijn van kruissubsidiëring. De integrale kostprijs van het CBS is gebaseerd op het uurloon van medewerkers en opslagen voor onder meer IT, huisvesting en overhead. Binnen de berekening van de prijs die het CBS vraagt voor aanvullende statistische diensten wordt rekening gehouden met wat de productiekosten zijn die hiermee gepaard gaan.

Fiscaliteit CBS

Zoals ook aangegeven in de antwoorden op de Kamervragen van 11 november 2019: Het CBS heeft over de jaren 2014 tot en met 2018 geen vennootschapsbelasting betaald en heeft daarmee voldaan aan zijn wettelijke verplichtingen. Het CBS heeft hiervoor een vrijstelling gekregen.

Innovaties door CBS gefinancierd uit publiek geld

U meent dat artikel 7 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS het CBS in staat stelt om innovaties te ontwikkelen die ook door private partijen al zijn ontwikkeld. U eist daarom een andere aanpak, waar ik hieronder op in zal gaan:

- *Via het reeds door u genoemde portal moet het CBS verplicht worden uit te vragen of de gewenste innovaties al in de markt beschikbaar zijn.*
- *Zijn de gewenste innovaties niet beschikbaar, dan zou het CBS moeten nagaan of zij die samen met marktpartijen kan ontwikkelen. Ook hier kan het portal voor gebruikt worden.*
- *Geen interesse vanuit de markt? Dan kan het CBS het zelf doen.*

Wanneer het CBS voor de keuze staat om een nieuwe methode of techniek te ontwikkelen moet het CBS na een analyse van de belangen van marktpartijen zichzelf nadrukkelijk afvragen of, en zo ja, onder welke voorwaarden het een innovatief project zal starten. Het CBS zal hier ook over communiceren en zal dit opnemen in de beschrijving van het werkprogramma.

Mocht de analyse van het CBS niet in lijn zijn met hoe marktpartijen hierover denken, dan kan hierover terugkoppeling gegeven worden via bijvoorbeeld de CNO die wordt ingesteld of kan een klacht worden ingediend bij de klachtencommissie.

Tot slot

Ik zal de vorming van de beleidsregels en ministeriële regeling zullen niet stopzetten en opnieuw beginnen, zoals door MOA en VBO wordt voorgesteld. In het voorjaar van 2019 heeft het ministerie een onafhankelijke verkenning laten uitvoeren door 5.1.2.e, waarbij alle marktpartijen de kans hebben gekregen om zich te melden. Deze exercitie zal niet herhaald worden.

U vraagt om aanpassing van de wet. Zoals eerder aangegeven wil ik eerst graag bezien wat het effect zal zijn van de beleidsregels en ministeriële regeling. Deze worden in 2022 geëvalueerd. Mocht hier uit blijken dat de beleidsregels en ministeriële regeling niet het gewenste effect hebben gehad, zal aanpassing van de CBS-wet in heroverweging worden genomen. Een wetswijziging zal echter niet tot gevolg hebben dat het CBS geen dienstverlening meer mag aanbieden aan decentrale overheden. Het is van belang dat het CBS ook decentrale overheden kan ondersteunen bij het uitoefenen van hun publieke taak.

Ik hoop dat het voorgaande u een beter beeld geeft van de gemaakte keuzes bij het opstellen van de beleidsregels en ministeriële regeling.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

TER ONDERTEKENING

24

Aan de Minister

5.1.2.e

19/4

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

5.1.2.e

T 070 270 2011
5.1.2.e @miniezk.nl

Datum

14 april 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20112053

BHM: 20114689

nota

Publicatie van de Beleidsregels taakuitoefening CBS en
Regeling werkzaamheden derden CBS

5.1.2.e

Parafenroute

Bijlage(n):

2

5.1.2.e

Aanleiding

Op donderdag 9 april zijn de beleidsregel en ministeriële regeling voor het CBS goedgekeurd door de ministerraad. Zowel de beleidsregel als de ministeriële regeling kunnen gepubliceerd worden in de Staatscourant. Hiervoor is uw handtekening nodig.

Advies

U kunt de Beleidsregel taakuitoefening CBS en de Regeling werkzaamheden derden CBS ondertekenen.

Kernpunten

- Door de beleidsregel en ministeriële regeling nu te publiceren, kunnen deze in werking treden op 1 juli 2020.
- We zullen reageren op de internetconsultatie in een consultatieverslag. We zijn voornemens de Kamer actief op deze publicatie te wijzen. Het consultatieverslag moet worden gepubliceerd.
- Zoals eerder aangegeven zijn de brancheverenigingen MOA en VBO niet tevreden. Zij hebben een zeer uitgebreide reactie geplaatst tijdens de internetconsultatie. Hier hebben we op 10 april per brief op gereageerd.
- We hebben daarnaast ook van meerdere (markt)partijen teruggekregen dat ze wel tevreden zijn, of dat zij de ministeriële regeling juist te streng vinden.

Toelichting

- In de markt voor statistische diensten is onduidelijkheid ontstaan of het CBS de aangewezen partij is om statistische diensten te leveren, of dat dit aan een marktpartij moet worden overgelaten. Om deze onduidelijkheid weg te nemen zijn de Beleidsregel taakuitoefening CBS en de Regeling werkzaamheden derden CBS (ministeriële regeling) opgesteld.
- Met deze beleidsregel en ministeriële regeling is de balans gezocht tussen de belangen van de marktpartijen, van departementen en van het CBS.

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20112053

- De beleidsregel heeft betrekking op de aanvullende statistische diensten die het CBS levert. De ministeriële regeling geldt voor aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan derden (private partijen).
- De beleidsregel en ministeriële regeling zijn aan de hand van de aangenomen moties van het Kamerdebat op 18 december 2019 en de reacties in de internetconsultatie verder aangescherpt.

Aan de Staatssecretaris

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie

Behandeld door

5.1.2.e

T 0

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

15 april 2020

Kenmerk

DGBI / 20115490

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

memo

Reactie op uw vraag nav nota over CBS/Mezuro

Vraag van de staatssecretaris:

In de kantlijn van de nota over CBS/Mezuro heeft u gevraagd of de pilots die we in het kader van het onderzoek Inkomend Toerisme willen doen AVG-proof zijn.

Antwoord:

In het kader van het onderzoek inkomend toerisme zijn partijen voornemens met vier pilots o.b.v. nieuwe big databronnen uit te voeren om inzichten te leveren over internationale gasten in Nederland:

- mobiele telefoondata
- financiële data
- Sociale mediadata
- trackerdata

De pilots zijn bedoeld als een tweede bron naast de traditionele aanpak van het Onderzoek Inkomend Toerisme. De bedoeling is om de inzichten uit de pilots te vergelijken met de inzichten uit het OIT om op basis daarvan te bepalen in hoeverre de big databronnen een goede alternatieve databron zijn.

Momenteel wordt de concrete opzet van de pilots uitgewerkt. Bij het bepalen van de opzet is AVG een belangrijk thema. Alle pilots moeten voldoen aan de AVG richtlijnen. Zo is de gedachte voor de pilot met trackerdata dat er trackers worden uitgedeeld aan internationale gasten bij aankomst in Nederland en ze vragen deze gedurende hun verblijf in ons land mee te nemen. De gasten geven toestemming om hun beweging op deze manier kunnen monitoren, dit wordt niet verder gekoppeld aan persoonsgegevens. De pilot heeft enkel tot doel om te analyseren of er bepaalde patronen te vinden zijn in het bezoekgedrag. Zodra de opzet voor de pilots verder zijn uitgewerkt, worden deze dus getoetst op de AVG regels en zal contact met het AP worden opgenomen. Er zal per pilot een PIA (Privacy impact analyse) worden uitgevoerd.

De Autoriteit Persoonsgegevens onderzoekt i.v.m. de ontwikkelingen rond een te ontwikkelen 'corona-app' het gebruik van telefoondata. Relevante inzichten die hieruit volgen worden meegenomen.

**Directoraat-generaal Bedrijfslever
Innovatie**

Kenmerk

DGBI / 20115490

Aangezien het inkomend toerisme door de coronacrisis sterk geraakt is, heeft het op dit moment geen zin onderzoek te doen onder internationale gasten en wordt het veldwerk waarschijnlijk uitgesteld tot januari 2021. Dit jaar worden de benodigde voorbereidingen getroffen voor zowel het OIT als de pilots om dan gedurende 2021 de onderzoeken te kunnen laten lopen.

Aan de Minister

5.1.2.e

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

3 juni 2020

Kenmerk

CE-AEP / 20158742

Bhm

20159649

nota

Benoeming raad van advies CBS

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Aanleiding

De raad van advies van het CBS draagt 5.1.2.e en 5.1.2.e voor als nieuwe leden. 5.1.2.e volgt 5.1.2.e op, zijn benoeming eindigt per 1 januari 2021. 5.1.2.e wordt benoemd als extra lid per 1 juni 2020 (met terugwerkende kracht) conform het advies van 5.1.2.e over de rolverdeling tussen het CBS en de marktpartijen en de motie Van den Berg en Wiersma.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

5.1.2.e

Toelichting

Procedure benoeming

Leden van de raad van advies van het CBS worden benoemd door de minister van Economische Zaken en Klimaat. De SG EZK is gemachtigd om dergelijke benoemingen voor leden van de raad van advies namens u af te handelen. Daartoe zal de SG twee benoemingsbesluiten ontvangen voor de nieuwe leden ter ondertekening en publicatie in de Staatscourant.

Benoeming 5.1.2.e

Na overleg met de DG CBS beveelt de raad van advies 5.1.2.e 5.1.2.e aan als nieuw lid per 1 januari 2021. Zij heeft met deze voordracht ingestemd (bijlage 1). 5.1.2.e heeft ervaring in verschillende bestuurlijke en toezichthoudende functies, zoals 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e. Sinds 1 januari 2017 is zij lid van het 5.1.2.e

Benoeming 5.1.2.e

Afgelopen jaren is er onduidelijkheid ontstaan over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen. Op verzoek van EZK heeft 5.1.2.e vorig jaar vanuit een onafhankelijke positie geadviseerd over heldere uitgangspunten voor het CBS bij

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 20158742

statistische diensten in opdracht. Op 12 juli 2019 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten en heeft u aangegeven om het advies van 5.1.2.e over te nemen (bijlage 2). Daartoe zijn beleidsregels en een ministeriële regeling opgesteld, die op 1 juli 2020 in werking zullen treden. Daarnaast wordt een extra lid bij de raad van advies van het CBS benoemd met een achtergrond in mededingingsvraagstukken. Met dit extra lid wordt tevens gehoor gegeven aan de motie Van den Berg en Wiersma van 18 december 2019 die verzoekt om onafhankelijk toezicht in te stellen dat toeziet op de naleving van de beleidsregels.

De raad van advies beveelt na overleg met de 5.1.2.e 5.1.2.e aan als extra lid van de raad van advies met terugwerkende kracht per 1 juni 2020. Hij heeft met deze voordracht ingestemd (bijlage 3). 5.1.2.e heeft verschillende functies bekleed, waaronder 5.1.2.e en 5.1.2.e en daarna 5.1.2.e.

Samenstelling raad van advies

Na de twee bovengenoemde benoemingen is de samenstelling van de raad van advies als volgt:

- 5.1.2.e
- 5.1.2.e
- 5.1.2.e
- 5.1.2.e
- 5.1.2.e
- 5.1.2.e

De raad van advies heeft onder andere tot taak de DG CBS desgevraagd of uit eigen beweging te adviseren over de uitvoering van de taken en bevoegdheden. Bij een vacature doet de raad van advies een voordracht. De benoemingstermijn is maximaal vier jaar. Er kan eenmaal herbenoemd worden.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

5.1.2.e

5.1.2.e

Auteur

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

15 juni 2020

Kenmerk

CE / 20167212

BHM: 20167287

Kopie aan

5.1.2.e

nota

Kamerbrief consultatieverslagen beleidsregel
taakuitoefening CBS en Regeling werkzaamheden
derden CBS en moties Van den Berg en Wiersma

Parafenroute

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Bijlage(n):

4

Aanleiding

Bijgaand treft u de Kamerbrief voor de aanbidding van de consultatieverslagen betreffende de Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregel taakuitoefening CBS. Tevens wordt de Kamer geïnformeerd over de invulling van de moties van de leden Wiersma en Van den Berg. Deze moties zijn aangenomen door de Tweede Kamer op 18 december 2019. De beleidsregel en ministeriële regeling zullen 1 juli 2020 in werking treden.

Advies

U kunt de bijgevoegde Kamerbrief ondertekenen (bijlage 1).

Toelichting

In de Kamerbrief komen de volgende onderdelen aan bod:

Consultatieverslagen

- In de brief worden de Kamerleden geïnformeerd over de consultatieverslagen (bijlagen 2 en 3).
- Op de internetconsultatie van de beleidsregel zijn in totaal zes reacties ontvangen en voor de ministeriële regeling zijn zeven reacties ontvangen. De verslagen gaan in op de belangrijkste punten uit de reacties.

Motie Van den Berg en Wiersma (35300 XIII, nr. 95)

- De motie verzoekt de regering o.a. om onafhankelijk toezicht in te stellen dat toeziet op de naleving van de beleidsregel, borgt dat de aanvullende werkzaamheden van het CBS niet leiden tot oneerlijke concurrentie, en hierover jaarlijks aan de Kamer rapporteert.
- Voor de invulling van de motie wordt o.a. verwezen naar het aanstellen van Competitive Neutrality Officer (CNO) en instellen van een onafhankelijke klachtencommissie. Daarnaast wordt onafhankelijk toezicht geborgd door een extra lid in de Raad van Advies (RvA) van het CBS.

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Kenmerk
CE / 20167212

De Kamerbrief maakt bekend dat 5.1.2.e dit nieuwe lid van de RvA wordt. De administratieve afhandeling van zijn benoeming loopt op dit moment nog. U bent een separate nota op de hoogte gesteld van deze benoeming (bijlage 4).

- De motie verzoekt de minister ook in gesprek te gaan met decentrale overheden over het bewust inschakelen van het CBS. Dat gesprek wordt op dit moment gepland. Vanwege de uitbraak van COVID-19 heeft dit enige vertraging opgelopen.
- Ten slotte verzoekt de motie om met het CBS aanvullende afspraken te maken over welke activiteiten onder actieve acquisitie vallen. In de Kamerbrief wordt uitgelegd dat het onmogelijk is om alle gevallen van actieve acquisitie te duiden in de beleidsregel en daarom geen restrictieve lijst met activiteiten is opgenomen. Bij monitoring van de naleving van de beleidsregel zal nadrukkelijk gekeken worden naar dit aspect.

Motie Wiersma en Van den Berg (5300 XIII, nr. 97)

- De motie verzoekt de beschikbaarheid van bestanden aan marktpartijen niet onnodig in te perken. In hoeverre het CBS bestanden beschikbaar mag stellen aan marktpartijen is vastgelegd in de CBS-wet. Dit kan niet verder ingeperkt of uitgebreid worden bij beleidsregel of ministeriële regeling. Op dit moment laat het CBS een onafhankelijk onderzoek uitvoeren naar de toegang die wordt verleend tot zijn microdatabestanden. EZK is hierbij betrokken en brengt continue het belang van toegang tot de data onder de aandacht.
- De motie verzoekt ook toezicht op de prijsstelling. In de beleidsregel is vastgelegd dat het CBS voor aanvullende statistische diensten de integrale kostprijs rekent. Op de toepassing van de beleidsregels wordt vervolgens toezicht gehouden door de RvA en de CNO.
- Tot slot verzoekt de motie de regering om het begrip werkzaamheden voor derden te verduidelijken en waar nodig te begrenzen. Derden worden in de ministeriële regeling gedefinieerd als private partijen. Hiermee wordt niet meer ruimte gecreëerd voor het CBS. Dit begrip behoeft daarom geen verdere begrenzing. Naar aanleiding van de consultatie is verduidelijkt dat derden met een wettelijke taak, die niet in overwegende mate door een overheid gefinancierd worden, voor de uitvoering van deze wettelijke taak ook bij het CBS terecht kunnen voor statistieken. Voor overige statistische diensten die buiten de wettelijke taak van deze derden vallen, kan dat niet. Het begrip derden is op die manier verduidelijkt.

Aan: De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Verzonden per e-mail: 5.1.2.e [@minez.nl](mailto:5.1.2.e@minez.nl)

Weesp, 4 augustus 2020

Betreft: reactie n.a.v. uw brief aan de Tweede kamer dd 24 juni jl. (kenmerk WJZ / 20175668)

Geachte mevrouw Keijzer,

Wij schrijven u naar aanleiding van uw brief aan de Tweede Kamer d.d. 24 juni jl. (kenmerk WJZ / 20175668) over het wetsvoorstel voor de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19 en de daarbij behorende Nota naar aanleiding van het Verslag.

In die nota schrijft u onder meer,

- dat er geen werkende alternatieven voorhanden zouden zijn voor het delen van telecomdata zoals u dat middels bovengenoemde wet wilt realiseren (antwoord 1b)
- dat een wijziging van de Telecommunicatiewet noodzakelijk zou zijn omdat het telecomaanbieders onder de huidige regels niet toegestaan is om verkeers- en locatiegegevens zo te verwerken dat de afgeleide herkomst van een telefoon kan worden vastgesteld (antwoord 3).
- dat als uitgangspunt geldt dat er zo min mogelijk gegevens verzameld, verwerkt en verstrekt worden en dat waar mogelijk, gebruik gemaakt wordt van bestaande kennis en kunde van het CBS (antwoord 4),
- dat het CBS zich bewust moet zijn van de commerciële partijen die op de markt zijn en de dienstverlening (al) aanbieden maar dat het onderhavige wetsvoorstel een specifieke taak bij het CBS belegt om reden waarvan geen ongelijk speelveld zou ontstaan,
- dat bij het wetsvoorstel gebruik gemaakt is van de expertise van het CBS waaruit zou zijn gebleken dat het CBS kan voorzien in de behoefte van het RIVM (antwoord 27 en 81);
- dat er niet wordt samengewerkt met commerciële partijen (antwoord 28) en dat er wel gekeken zou zijn naar commerciële bedrijven die telecomdata kunnen omzetten naar gegevens, maar schrijft u vervolgens dat voorzover uw ministerie bekend is, deze bedrijven geen gebruik maken van actuele Nederlandse telecomdata (antwoord 81),
- dat de regering er mee bekend is dat diverse commerciële partijen hun diensten beschikbaar hebben gesteld maar hun dienstverlening gestaakt werd omdat de telecomdata niet langer verstrekt werden (antwoord 153),

- Tot slot wordt in vraag 191 gevraagd naar de samenwerking door het CBS met bestaande initiatieven; het antwoord op die vraag blijft echter uit in de nota.

Wij hebben met verbazing kennis genomen van deze uitspraken daar die niet aansluiten bij de realiteit.

Al sinds de start van de *lock down* op 15 maart hebben wij onze techniek en informatie beschikbaar gesteld aan de wetenschap. Dit na aanleiding van een onderzoek uitgevoerd door Mezuro waaruit blijkt dat er een correlatie is tussen de sociale interacties tussen steden zoals met de Mezuro informatie wordt gemeten en de verspreiding van COVID-19. Sindsdien wordt door een grote groep hoogleraren en hun teams van de Universiteiten van Eindhoven, Delft, Utrecht en Leiden gewerkt aan modellen op basis waarvan, met behulp van de Mezuro-informatie, de verspreiding van COVID-19 op regionaal en landelijk niveau gemodelleerd wordt. Zo kan voorspeld worden welke gebieden een grotere kans op verdere COVID-19 verspreiding lopen bij een plaatselijke uitbraak. Anticiperen op nieuwe uitbraken vraagt mobiliteitsinformatie over aantallen verplaatsingen tussen gemeenten, op basis van zowel historische als actuele data. Het gaat daarbij om door middel van wiskundige bewerkingen geanonimiseerde en geaggregeerde getallen. Er is geen behoefte aan gegevens die tot één persoon te herleiden zijn en dat is voor de in ontwikkeling zijnde modellen ook niet nodig. Bovendien volstaat de data van één operator; onze techniek is zo ingericht, dat van daaruit de rest van Nederland ruim voldoende in beeld gebracht kan worden. Ten slotte is gegarandeerd en door een onafhankelijk deskundige geaudit dat de-anonisering niet mogelijk is: individuele gedragingen en personen zijn dus niet herleidbaar.

Wij hebben de ministeries van EZK, VWS en J&V laten weten dat de techniek, die Mezuro heeft ontwikkeld om van GSM-data privacy proof informatie te maken, een nuttige bijdrage kan leveren aan het bestrijden en indammen van het virus. Dat geeft precies de invulling aan de doelen, zoals u die met bovengenoemd wetsvoorstel beoogt. Wij hebben daarnaast aan de betrokken ministeries laten weten dat wij bereid zijn om de techniek gratis¹ beschikbaar te stellen voor het bestrijden van COVID en voorgesteld om daarbij samen te werken met het CBS, het RIVM en andere betrokkenen. Ook dat het Mezuro systeem kan voorzien in de behoefte van het RIVM. Wij denken zelfs dat het die behoefte beter invult omdat ons systeem niet alleen statische maar ook dynamische informatie beschikbaar maakt. Wij refereren aan onze brief d.d. 12 mei 2020

Helaas kregen wij op onze brieven aan genoemde ministeries geen enkele respons.

Datzelfde geldt voor de oproep² die de al genoemde groep hoogleraren deden aan de drie genoemde ministeries om te komen tot inzet van ons systeem.

Anders dan de nota suggereert, bestaat er dus wel een al werkende en bewezen techniek die ook (direct) inzetbaar is en die bovendien niet de nadelen behelst, zoals die wel voortvloeien uit uw wetsvoorstel.

¹ Alleen de kosten voor installatie en de betrokken uren zouden betaald moeten worden.

² Brief dd 24 april 2020

Zo worden de telecomdata binnen ons systeem door de telecomoperator zélf geaggregeerd en geanonimiseerd, op een wijze die AVG-proof is en waarbij de-anonisering is uitgesloten. De operator stelt die output vervolgens rechtstreeks als concreet bruikbare informatie beschikbaar aan het RIVM. De data wordt dus volledig binnen de mobiele operator verwerkt en verlaat diens pand niet. Daar zet uw wetsvoorstel een systeem tegenover dat de individuele telecomdata “*zoveel mogelijk* binnen de aanbieders verwerkt” (antwoord 153). De rest van de verwerking geschiedt volgens het voorstel door het CBS, dat de data collecteert, bewerkt en bundelt en pas daarna aan het RIVM beschikbaar stelt. Het wetsvoorstel creëert dus een extra, maar voor dit specifieke doel overbodige schakel. Elke extra schakel verhoogt per definitie de privacyrisico’s, vergeleken bij een situatie waarin die schakel niet aanwezig is. Dit klemmt te meer daar CBS over veel tot een individu herleidbare data beschikt, waardoor de kans dat herleiding van niet voldoende geanonimiseerde data van vrijwel alle Nederlanders mogelijk wordt.

Daarbij komt dat het systeem van Mezuro geldt als *proven technology*, die zich al jaren in de praktijk heeft bewezen, de fase van bèta product en kinderziektes dus ver voorbij is en direct inzetbaar is. Het wetsvoorstel gaat daarentegen uit van een systeem dat grotendeels nog ontwikkeld moet worden en dat alleen in een pilot heeft gedraaid. Bovendien moeten de specificaties volgens de woordvoerder van uw ministerie nog worden vastgesteld en zijn de met de ontwikkeling gemoeide kosten niet bekend.

Het wetsvoorstel gaat er bovendien vanuit dat de data van alle drie de mobiele operators – dus van alle Nederlanders – gebruikt moet worden voor de analyse van CBS en het RIVM. Het systeem van Mezuro volstaat echter met de data van slechts één telecomoperator; op basis daarvan kan de rest van Nederland in kaart gebracht worden. Het wetsvoorstel doorkruist daarom het AVG-vereiste van dataminimalisatie en is bovendien disproportioneel, omdat het zelfde (wettelijke) doel met aanzienlijk minder middelen bereikt kan worden.

Onder deze omstandigheden en gegeven de betrokken belangen, begrijpen wij niet goed waarom gekozen wordt voor een product in een bèta-fase. Terwijl er een minder verstrekkende en tevens effectievere methode beschikbaar is.

In antwoord 153 staat dat het kabinet weet dat er andere partijen zijn die hun diensten beschikbaar willen stellen maar ook, dat die partijen niet kunnen leveren. Dat is opmerkelijk, omdat er met ons niet gesproken is. Bovendien is beschikbaarstelling van ons systeem wel degelijk op zeer korte termijn mogelijk. Dus sneller, dan de termijn waarbinnen het met het wetsvoorstel beoogde systeem in gebruik zal zijn. Ten slotte gaat antwoord 153 voorbij aan de rol die het kabinet zelf heeft: de mobiele operators hebben immers aangegeven, dat het kabinet moet verzoeken om beschikbaarstelling van de (geaggregeerde, geanonimiseerde) data. Dat verzoek heeft het kabinet nog niet gedaan. Waar uw nota stelt dat hiervoor een wetswijziging nodig is, moet sprake zijn van een misverstand: bij toepassing van ons systeem blijven de data immers volledig binnen de invloedssfeer van de operator en zij is op basis van artikel 11 lid 5 sub 1 van de Telecommunicatiewet al bevoegd is om de gegevens te anonimiseren. Als er dus al een issue zou spelen rondom het niet kunnen leveren, dan ligt de oplossing daarvoor bij het kabinet dat bedoeld verzoek moet doen. De levering kan direct daarna gestart worden.

Tot slot komt in antwoord 191 van de nota de samenwerking tussen het CBS en andere bestaande initiatieven aan bod. Daarover het volgende.

Mezuro heeft het CBS aangeboden om samen te werken bij de inzet van haar techniek; zoals gezegd, komt dat aanbod neer op het gratis beschikbaar stellen van gebruik van ons IP. Daarmee zou een belangrijke versnelling in tijd behaald kunnen worden, kan voldaan worden aan de wensen van de wetenschap en wordt een snelle en effectieve methode ingezet ter bestrijding van het coronavirus, het indammen daarvan, het voorkomen van een tweede nationale virusgolf en het behoud van een gezonde economie. Samenwerking met het CBS zou ook passen binnen de verwachtingen die het kabinet van het CBS heeft³. Het CBS heeft bedoeld aanbod echter afgewezen en stelde daarbij dat uw ministerie niet wil samenwerken met private partijen in relatie tot de bestrijding van COVID-19, maar alleen willen samenwerken met overheidspartijen. Het CBS heeft daarom aangegeven dat wij hierover niet bij het CBS maar bij EZK moeten zijn

Wij wenden ons daarom tot u: is het juist dat u voor de bestrijding van COVID-19 niet wil samenwerken met private partijen en zo ja, waarom is dat het geval, rekening houdend met de geschetste waarborgen en (spoedeisende) publieke belangen.

Mocht echter sprake zijn van een misverstand, dan gaan wij uiteraard graag snel alsnog met u, het CBS en de mobiele operator in gesprek om, in lijn met antwoord 131 uit de nota, de implementatie van deze samenwerking en de toepassing van het systeem spoedig concreet in te vullen.

Graag vernemen wij uw reactie op korte termijn.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Ir. Wim Steenbakkens
Directeur Mezuro BV

5.1.2.e @mezuro.com, 5.1.2.e

³ Zie advies van 5.1.2.e aan de minister van EZK, Rolverdeling CBS en marktpartijen, pagina 5. De Minister heeft toegezegd, dit advies te zullen uitvoeren.

AANTEKENEN TEVENS PER MAIL

Staat der Nederlanden
T.a.v. Minister van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC DEN HAAG
5.1.2.e @minez.nl

Datum: 4 september 2020
Betreft: MOA | Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS

Excellentie,

Namens de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid MarktOnderzoekAssociatie.nl (ook genoemd: MOA, Center for Information Based Decision Making & Marketing Research), gevestigd aan de Kabelweg 57, 2e verdieping (VIDA-gebouw) te Amsterdam (1014 BA) (hierna: **MOA**), bericht ik u als volgt.

Op 19 april 2020 heeft u Regeling nr. WJZ/19207030, houdende regels over werkzaamheden die het Centraal Bureau voor de Statistiek voor derden verricht (**Regeling werkzaamheden derden CBS**) en Beleidsregel nr. WJZ/19207028, met betrekking tot de taakuitoefening van het Centraal bureau voor de statistiek (**Beleidsregels taakuitoefening CBS**) vastgesteld. Deze regelgeving is op 1 juli 2020 in werking getreden.

De Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS is echter in strijd met hogere (on)geschreven rechtsnormen, in het bijzonder artikel 5 lid 1 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (**Wet CBS**).

Artikel 5 lid 1 Wet CBS bepaalt dat het CBS alleen incidenteel "*statistische werkzaamheden voor derden*" mag verrichten en dat ook als dat incidenteel wordt verricht, die werkzaamheden niet vanuit het oogpunt van een goede marktwerking tot ongewenste mededinging met private aanbieders van vergelijkbare diensten leidt. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat "*statistische werkzaamheden voor derden*", statistische werkzaamheden betreft die niet voorzien zijn in de lumpsum financiering van het CBS vanuit uw ministerie. Kortom, het gaat om werkzaamheden die het CBS tegen betaling voor andere partijen verricht. In de wetsgeschiedenis worden om het begrip "*statistische werkzaamheden voor derden*" te duiden specifieke voorbeelden aangehaald van aanvullende werkzaamheden voor bepaalde ministeries.

De Regeling werkzaamheden derden CBS en het daarop gebaseerde beleid poogt de werking en het nuttig effect van artikel 5 Wet CBS te beperken, door dit soort specifieke voorbeelden expliciet niet meer aan te duiden als "*statistische werkzaamheden voor derden*" in de zin van artikel 5 lid 1 Wet CBS. De Regeling werkzaamheden derden CBS geeft een definitie wat het CBS onder "*derde*" (in de zin van artikel 5 lid 1 Wet CBS) moet verstaan en die definitie strookt niet met het voorgaande. Volgens uw Regeling zijn "*statistische werkzaamheden voor derden*", werkzaamheden voor partijen die (kortweg in de ruimste zin van het woord)

Rattagan Macchiavello Arocena ► Jiménez de Aréchaga Viana & Brause ► Lee International ► Kensington Swan ► Bingham Greenebaum ► Cohen & Grigsby ► Sayarh & Menjra ► Larrain Rencoret ► Hamilton Harrison & Mathews ► Mardemootoo Balgobin ► HPRP ► Zain & Co. ► Delany Law ► Dinner Martin ► For more information on the firms that have come together to form Dentons, go to [dentons.com/legacyfirms](https://www.dentons.com/legacyfirms)

Dentons Europe LLP is een wereldwijde aanbieder van juridische diensten aan cliënten over de hele wereld door middel van aangesloten kantoren en deelnemers. Dentons Europe LLP is een limited liability partnership geregistreerd in Engeland en Wales met als doel de uitoefening van de rechtspraak, daaronder begrepen de advocatuur, het notariaat en de fiscale praktijk, en is gevestigd te Amsterdam en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 73505323. De Dentons Europe Region Terms of Business, waarin een beperking van aansprakelijkheid is opgenomen, zijn van toepassing en zijn op verzoek beschikbaar. Kijk op [dentons.com](https://www.dentons.com) onder Legal Notices.

niet tot de overheid behoren. Dit is rechtstreeks in strijd met de toelichtingen van de wetgever bij de totstandkoming en vaststelling van artikel 5 lid 1 Wet CBS.

Deze (onrechtmatige) herdefiniëring van de wettelijke termen door middel van lagere regelgevingen is nadelig voor de leden van MOA die statistische diensten verrichten voor partijen die behoren tot de overheid. Die diensten kunnen door het CBS op basis van de Regeling werkzaamheden derden en Beleidsregels taakuitoefening CBS nu ook door het CBS worden verricht/overgenomen ten koste van de leden van MOA.

Daarmee groeit met deze regelgeving de bron van alle conflicten die spelen rondom het CBS en private marktpartijen. Het CBS mag ogenschijnlijk op grond van de Regeling werkzaamheden derden CBS en het daarop gebaseerde beleid nu vrijwel ongelimiteerd overheden blijven bedienen (een belangrijke markt voor de private marktpartijen), terwijl dit op grond van artikel 5 lid 1 Wet CBS slechts in incidentele gevallen mag en onder de voorwaarde als gesteld in de tweede volzin van artikel 5 lid 1 Wet CBS. Daarmee mist het maatregelenpakket volledig haar doel.

MOA verzoekt u daarom de Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS in te trekken, in ieder geval voor zover u daarmee hebt beoogd artikel 5 lid 1 Wet CBS buitenspel te zetten bij opdrachten die het CBS wenst aan te nemen van partijen die tot de overheid behoren. Bij gebreke van een expliciete bevestiging dat u het CBS per direct zult instrueren om (i) ook voor partijen die tot de overheid behoren slechts in incidentele gevallen statistische werkzaamheden te verrichten die niet bekostigd kunnen worden vanuit uw lumpsum vergoeding, en (ii) in de incidentele gevallen waarbij het CBS voornemens is om statistische werkzaamheden voor die partijen te verrichten na te gaan of dat niet leidt tot mededinging met private aanbieders van vergelijkbare diensten die uit een oogpunt van goede marktwerking ongewenst is.

Bij gebreke van een bevestiging hiervan op uiterlijk 18 september 2020, zal MOA op grond van artikel 3:305a BW de Staat dagvaarden teneinde de Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS onverbindend te laten verklaren. U kunt deze brief – naast alle uitwisselingen van standpunten zoals reeds verricht en bij deze aangehecht¹ – beschouwen als een laatste poging om hetgeen in rechte gevorderd zal worden door middel van overleg te bereiken.

5.1.2.e

Dentons Europe LLP

¹ De bijlagen bij de eerdere correspondentie hebben we niet bijgevoegd. De inhoud van deze bijlagen is u bekend.

Aan: Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ter attentie van de heer dr. E. Wiebes MBA
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Per e-mail: **5.1.2.e** @minez.nl

VERTROUWELIJK

Amsterdam, 27 maart 2020,

Geachte heer Wiebes,

Betreft: Actieve acquisitie CBS

Tijdens eerdere gesprekken die wij met u hebben gevoerd hebben wij regelmatig de zorg uitgesproken dat het CBS actief in de markt zou acquireren. De door u voorgestelde conceptbeleidsregels over de taakuitoefening van het CBS leggen een verbod op acquisitie; dat zou een bijdrage aan verbetering van de marktverhoudingen kunnen leveren. Wel maken MOA en VBO zich zorgen over de uitzonderingsclausule die in de conceptbeleidsregels is opgenomen¹; wij beschreven dat al in onze zienswijze². Zeer recent weer werd één van onze leden geconfronteerd met een actieve acquisitie door het CBS hetgeen onze twijfel over de effectiviteit van het beoogde verbod versterkt.

Bedoeld lid is een private aanbieder die met gebruik van de microdata van het CBS woningmarktonderzoeken aanbiedt. Onderdeel daarvan is het in kaart brengen van welke doelgroepen naar de desbetreffende gemeenten verhuizen, resp. welke doelgroepen de gemeente verlaten. Bedoelde dienstverlening bestaat al jaren; dat is breed bekend in de markt en ook bij het CBS.

Onlangs heeft het CBS een van deze gemeenten benaderd met een eigen projectvoorstel voor soortgelijke dienstverlening. Dat voorstel treft u in geanonimiseerde vorm als bijlage bij deze brief. Dat laat o.i. zien dat het CBS zeer commercieel in de markt opereert en acquireert:

- Het CBS doet daarin een voorstel om verhuizingen voor doelgroepen in kaart te brengen. Dat kopieert dus de bestaande dienstverlening van genoemde private partij;
- Er is sprake van 'koude acquisitie': de aangeschreven gemeente maakt nog geen gebruik van de CBS-diensten op dit vlak maar laat dat juist over aan de private aanbieder;

¹ "Dit doet niet af aan het feit dat het CBS een gesprekspartner is van overheden wanneer het gaat om datagedreven werken. Hieruit kunnen verzoeken voortvloeien maar er is geen sprake van actieve acquisitie."

² Zienswijze MOA en VBO, consultaties "conceptregeling werkzaamheden derden CBS" en "concept beleidsregels taakuitoefening CBS", 20 december 2019, p. 12.

- Het CBS maakt in haar projectvoorstel reclame voor de eigen dienstverlening, o.a. via suggesties ter verbetering van een dashboard, verbeteringen van kaarten met verhuisstromen, nieuwe functionaliteiten en grafieken;
- Het CBS biedt ten slotte een zuiver commerciële volumekorting aan, wanneer meerdere gemeenten meedoen:

"De kosten voor de gemeenten die nu deelnemen (als ook voor de gemeenten die op een later moment hun gegevens willen laten integreren) zijn €2.000 per gemeente. Mocht u voor drie meer buurgemeenten de gegevens willen laten berekenen, dan zijn de totale kosten €5000."

Naast deze casus zagen wij in de afgelopen weken nog een aantal andere voorbeelden die de markt drang van het CBS onderstrepen.

- Zo wordt een onderzoek, dat door één van onze lidbedrijven werd gedaan (de uitvoering van een enquête onder de leden van een branchevereniging) nu door het CBS uitgevoerd, omdat de opdrachtsom per jaar strikt genomen onder de grens zou vallen van wat de gedragsregels toestaan. Dat sprake is van een meerjarige opdracht maakt voor het CBS kennelijk geen verschil. Tegelijkertijd is juist vanwege dat meerjarige karakter, de schade voor ons lid vele malen groter dan bij het verlies van een eenmalige opdracht. CBS heeft eerder overigens ook toegezegd, geen brancheverenigingen meer te zullen bedienen; die toezegging doet zij nu geen gestand;
- Het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) werd per kwartaal uitgevoerd door een van onze lidbedrijven in opdracht van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), waarbij het SCP in kaart brengt wat de stemming is onder burgers. Inmiddels heeft het CBS die opdracht van het SCP verworven. Ook daar is de financiële schade voor ons lidbedrijf significant.

Genoemde voorbeelden laten nog eens zien dat het CBS een sterk commerciële koers kiest, zich weinig gelegen laat liggen aan de intensieve discussies van de afgelopen anderhalf jaar en geen barrière ziet in bestaande dienstleveringen door private partijen om die klanten over te nemen. Wij zouden hebben verwacht dat het CBS zich juist zou onthouden van dit gedrag, zeker in het licht van de beleidsregels. Wij vinden bovendien dat dit gedrag niet strookt met het verbod op actieve acquisitie, zoals 5.1.2.e adviseerde en zoals de beleidsregels ook beogen. Wij vragen u daarom, het verbod op dit gedrag en op actieve acquisitie scherper te verankeren in de beleidsregels. Bijvoorbeeld door in de beleidsregels alsnog op te nemen dat het CBS alleen onder strikte voorwaarden overheidsopdrachten mag aannemen, als die buiten de lump sum vallen.

Daarnaast onderstreept het bovenstaande nog eens onze zorg over de positie van het CBS waar het gaat om microdata: doordat partijen die van het CBS moeten afnemen, heeft het CBS gedetailleerd inzicht in wat die partijen daar precies mee doen. Daardoor is zij in staat om de dienstverlening van private partijen te kopiëren en de klant vervolgens over te nemen. Wij herhalen daarom nog eens dat de dubbelrol van CBS in de markt (enerzijds het monopolie op de microdata; anderzijds commercieel concurreren op dezelfde markt en om dezelfde klant als de partijen die van die data afhankelijk zijn) leidt tot oneerlijke concurrentie. Wij hopen dat u met ons van mening bent dat dit aanpassing vraagt?

Verder zouden wij het op prijs stellen als u – in het licht van uw eerdere uitspraken, het advies van 5.1.2.e en de doelen van de beleidsregels – het CBS wilt aanspreken op bovengeschetst gedrag. Wij vernemen daarover graag van u.

Tot slot merken wij nog op dat bovengenoemde lidbedrijven hebben aangegeven dat openbaarmaking van hun identiteit of die van de gemeente in kwestie een directe verstoring van de klantrelatie zou veroorzaken. Wij hopen dan ook op uw begrip op dit punt. Bedoelde bedrijven hebben aangegeven dat zij wel bereid zijn om hun identiteit en die van de betrokken gemeente vertrouwelijk aan uw ministerie kenbaar te maken, mocht u dat op prijs stellen.

Tot slot herhalen wij nogmaals ons verzoek om de voorgenomen ministeriële regelingen op te schorten en eerst met ons en andere partijen te overleggen over de doelen die gediend zouden moeten worden, om daarna de regels daarop aan te passen. Tot op heden heeft zulk overleg geen vorm gekregen. Bovenstaande voorbeelden onderstrepen nog eens het belang van dat overleg. Wij dringen er daarom opnieuw op aan, dat het ministerie de voorgenomen regels opschort en eerst met het bedrijfsleven overlegt over de te realiseren doelen en noodzakelijke aanpassingen, voordat verder gegaan wordt. Wij hopen dat dit overleg zo spoedig als mogelijk vorm krijgt.

Een kopie van deze brief sturen wij aan 5.1.2.e van uw ministerie.

Met vriendelijke groet,
mede namens 5.1.2.e r van de VBO,

5.1.2.e

Wim van Slooten 5.1.2.e
5.1.2.e
Directeur MOA

5.1.2.e

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Amsterdam/Nijmegen, 14 februari 2020,

Betreft: overleg EZK; beleidsregels verhouding CBS-marktpartijen

Geachte heer Wiebes,

Bij brief van 5 november en 10 december 2019 hebben wij u geïnformeerd over de twee gesprekken die wij op advies van uw ministerie hebben gevoerd met het CBS rondom de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS in de markt. Daarnaast hebben wij op 22 januari jl. gesproken met de directeur AEP van uw ministerie over de beleidsregels, die de rolverdeling tussen het CBS en de marktpartijen zouden moeten verduidelijken maar – naar onze mening – juist een averechts effect hebben. De uitkomst van dit overleg was, net als van de gesprekken met het CBS, teleurstellend. Zoals er aan de zijde van het CBS geen beweging zichtbaar is die neigt naar het oplossen van het probleem, zo gold dat ook voor bedoeld gesprek met uw ministerie. Daaraan hebben wij niet de indruk over gehouden dat onze zorgen serieus genomen worden. De inhoudelijke verbetervoorstellen bleken niet voor bespreking vatbaar en de door het ministerie ingezette koers bleek niet meer bijgesteld te kunnen worden. Onze zienswijze die onze zorgen – juist op verzoek van het ministerie – zeer grondig motiveert en in lijn is met het advies van **5.1.2.e** en uw eerste brief aan de Kamer, werd in het gesprek afgedaan als een *“door een jurist opgesteld, bijna extremistisch document”*.

Dat miskent het bedrijfsbelang en de marktpositie van de circa 20 beleids-onderzoeksbureaus en ruim 250 data-innovatiebedrijven, die VBO en MOA vertegenwoordigen.

Kern van het probleem is de uitleg van het wettelijke begrip “werkzaamheden voor derden” en de vraag of de overheid (CBS) vrijelijk mag concurreren met het bedrijfsleven. Uw ministerie en CBS verschillen fundamenteel van mening met onze leden over de uitleg die de beleidsregels aan dat begrip geven, respectievelijk over de vraag of die uitleg leidt tot wenselijke resultaten en een basis voor samenwerking tussen het CBS en het bedrijfsleven. Een voorstel om op dit punt op te lossen of zo nodig samen een verklaring voor recht bij de onafhankelijke rechter te halen, werd door uw ministerie afgewezen; zij beschouwt de uitleg die het ministerie en CBS geven aan het begrip “derden”, als de enige juiste.

Daarmee loopt het dossier vast: het CBS krijgt vrij spel om de markt nog verder te verstoren, er zijn geen *checks en balances* die dat afdoende beperken en het advies van 5.1.2.e – tegen de belofte in – niet wezenlijk opgevolgd.

In het gesprek suggereerde uw ministerie dat CBS zou mogen “meegroeien” met de groeiende databehoeft van de samenleving. Wellicht is dat juist, maar de autonome groei van die markt bedraagt niet meer dan enkele procenten per jaar, waar de inkomstenstijging van het CBS uit “werk voor derden” juist met enkele tientallen procenten is gestegen. Wie dat extrapoleert, moet concluderen dat het aandeel van het CBS in de markt in de komende jaren zal groeien van 40 naar 70 miljoen Euro. Dit gaat aantoonbaar ten koste van de markt, zal de concurrentiepositie van Nederland ernstig belemmeren en smooft het innovatieklimaat binnen onze sector.

Uw ministerie bleek daarnaast van mening dat het gemeenten, provincies en andere overheden vrij staat om bij het CBS in te kopen omdat zij dat eenvoudig vinden en het hen de BTW bespaart. Wij denken dat dit geen recht doet aan de intense discussie die over de afgelopen maanden gevoerd is, noch aan de aanbestedingsregels of aan de geest van de Wet Markt en Overheid. Ook is besproken dat er geen oplossing is getroffen voor het praktijkrisico op kruissubsidiëring binnen het CBS, bijvoorbeeld doordat gemeenten schuiven met overheidsgeld dat zij van het Rijk of de provincie ontvangen en aan het CBS besteden voor onderzoek.

MOA en VBO stellen vast, dat het dossier muurvast zit. De beleidsregels gaan dat probleem niet oplossen, maar juist versterken. Nu overleg met het CBS en met EZK op ambtelijk niveau geen soelaas biedt, doen wij een ultieme oproep aan u om persoonlijk met ons het gesprek hierover aan te gaan en oplossingsrichtingen te bespreken. Wij hopen daarmee ook een anders noodzakelijke gang naar de rechter te kunnen voorkomen.

Aangezien uw ministerie de beleidsregels niet wil opschorten maar juist snel van kracht wil verklaren, hopen wij zeer en oprecht dat dit gesprek op korte termijn kan plaatsvinden.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groeten,
mede namens 5.1.2.e van de VBO,

5.1.2.e

Wim van Nooten
5.1.2.e
Directeur MOA

5.1.2.e

Aan: de minister van Economische Zaken en Klimaat

de heer ir. E.D. Wiebes MBA

Bezuïdenhoutseweg 73

2594 AC Den Haag

Ingediend via: <https://www.internetconsultatie.nl/beleidsregelstaakuitoefeningcbs/reageren>

Amsterdam/Nijmegen, 19 december 2019,

Betreft: zienswijze MOA en VBO op consultatie "Beleidsregels Taakuitoefening CBS"

Geachte heer Wiebes,

Bij dezen reageren MOA en VBO, die tezamen circa 250 private onderzoeksbureaus en 20 bureaus en instituten die beleidsonderzoek vertegenwoordigen, op de door uw ministerie ter consultatie voorgelegde conceptbeleidsregels taakuitoefening CBS.

MOA en VBO zijn u erkentelijk voor de inspanningen om de rolverdeling tussen CBS en de private databedrijven en kennisinstellingen te verbeteren. Met u streven wij naar het zelfde doel: *'een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen te faciliteren, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden'*¹. Tegelijkertijd denken wij, dat dit doel met deze conceptregeling niet zal worden bereikt. De redenen daartoe worden beschreven in de bijgevoegde zienswijze, die wij u vertrouwelijk aanbieden.

Zoals u daarin zult lezen, dringen wij ook met klem aan op inhoudelijk overleg met MOA en VBO en daarna (tripartite ook met) het CBS. Zo kunnen wij met elkaar komen tot scherpe uitgangspunten waarna de regels daarop kunnen baseren. Dat zou leiden tot beleidsregels die wel steun in de markt vinden en bijdragen aan zowel een relatieverbetering met het CBS als een gezonde markt waarin zowel voor private partijen als het CBS voldoende ruimte bestaat. Omgekeerd vrezen wij dat de nu gedane voorstellen juist tot meer conflicten en verdringing zullen leiden.

De conceptregeling werkzaamheden derden CBS hangt nauw samen met de eveneens in consultatie gebrachte conceptregeling werkzaamheden derden CBS. Om reden van hun onderlinge samenhang zullen wij bij beide consultaties de bijgevoegde zienswijze indienen.

Met vriendelijke groet,

Mede namens 5.1.2.e van de VBO,

5.1.2.e

Wim van Strooten

5.1.2.e

Directeur MOA

5.1.2.e

5.1.2.e @moaweb.nl

¹Toelichting op de conceptregeling, pagina 6.

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
Verzonden per e-mail: 5.1.2.e .@minez.nl

Betreft: Dossier CBS; uitkomst gesprek; status en voortgang beleidsregels

Amsterdam/Nijmegen, 5 november 2019,

Geachte heer Wiebes,

Op 3 september jl. spraken wij met medewerkers van uw ministerie over het advies van 5.1.2.e 5.1.2.e in bovengenoemd dossier. Daarbij werd ons (o.m.) de suggestie gedaan om het gesprek met het CBS op te zoeken, haar te informeren over de klachten van onze leden en samen te zoeken naar een basis voor consensus over de uitgangspunten die vervolgens als basis voor de beleidsregels van uw ministerie zou kunnen dienen. Wij hebben die suggestie opgevolgd door het CBS uit te nodigen voor een gesprek dat plaats vond op 10 oktober jl..

Hoewel het gesprek in vriendelijke sfeer verliep en het CBS onze grieven welwillend aanhoorde, bleek het niet mogelijk om concrete afspraken met het CBS te noteren. Het CBS wilde met ons niet over concrete beleidsregels spreken zolang het ministerie die regels niet heeft vastgesteld. Evenmin was het CBS bereid om te zoeken naar de al genoemde consensus tussen CBS, MOA en VBO. CBS liet weten zelfstandig met het ministerie te willen overleggen en niet tripartite en liet weten dat er op dit moment al afstemming met het ministerie plaatsvindt hetgeen ons overigens verbaasde.

Daarnaast bleek het CBS niet ontvankelijk om de concrete probleemcases van onze leden, het marktgedrag van het CBS of het verlies aan opdrachten en omzet voor onze leden op korte termijn te bespreken. Ook op dat punt wil zij de finale beleidsregels afwachten en pas daarna overleggen. MOA en VBO denken juist, dat die casusbesprekingen relevant zijn als input voor de beleidsregels, omdat alleen zo de knelpunten, verschillen van inzicht en potentiële oplossingen helder worden. Evenals welke rol en ruimte het CBS gelaten kan worden voor behoud van een gezonde markt. Bovendien vormt dit alles juist aanleiding tot het advies van 5.1.2.e en de op te stellen beleidsregels.

Wij waren enigszins verbaasd over de opmerking van het CBS dat haar organisatie een "lastig stuurbare mammoettanker" is waarbinnen veranderingen intern veel tijd zouden vragen. Dat past naar onze mening niet goed bij de dringende noodzaak aan oplossingen.

Wij hebben het CBS ten slotte gevraagd om te verzekeren dat de toegang tot de microdatabestanden, die het CBS verleent aan o.m. de leden van MOA en VBO, verleend zullen blijven worden. Dat is immers de grondstof voor de activiteiten van onze leden, zonder welke hun activiteiten stikken. Het CBS gaf die garantie niet. Zij onderzoekt de continuering van toegang tot de bestanden door externen en komt daar later op terug. Wel deed het CBS toezegging een memo hierover op te stellen. Dit toegezegde memo hebben wij tot nu toe echter niet mogen ontvangen, ondanks rappel. U begrijpt wellicht dat dit niet alleen onrust onder onze leden sticht maar ook de overtuiging brengt, dat het toegang verlenen tot de microdatabestanden door het CBS als kerntaak in de beleidsregels vastgelegd moet worden.

Over de opstelling van het CBS en haar bereidheid tot overleg zijn wij niet zonder zorgen. De duurzame samenwerking die overheid, CBS en bedrijfsleven willen, kan alleen ontstaan als het CBS – conform het advies van 5.1.2.e – ook bereid is om met de markt te overleggen over haar eigen rol, de rol voor de markt en het voorkomen van ongewenste marktverstoring. Daar begint het herstel van vertrouwen in het CBS. Zoals 5.1.2.e adviseerde, past daarbij ook dat CBS stappen terug zet en zich beperkt tot haar kerntaken. Over wat die kerntaken zijn, verschillen partijen ook van mening. CBS vindt dat zij tot taak heeft om alle overheden te bedienen, terwijl diezelfde overheden op dit moment uitstekend bediend worden door onze leden en dat eerder ook niet tot de kerntaak werd gerekend. Bovendien roept dit de vraag op waarom het CBS überhaupt een rol zou moeten spelen in het bedienen van overheden, als de markt dat al doet of kan en of een meer terughoudende opstelling niet net zo goed zou bijdragen aan "het bevorderen van statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in behoeften van praktijk, beleid en wetenschap" (art. 3 lid 2 Wet op het CBS). Zolang dit aspect niet opgehelderd is, is het vormen van beleidsregels o.i. ook niet goed mogelijk.

Verzoek om gesprek

Om reden van dit alles dringen wij graag aan op een afspraak met uw ministerie op korte termijn waarbij het bovenstaande aan de orde komt en wij ook de beoogde richting en contouren van de beleidsregels kunnen bespreken. Wij denken dat dit beter niet kan wachten op de formele consultatie van de beleidsregels die nu in de maak zijn.

Daarnaast zouden wij graag met u spreken over de uitleg in de brief van het ministerie van 25 oktober jl. van de wettelijke taak van het CBS. Die wekt de suggestie dat het ministerie (net als het CBS) vindt dat het CBS alle overheden moet bedienen, resp. dat die overheden niet tot het

wettelijk begrip “derden” behoren. Deze uitleg wringt met visie van MOA en VBO op de wettelijke en wenselijke taken van het CBS, maar ook met het algemene kabinetsstandpunt dat liberalisering en privatisering van informatiesectoren nastreeft (vergroten van marktactiviteiten en terugdringen van onnodige druk op belastinggelden). De uitleg knelt bovendien vooral met de praktijk waarin die overheden al bediend worden door onze leden. Handhaving van deze lijn zou het bedrijfsleven dan ook ernstig schade doen. Daarom zouden wij een verheldering van uw antwoorden op prijs stellen.

Een derde punt dat wij graag met u zouden bespreken is de visie die het ministerie lijkt te hebben op inbesteding van opdrachten door overheden aan het CBS en de kaders die daarvoor gelden. Ook daar lijken verschillende visies te bestaan. Wij zijn van mening dat opdrachten buiten de lump sum die uw ministerie aan het CBS toekent, niet voor inbesteding vatbaar zijn.

Tot slot vragen wij ons af waarom de Kaderwet ZBO's als grondslag voor de beleidsregels wordt genomen terwijl artikel 5 lid 2 uit de Wet op het CBS juist bedoeld is als basis om ongewenste marktverstoring door het CBS te voorkomen. Ook dat bespreken we graag met u.

Deelname aan volgend overleg CBS

Graag dringen wij er nog eens op aan dat uw ministerie alsnog aanschuift bij het volgend overleg met het CBS. Daarbij zullen concrete knelpunten en pijncases uit de praktijk worden besproken. Deelname van het departement is in overeenstemming met het advies van 5.1.2.e 5.1.2.e maar bovendien relevant, omdat het tot een scherper beeld van de knelpunten leidt en de schade die dat in de praktijk veroorzaakt. Wij vernemen graag of u alsnog deelneemt?

Bijlagen

Tot slot voegen wij bij deze brief een aantal bijlagen die inhoudelijk relevant zijn voor het nadere overleg en het verdere verloop van dit dossier.

Als bijlage 1 voegen wij nogmaals de ‘spelregels’ toe zoals wij die eerder ook met uw ministerie besproken hebben. Die staan wat ons betreft nog steeds overeind als uitgangspunt.

Als bijlage 2 treft u het position paper dat door het MOA en de VBO namens hun leden ontwikkeld is. De paper geeft richting aan de te voeren discussie en de te zoeken oplossingen. De inhoud daarvan zullen wij graag met u bespreken.

Als bijlage 3 gaat een **vertrouwelijk** overzicht van de tientallen opdrachten die het onze leden over de recente jaren hebben verloren aan het CBS. De daarmee gemoeide schade loopt in de miljoenen. Waar de Wet op het CBS beoogt dat “werkzaamheden voor derden” alleen

incidenteel worden uitgevoerd, blijkt uit de lijst dat van incidenteel geen sprake is. Daarnaast laat de lijst zien dat de private bedrijven en kennisinstellingen zeer wel in staat zijn om de Rijksoverheid en lagere overheden te bedienen. De inhoud van de lijst zullen wij graag aan u toelichten.

Tussen CBS, MOA en VBO is nog geen overeenstemming bereikt over een finaal, gezamenlijk verslag van de bijeenkomst op 10 oktober jl.. Als en zodra een gezamenlijk verslag door CBS, MOA en VBO tot stand is gebracht, sturen wij u dat na.

Gegeven het belang van de geschetste ontwikkelingen hopen wij spoedig met u in gesprek te kunnen. Zou u ons willen laten weten wanneer dat mogelijk zou zijn? Alvast dank.

Een kopie van deze brief sturen wij gelijktijdig aan de 5.1.2.e van uw ministerie.

Met vriendelijke groet,
mede namens 5.1.2.e van de VBO

5.1.2.e

Wim van Slooten,
5.1.2.e
Directeur MOA

Aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat
De heer ir. E.D. Wiebes MBA
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Betreft: Reactie MOA en VBO op advies 5.1.2.e en uw Kamerbrief inz. CBS

Amsterdam/Nijmegen, 27 augustus 2019

Geachte heer Wiebes,

Op 23 juni jl. heeft de 5.1.2.e zijn advies over de rolverdeling van het CBS en de marktpartijen aan u uitgebracht. In uw brief van 12 juli jl. aan de Tweede Kamer heeft u geschreven dat u voornemens bent om grote delen van het advies over zullen te nemen.

Het Expertise Center voor Marketing-insights, Onderzoek & Analytics (hierna: MOA) en van de Vereniging voor Beleidsonderzoek (hierna: VBO) vertegenwoordigen de belangrijkste, innovatieve spelers op het gebied van data-onderzoek en –exploratie. De in totaal meer dan 500 leden van beide organisaties variëren in omvang van klein naar zeer groot en van publiek tot privaat. Zoals uw ministerie bekend is, heeft een belangrijk deel daarvan zich bij de MOA en de VBO gemeld vanwege de hinder die zij ervaren door het marktgedrag van het CBS.

De leden van de MOA en de VBO zijn 5.1.2.e en u zeer erkentelijk voor de inspanningen die geleverd zijn en worden om de huidige problemen in de markt op te lossen. Al onze punten zien wij hier in terug. De teneur in beide documenten beschouwen wij als positief en ondersteunen wij derhalve. Tegelijkertijd is de voorlopige uitwerking nog vaag en laat die nog erg veel ruimte voor het CBS. CBS kan daardoor eigenlijk op dezelfde (bekritiseerde en voor het bedrijfsleven zeer schadelijke) voet verder, alsof er geen advies en Kamerbrief waren.

Het komt dan ook aan op het invullen van de details. Wij vinden het belangrijk dat deze terecht komen in een goede, praktische en sluitende ministeriële regeling die de problemen definitief beëindigt. In dat licht hebben de MOA en de VBO in een notitie op een rij gezet welke openstaande punten leiden tot een ongerust gevoel bij de markt en welke oplossingen voor die punten voorhanden zijn. Die essentialia daarvan zijn hieronder eerst samengevat en worden daarna uitgewerkt en gemotiveerd in de notitie die daaronder is opgenomen.

De MOA en de VBO willen graag vanaf de start intensief betrokken worden bij de vorming van (lagere) regelgeving ter uitvoering van het advies en de brief van de Minister. Een eerste overleg daartoe staat inmiddels gepland voor 3 september aanstaande. In aanloop naar dat overleg hopen de MOA en de VBO met deze notitie duidelijkheid te verschaffen over de knelpunten die een oplossing vragen en zo, een constructief bij te dragen aan de verdere discussie.

5.1.2.e

Met vriendelijke groet, mede namens 5.1.2.e van de VBO,

5.1.2.e

Wim van Slooten,

Directeur MOA 5.1.2.e

1. Samenvatting van de te regelen essentialia

De volgende punten beschouwen MOA en VBO als essentialia die geregeld zouden moeten worden:

1. Het scherper afbakenen van de CBS-taken is goed en nodig, maar werkt alleen als het CBS haar aanvullende statistische diensten ook terugbrengt. Het percentage van maximaal 10% van de totale CBS-begroting (zoals opgenomen in de Memorie van Antwoord die de Eerste Kamer ontving in het kader van behandeling van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek) zou daartoe de absolute grens moeten zijn.
2. Het CBS zou de ontwikkeling van softwareproducten op maat voor klanten moeten staken. Op dit moment levert het CBS de ene na de andere webapplicatie op maat, evenals andere met de marktpartijen concurrerende producten en diensten. De gebruikte software is grotendeels ontwikkeld uit publieke middelen en worden vervolgens op maat gemaakt voor haar klanten. Dit is een zeer oneerlijke concurrentie die private investeringen op termijn uitsluit.
3. De microdatabestanden van het CBS zijn de grondstof voor de diensten van nagenoeg alle marktpartijen die het CBS inschakelen. Vrije toegang tot die bestanden is en blijft dus essentieel. De evaluatie die het CBS beoogt rondom die toegang, zou beperkt moeten zijn tot de eigen procedures van het CBS en de mogelijke verbeteringen daarin. Het CBS mag niet in de positie komen dat zij bedrijven en kennisinstellingen die wel aan kwaliteitseisen voldoen, toch kan uitsluiten van toegang tot de microdatabestanden. Het CBS zou anders een ongewenste monopoliepositie krijgen.
4. In de praktijk kunnen nagenoeg alle opdrachten zonder het CBS uitgevoerd worden. Beschikbaarstelling van microdatabestanden en anonimiseren van door klanten aangeleverde microdatabestanden zijn de enige onderdelen die het CBS als enige mag doen. De markt kan de rest van de opdrachten uitvoeren. Omdat het CBS de enige is die deze microdatabestanden beschikbaar kan stellen (tegen betaling), zou het CBS in de ministeriële regeling dan ook wettelijk verplicht moeten worden om dat te doen. Daarbij zou er tevens een verbod op koppelverkoop door het CBS opgenomen moeten worden.
5. Het CBS zou de opdrachten voor private statistiekafnemers geheel en zonder de in de brief genoemde uitzonderingen moeten afbouwen. De nu voorgestelde uitzonderingen ("alleen kleine projecten" en "niet kunnen leveren zonder het CBS") leiden er toe dat de discussies uit het verleden worden voortgezet. De enige uitzondering is opnieuw de beschikbaarstelling van toegang tot microdatabestanden en het anonimiseren van door private partijen aangeleverde microdatabestanden door het CBS.
6. Voor inbesteding van grote, langjarige statistische projecten zou het regime van de aanbestedingsgrenzen moeten gelden. De in de brief van de Minister voorgestelde grens van € 500.000 per jaar is willekeurig en veel te hoog, waardoor het CBS zonder openbaar besluit grote projecten kan blijven uitvoeren.
7. De rol die de Raad van Advies van het CBS werd toebedacht in het advies van **5.1.2.e** is in de praktijk niet uitvoerbaar. Uit een recente publicatie van deze raad blijkt, dat zij niet onafhankelijk is maar het CBS juist in bescherming neemt en de problematiek bagatelliseert, zonder dat zij zich bij de marktpartijen vergewist heeft van de feiten. De beslissende rol voor de raad, zoals door **5.1.2.e** voorgesteld, dient daarom elders te worden belegd.

8. **5.1.2.e** adviseert om het CBS te laten stoppen met actieve acquisitie. Daarin is het CBS, anders dan bijvoorbeeld het CPB of het SCP, zeer actief. De ministeriële regeling zou regels moeten stellen die actieve acquisitie blokkeren, waarbij de input van de markt van groot belang is, omdat zij het CBS daarin tegenkomen.
9. De gedachte van het CBS als makelaar tussen overheden en bedrijven is op zichzelf sympathiek, maar leidt in de praktijk tot subjectieve beoordeling, aan de hand van de voorkeuren van het CBS. Dat vraagt dus een andere route.

Bovenstaande essentialia worden hieronder in detail toegelicht en gemotiveerd.

2. Algemeen

2.1 Incidentele werkzaamheden lopen sinds 2014 uit de hand

Pagina	1, Laatste alinea.
Brief	"De aandacht van het CBS voor de belangen van marktpartijen moet verder toenemen en op sommige punten moet het CBS een stap terug doen door zich sterker te focussen op zijn kerntaken." In advies van 5.1.2.e staat op pagina 3 dat "Er is in de markt op zijn minst een perceptie dat (...) het CBS aanmerkelijk meer is gaan doen dan wat in de MvT bij de CBS-wet nog is aangeduid als 'incidentele gevallen'"
Vraag	In de brief van de minister worden allerlei oplossingen voorgesteld om het grijze gebied tussen markt en CBS te verkleinen. Het scherper afbakenen van CBS-taken is een goed uitgangspunt maar alleen als dit gepaard gaat met het terugdringen van de inkomsten van het CBS uit aanvullende statistische diensten naar 10% van de totale begroting. Deze 10% is als maximum genoemd in de MvA op de Wet op het CBS, maar dat is nu 22% en daarmee staat het gedrag van het CBS op gespannen voet met de wet . Zou de minister kunnen aangeven met welke aanvullende maatregelen de maximumgrens van 10% kan worden geborgd?
Prioriteit	Ze er hoog. Hier draait het eigenlijk om. De brief van de minister vermeldt hierover niets.
Toelichting	In de Memorie van Antwoord bij de Wet op het CBS (kamerstukken 2003/2004, 28277 B, blz 3) wordt door toenmalig minister van EZ Brinkhorst een maximumpercentage van 10% van de totale begroting genoemd aan incidentele werkzaamheden dat het CBS buiten de wettelijke taken mag doen. Vanaf 2014 is dit echter steeds verder overschreden en is de omzet hiervan gestegen tot 22% in 2018 met een totale waarde van 41 miljoen euro (20 miljoen in 2013). Dit heeft een zeer groot marktverstorend effect veroorzaakt voor de onderzoeksbureaus. In 2016 t/m 2018 heeft het CBS ongeveer 1000 maatwerkopdrachten per jaar gedaan. Dit is niet 'incidenteel' meer te noemen. Bedrijven hebben veel opdrachten zien verdwijnen naar het CBS door inbesteding, dat sterk gestimuleerd is door de actieve acquisitie door het CBS.

2.2 Ontwikkeling softwareproducten met publieke middelen

Pagina	8, Bijlage, laatste alinea.
Brief	CBS "...bepaalt zelf de methoden en wijze van openbaarmaking van statistieken"
Vraag	In het kader van aanvullende statistische diensten levert het CBS allerlei softwareproducten aan klanten die al door de markt waren ontwikkeld, of kunnen/konden worden ontwikkeld. Het CBS maakt gebruik van software dat gefinancierd is uit publieke middelen en vervolgens op maat gemaakt voor de klanten. Zou de minister in de beleidsregels willen opnemen dat het CBS zich onthoudt van het leveren van softwareproducten zodat de oneerlijke concurrentie voor deze diensten wordt gestopt?
Prioriteit	Hoog . Het CBS lanceert de laatste maanden de ene na andere webapplicatie op maat
Toelichting	Het CBS levert niet alleen cijfers maar maakt ook softwaresystemen voor allerlei klanten waarvoor al bestaande softwaresystemen beschikbaar zijn in de markt. Voorbeelden van software-producten die het CBS heeft gemaakt zijn: https://locatiescan.info/, https://dashboards.cbs.nl/v2/prestig_wonen_in_den_haag/, https://data.politie.nl/, www.azwinfo.nl, https://statline.rivm.nl. De laatste vier websites zijn dit jaar openbaar gemaakt. Lang niet altijd is duidelijk dat het CBS deze sites heeft gemaakt. Gebruik wordt gemaakt van software die het CBS ontwikkeld heeft voor haar wettelijke taken en die vervolgens op maat worden aangepast aan de wensen van de klant. Software dat grotendeels is ontwikkeld met belastinggeld door het CBS, maakt het voor de markt bijna onmogelijk om tegen te concurreren. Dit is zeer oneerlijke concurrentie.

2.3 Precieze invulling advies van 5.1.2.e

Pagina	2, alinea boven de onderstreepte zin
Brief	"De precieze invulling (...) van het advies) werkt EZK uit in overleg met andere departementen"
Vraag	Kan de minister toezeggen dat bij de uitwerking van het advies ook de markt betrokken wordt, omdat de markt als geen ander weet waar het CBS markerverstorend optreedt?
Prioriteit	Laag. Op zich heeft dit ene zeer hoge prioriteit maar we gaan er vanuit, dat het ministerie van EZK de markt intensief zal betrekken, zoals ze dat tot nu toe ook heeft gedaan.
Toelichting	De uitwerking van de plannen zonder inbreng van de markt kan door een iets verkeerde formulering grote gevolgen hebben voor de markt. In het advies en brief zijn meerdere voorstellen gedaan die redelijk lijken maar bij een onjuiste uitwerking het CBS juist een vrijbrief geven om op een veel grotere schaal door te gaan met aanvullende statistische dienstverlening. Een aantal van deze voorstellen komt hieronder terug. De markt weet als geen ander waar de schoen wringt en waar ze het CBS tegenkomen. Bovendien kan zij nuttige expertise inbrengen in de discussie, waarover de overheid niet beschikt omdat zij zich zelf niet in de markt beweegt.

3. Oplossingen CBS

3.1 Dataecosysteem en innovatieve ideeën

Pagina	3, bovenaan
Brief	".... Het CBS heeft reeds hiertoe een aantal initiatieven genomen, waaronder de oprichting van een dataecosysteem. Het CBS daagt ten eerste bedrijven en kennisinstellingen uit om het CBS te helpen de statistiekproductie verder te verbeteren. De innovaties die daarvoor nodig zijn kunnen bedrijven vervolgens vermarkten in binnen- en buitenland"
Vraag	Het CBS heeft het initiatief genomen voor de oprichting van een dataecosysteem waarbij het CBS bedrijven en kennisinstellingen uitdaagt om het CBS te helpen de statistiekproductie verder te verbeteren. Het primaire doel van bedrijven is echter niet om het CBS te helpen de statistiekproductie te verbeteren. Alleen als er zekerheid is dat andere partijen (private concurrenten, maar ook het CBS) niet weglopen met ingebrachte innovatieve ideeën zou dit kunnen werken. Private partijen kunnen hun investeringen immers niet terugverdienen als dit eenmaal is ingebracht in het dataecosysteem en het CBS of een ander bedrijf dit vervolgens kopieert; dan is er niets meer te vermarkten. Samenwerking met het CBS is mogelijk en zinvol, mits met dit aspect voldoende rekening gehouden wordt.
Prioriteit	Gemiddeld tot hoog. Bedrijven zijn er immers zelf bij als zij haar innovaties in willen brengen. Onze verwachting is daarom dat bedrijven de kaarten tegen hun borst zullen blijven houden in plaats van hun innovaties zomaar in te brengen zonder dat daar harde toezeggingen tegenover staan. Daarmee sneuvelt wel de basis voor samenwerking.
Toelichting	Op zich staan we niet negatief tegenover de ontwikkeling van het dataecosysteem. Op www.dataecosysteem.nl van het CBS kunnen bedrijven zich op dit moment op diverse terreinen profileren. Het staat nog in de kinderschoenen, maar voor lokale overheden is dit wel een plek waar vraag en aanbod op het gebied van statistiek en beleidsonderzoek bij elkaar kan komen. Dit heeft zeker potentie en als het goed loopt is het een goede marktplaats voor vraag en aanbod voor kleinere opdrachten. Voor grotere opdrachten is de overheid gebonden aan de aanbestedingswet. Het uitgangspunt van het CBS dat bedrijven daarin ook hun innovatieve ideeën gaan inbrengen (zoals in het advies staat), botst bijna altijd met publieke taken. Het omzetten van innovatieve ideeën naar producten en diensten waarvoor de overheid wil betalen, gaat gepaard met grote investeringen. De markt krijgt deze alleen terug door de dienst of het product te repliceren bij andere overheden in plaats van openbaar te maken wat de overheid graag zou willen. Er zijn nu

	al diverse voorbeelden waarbij het CBS innovatieve ideeën uit de markt heeft nagebouwd en openbaar gemaakt en de bedrijven hun investeringen niet meer kunnen terugverdienen. Dit is een valkuil voor een succesvol dataecosysteem.
--	---

3.2 CBS als makelaar tussen overheden en markt

Pagina	3, vanaf 6 ^e regel
Brief	"Ten tweede kan het CBS zijn uitgebreide netwerk gebruiken om marktpartijen met belangstellende afnemers in contact te brengen."
Vraag	Het CBS heeft geen compleet overzicht van welk bedrijf welke expertise bezit. De rol van makelaar (zoals in het advies van 5.1.2.e is genoemd) die het CBS op zich wil nemen, is daarom uiterst subjectief en ongewenst . Hoe beoogt de minister op andere wijze te voorkomen dat het CBS haar voorkeuren uitspreekt voor bepaalde bedrijven richting haar contacten?
Prioriteit	Gemiddeld , omdat de overheid gebonden is aan de aanbestedingsregels, ongeacht de rol van het CBS. Het CBS hoort alleen te verwijzen naar de website www.dataecosysteem.nl en verder geen voorkeuren uit te spreken.
Toelichting	Bijna alle onderzoeksbureaus en kennisinstellingen die last hebben van het gedrag van het CBS, werken voor de overheid. Ieder met zijn of haar eigen specialisme. De onderzoeksinstituten weten hun weg naar de afdelingen bij de diverse overheden goed te vinden; daar is dus geen rol voor het CBS nodig. Wat de markt doet, gaat veel verder dan het leveren van cijfers zoals het CBS doet. De markt heeft modellen/algoritmes, software, domeinkennis, beleidsmatige affiniteit en bewezen oplossingen. Zonder dat heeft zij geen bestaansrecht. De overheid zal echter de aanbestedingsregels moeten volgen bij het inschakelen van bedrijven, zodat er meerdere marktpartijen kunnen offereën die met innovatieve ideeën en concurrerende prijzen proberen opdrachten binnen te halen. En voor kleinere opdrachten voor de overheid of voor opdrachten voor private partijen moet het CBS zich onthouden van het uitspreken van voorkeuren, omdat ze geen volledig overzicht hebben van wat de markt kan. Gezien de status van het CBS zullen anders de adviezen van het CBS blind worden opgevolgd door de mogelijke opdrachtgevers. Wel zou het CBS een kwaliteitssysteem kunnen opzetten voor bedrijven die voldoen aan de minimale eisen om goed met statistische gegevens om te gaan. Dat kan bijvoorbeeld via www.dataecosysteem.nl.

3.3 Toegang tot microdatabestanden

Pagina	3, laatste zin van 1 ^e alinea
Brief	"Het CBS evalueert op dit moment of de huidige praktijk van toegang tot microdatabestanden nog voldoende bescherming biedt en op de huidige wijze gecontinueerd kan worden."
Vraag	We vragen de minister om het CBS op te dragen om alleen de procedures te evalueren en daarin verbeteringen door te voeren om de genoemde bescherming op privacy af te dwingen bij afnemers. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat het CBS in de positie komt, dat zij bedrijven en kennisinstellingen die voldoen aan de kwaliteitseisen, de toegang ontzegt tot de microdatabestanden. Het CBS zal anders een ongewenste monopoliepositie krijgen.
Prioriteit	Zeër hoog . De minister onderkent deze problematiek gelukkig in zijn brief en stelt daarbij ook voor om goedwillende onderzoeksinstituten niet onnodig te beperken in de toegang. Gezien de opstelling van het CBS en het 'dreigen' om de toegang tot microdatabestanden stop te zetten voor private afnemers, vraagt dit echter om op zeer korte termijn hierin duidelijkheid te verschaffen.
Toelichting	Het CBS heeft een geweldige service opgezet om via een Remote Access systeem onderzoeksbureaus en kennisinstellingen toegang te geven tot microdatabestanden. Het CBS is hiermee een koploper in de wereld en de onderzoeksinstituten (privaat en publiek) maken hier dankbaar gebruik van. Om te voorkomen dat privacy wordt onthuld worden BSN, KVK-nummers, BAG-id's, etc versleuteld door het CBS. Onderzoeksinstituten kunnen vervolgens alles met alles koppelen en zeer innovatieve onderzoeken doen zonder dat er hele dure enquêtes gehouden moeten worden. Dit is zeer gunstig voor de opdrachtgevers (met name overheden) en onderzoeksbureaus (volledige

	bestanden). Alle berekende data door de onderzoeksinstellingen worden door het CBS gecontroleerd op herkenbaarheid en dan pas vrijgegeven voor publicatie. Dit werkt prima en van deze service zijn heel wat onderzoeksinstellingen afhankelijk geworden. Een evaluatie door het CBS of de huidige toegang tot de microdatabestanden door de markt gecontinueerd kan worden heeft het gevaar in zich dat het CBS de toegang gaat beperken voor de buitenwereld. Hiermee komen veel bedrijven en kennisinstellingen in problemen, gaan de kosten voor opdrachtgevers omhoog en zorgt dit voor een remmend effect op innovaties. De markt wordt hiermee uitgeschakeld en het CBS krijgt een monopoliepositie. Voor het CBS is een beperking dus zeer gunstig en daarom is het CBS niet onafhankelijk bij de evaluatie. Gezien de wettelijke taak van het CBS om het statistiekgebruik te bevorderen en de cruciale plaats die het gebruik van de microdatabestanden hierin inneemt, zou het beschikbaar stellen van de microdatabestanden tot de wettelijke taken van het CBS moeten behoren. De betaalde taken die door het CBS uitgevoerd worden rondom de microdatabestanden voor statistiekafnemers (overheid en markt) zijn: - het beschikbaar stellen van de microdatabestanden inclusief documentatie; - het anonimiseren van de microdatabestanden die een opdrachtgever aanlevert, zodat koppeling mogelijk wordt met andere microdatabestanden van het CBS; - controle op privacy van de resultaten die de afnemers willen publiceren. In tegenstelling tot het budget dat het CBS van EZK ontvangt voor uitvoering van de wettelijke taken, worden bovenstaande werkzaamheden tegen kostprijs betaald door de afnemers van deze diensten, in plaats van door EZK. De berekening van de kostprijs moet daarbij transparant gemaakt worden. Bij incidentele opdrachten die het CBS uitvoert voor overheden met de microdatabestanden zullen zij dezelfde kosten in rekening moeten brengen bij die overheden, als dat private afnemers zouden moeten betalen voor het gebruik van deze microdatabestanden en diensten.
--	--

4. Voorgestelde oplossingen minister

4.1 Het CBS bouwt werk voor private statistiekafnemers af

Pagina	4, onder uitwerking 1 ^e oplossing.
Brief	<i>"... het CBS in principe geen nieuwe opdrachten aanneemt van private statistiekafnemers en de diensten die nu worden geleverd aan private statistiekafnemers afbouwt. Hier worden twee uitzonderingen op gemaakt, namelijk (...) bij kleine projecten en wanneer zonder het CBS de gevraagde statistische dienst niet geleverd kan worden."</i>
Vraag	We vragen de minister om geen uitzonderingen toe te staan die telkens tot discussies leiden (wat is klein en wat kan alleen het CBS) maar nauwkeurig te beschrijven wat het CBS tegen betaling mag doen. Daarbij moet de toegang tot de microdatabestanden gewaarborgd blijven voor private partijen die aan de criteria voldoen om op een correcte wijze met de microdatabestanden weten om te gaan.
Prioriteit	Zeër hoog.
Toelichting	In het advies van 5.1.2.e wordt een voorstel gedaan om 'kleine projecten' te definiëren als onder de aanbestedingsgrens. Als hiermee de 144k (nationale overheden) of 221k (Europese aanbestedingsgrens) wordt bedoeld dan gaat het over bijna alle opdrachten voor private statistiekafnemers. Gelukkig geeft de minister in zijn reactie aan eerst te willen onderzoeken of deze grens voldoende houvast geeft om de opdrachten aan private statistiekafnemers tot het minimale te beperken. Ook de tweede uitzondering geeft het CBS de ruimte om ook zo'n beetje alle opdrachten te doen. Het CBS is altijd nodig om te mogen werken met de microdatabestanden. Indien voor een opdracht voor een

	private statistiekafnemer geen microdata-bestanden noodzakelijk zijn, zal het CBS de opdracht nooit mogen aannemen. Het CPB gaat ook geen toekomstramingen maken voor individuele bedrijven. Het door het CBS toegang verlenen aan rechtspersonen (privaat of publiek) tot de microdatabestanden (tegen betaling) is iets waar de markt juist geen bezwaar tegen heeft. Iedere organisatie die voldoet aan de criteria om op een correcte wijze om te gaan met deze data moet toegang krijgen. Het vervolgens werken met deze microdatabestanden en dus ook het koppelen van eigen bestanden (na anonimisering door het CBS) aan de CBS- microdatabestanden voor private partijen is iets wat CBS in alle gevallen aan de markt moet overlaten. Het CBS straalt uit dat alleen zij dat kan (ze spreekt in ieder geval niet tegen als anderen dat beweren), wat leidt tot koppelverkoop.
--	--

4.2 CBS stopt actieve acquisitie

Pagina	4, onder uitwerking 2 ^e oplossing, 1 ^e zin
Brief	"In het advies wordt aanbevolen dat het CBS (...) geen actieve acquisitie onderneemt."
Vraag	In het advies wordt gesteld dat het CBS moet stoppen met actieve acquisitie. Het CBS is in tegenstelling tot bijvoorbeeld het CPB en SCP zeer actief in het promoten van haar producten en diensten. De markt kan goed aangeven waar ze op dit terrein het CBS tegenkomen. We vragen de minister om aan de hand van praktijkvoorbeelden uit de markt de regels voor het stoppen van actieve acquisitie op te stellen.
Prioriteit	Gemiddeld. Als het CBS haar boekje te buiten gaat, kan de markt altijd nog aankloppen bij de nog in te stellen klachtencommissie. Dat vraagt dan wel dat de klachtencommissie voldoende onafhankelijk is ingebed.
Toelichting	Het CBS presenteert zich steeds nadrukkelijker als statistisch bureau die allerlei werkzaamheden voor de publieke of private markt kan doen. Het gaat om gegevenslevering, koppeling bestanden, onderzoek, rapporten, infographics, dataviewers, dashboards en websites. De folder voor brancheorganisaties is onder druk van de markt verwijderd van de CBS-site maar in het CBS-jaarplan voor 2018 staat: De afgelopen jaren is sterk ingezet op het verbeteren van de informatievoorziening voor brancheorganisaties. Dit heeft geleid tot tal van maatwerkproducten. In 2018 wordt deze lijn voortgezet. Onderzocht wordt voor welke brancheorganisaties het CBS de informatievoorziening verder kan verbeteren door het aanbieden van maatwerkoplossingen. Ondanks het feit dat het CBS in het najaar 2018 heeft toegezegd deze maatwerkopdrachten af te bouwen zien wij dit niet teruglopen. Voor allerlei private brancheorganisaties maakt het CBS brancherapporten: zoals scheepsbenodigdheden, vertaalbureaus, logiesverstrekkers, detailhandel, uitzendbureaus, hoveniers, kunststof- en rubberindustrie. De laatste 4 zijn van juni 2019. Op congressen staat het CBS met een stand en probeert actief (lokale overheids-) bezoekers over te halen om werk aan het CBS uit te besteden. De bestaande actieve acquisitievorm met de meeste impact zijn de dagelijkse 'Corporate CBS nieuwsberichten' die bij velen in de mailbox terechtkomen. In die nieuwsberichten staan vaak subjectieve commentaren van gebruikers van CBS-diensten (negatieve ervaringen worden niet gemeld) die enkel als doel hebben het acquireren van opdrachten. Het CBS moet zich onthouden van dit soort juichverhalen die een veel rooskleuriger beeld geven van de CBS-diensten dan de (overheids-) klanten ervaren. Daarnaast worden er in de CBS-nieuwsberichten regelmatig aankondigingen gedaan van nieuwe nog te starten onderzoeken en te ontwikkelen producten met allerlei fraaie toekomstbeelden. Dit heeft tot gevolg dat bedrijven die met iets dergelijks bezig zijn stoppen met ontwikkelen en overheden wachten met aanbesteden van gelijksoortige opdrachten. Het kan soms jaren duren (of het wordt gestopt) voordat de aangekondigde dienst of product gereed is. Het gevolg is wel dat iedereen wacht, de innovatie vanuit de markt stopt en bedrijven hierdoor grote verliezen lijden of hun activiteiten zelfs moeten stoppen..

4.3 Inschakeling CBS bij zwaarwegende overheidsbelangen of opdrachten die alleen het CBS kan doen.

Pagina	6, onder uitwerking 5 ^e oplossing, 3 ^e zin. Pagina 4 middenin en onderaan.
Brief	"Het uitgangspunt zou moeten zijn om alleen het CBS in te schakelen wanneer er heldere overheidsbelangen in het spel zijn die inschakeling van het CBS vereisen of als het CBS als enige kan leveren." Op andere plaatsen wordt overigens over 'zwaarwegende overheidsbelangen' gesproken. "In het advies wordt aanbevolen dat het CBS niet meedingt bij aanbestedingen van overheden en geen andere vormen van actieve acquisitie onderneemt. Daarnaast dient het CBS zich bij de aanvullende statistische diensten voor overheden in principe te richten op die opdrachten die alleen het CBS kan leveren. Voor sommige individuele statistische diensten van de overheid geldt een overheidsbelang waardoor het wenselijk is dat het CBS deze uitvoert. Denk bijvoorbeeld aan volledige transparantie van methoden en technieken en verzekerde continuïteit. De betreffende overheidsinstantie beoordeelt dit."
Vraag	Op diverse plaatsen in de brief van de Minister wordt gerefereerd aan opdrachten die zonder het CBS niet uitgevoerd kunnen worden. Voor bijna alle opdrachten is uitsluitend het beschikbaar stellen door het CBS van de microdatabestanden noodzakelijk. De vervolgstappen kunnen door de markt uitgevoerd worden. Het beschikbaar stellen is derhalve maar een beperkt onderdeel van de opdrachten. We verzoeken de minister om in de ministeriële regeling niet te spreken over 'opdrachten' maar 'onderdelen van opdrachten' die alleen het CBS kan of moet doen. Er is anders sprake van ongewenste en wettelijk niet toegestane koppelverkoop van twee losstaande diensten waarvoor geen goede reden is om ze alleen gekoppeld aan te bieden. Hiermee kan de inbesteding worden teruggedrongen en worden CBS en marktpartijen allebei op hun sterke punten ingezet bij de uitvoering van de opdrachten. De veronderstelling van "volledige transparantie van methoden en technieken", maakt dat samenwerking met het bedrijfsleven ernstig wordt bemoeilijkt of zelfs uitgesloten is: geen enkel bedrijf zal immers willen samenwerken met het CBS als dat betekent, dat haar innovaties en bedrijfsgeheimen onder het mom van "transparantie" openbaar gemaakt (moeten) worden. Het impliciete gevolg van deze passage zou zijn, dat alles zal vallen onder de redenering "Voor sommige individuele statistische diensten van de overheid geldt een overheidsbelang waardoor het wenselijk is dat het CBS deze uitvoert."
Prioriteit	Ze er hoog. Onder het mom dat het CBS noodzakelijk is voor de uitvoering van een opdracht, worden hele opdrachten door het CBS uitgevoerd, terwijl het grootste deel door de markt gedaan kan worden.
Toelichting	We kunnen ons vinden in het uitgangspunt dat het CBS moet worden ingeschakeld bij heldere, zwaarwegende overheidsbelangen maar vragen ons wel af hoe die gedefinieerd worden en hoe daarbij het hierboven geschetste risico voorkomen wordt. In principe komt het er in onze ogen op neer dat geen enkele opdracht voor lokale overheden 'zwaarwegend' kan zijn, want dan zou dit soort opdrachten voor elke lokale overheid moeten worden uitgevoerd. Een ander uitgangspunt is dat het CBS wordt ingeschakeld als alleen zij de opdracht kunnen uitvoeren. Hiermee zijn we het niet eens. In de praktijk blijkt dat het CBS dan een alles-of-niets tactiek hanteert. Het CBS zet de overheidsklant voor het blok: of de gehele opdracht via inbesteding bij het CBS plaatsen of een omslachtige aanbestedingsprocedure starten zonder het CBS. De keus voor inbesteding bij het CBS is dan snel gemaakt. De overheidsklant kan altijd wel een zwaarwegend overheidsbelang aanhalen voor deze keuze. Het gevolg is wel dat de overheden over het algemeen veel meer gaan betalen en kansen qua innovatie en/of nieuwe inhoudelijke inzichten gaan missen en dat er steeds meer werk naar het CBS zal gaan met een groeiende marktverstoring tot gevolg. Er zijn hier genoeg voorbeelden van. Grote steekproefonderzoeken zoals Woononderzoek Nederland (WoON) zijn naar het CBS gegaan omdat het CBS als enige de koppeling mag maken tussen bijv. gegevens van de belastingdienst en de respondenten. Voor WoON eiste het CBS vervolgens dat zij dan ook het gehele onderzoek zouden doen (miljoenen euro's). Het had beperkt kunnen blijven tot het anonimiseren van het WoON-bestand op dezelfde wijze als alle andere microdatabestanden en zowel het veldwerk als de andere dataprocessings-werkzaamheden (inclusief koppeling met

	andere microdatabestanden) door de markt te laten doen zoals voorheen het geval was. De opdrachten uit het verleden die van de markt naar het CBS zijn gegaan zouden opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden. In principe zijn alle microdatabestanden die beschikbaar zijn bij het CBS ook beschikbaar voor onderzoeksbureaus en kennisinstellingen. Dit is dus niet alleen voorbehouden aan het CBS. Het CBS straalt wel uit naar buiten dat zij de enige zijn die dat kunnen en trekken vervolgens complete opdrachten naar binnen (zonder aanbesteding). Dit is koppelverkoop. Zie ook https://www.acm.nl/nl/onderwerpen/concurrentie-en-marktwerking/concurrentie-en-afspraken-tussen-bedrijven/bedrijven-met-een-machtspositie/misbruik-van-machtspositie-voorbeelden/misbruik-van-machtspositie-koppelverkoop Het takenpakket wat alleen het CBS mag doen eindigt vóór de bestandskoppeling van de microdatabestanden die bij het CBS aanwezig zijn. Bestandskoppeling is namelijk een vorm van bewerken en analyseren. Door bronbestanden te combineren, creëer je nieuwe, unieke, relevante beleidsinformatie. In onze ogen is het de kerntaak van CBS om (ruwe) data van uiteenlopende bronnen gereed te maken voor bewerken. Dit omvat o.a. het opschonen en anonimiseren en voorzien van een (anoniem) kenmerk. Hiermee kunnen bureaus binnen de micro-omgeving vervolgens koppelingen maken en bewerkingen doen om vervolgens de resultaten uit te voeren. Het CBS controleert daarna of de output voldoet aan de privacyrichtlijnen, zodat de privacy geborgd is. Er zijn voldoende initiatieven die aantonen dat de markt evengoed, zo niet beter, in staat is om complexe bestandskoppelingen te bouwen. In het verleden waren de technische faciliteiten niet zo ver als nu en was er geen andere mogelijkheid dan dat het CBS (primaire) bronbestanden koppelde en daarmee partijen (overheden en markt) bediende. Dat is inmiddels achterhaald. Tenslotte vraagt de redenering, dat alles wat het CBS doet "volledig transparant" zou moeten zijn, aanpassing als dat leidt tot een (dreiging tot) openbaarmaking van bedrijfsgevoelige gegevens. Dat is niet alleen het geval bij samenwerking tussen CBS en het bedrijfsleven, maar bv. ook bij het kopiëren van diensten en producten van private bedrijven door het CBS. Zodra het CBS de bij die diensten en producten behorende algoritmen onder het mom van "transparantievereisten" openbaar zou maken, gaan de investeringen van het bedrijf dat de oorspronkelijke vinding deed, teloor. Het is het ministerie bekend, dat dit risico zich in de praktijk reeds voltrokken heeft.
--	---

4.4 Grote, in te besteden, projecten pas na openbaar besluit op DG/SG niveau

Pagina	Advies van 5.1.2.e, pagina 9, middenin laatste alinea
Advies	<i>"Er kan bijvoorbeeld worden afgesproken dat grote langjarige statistische projecten (zeg boven de 500k op jaarbasis en meer dan 1 jaar) inbesteed bij het CBS een expliciet openbaar besluit vergen op DG/SG niveau, waarin ook expliciet wordt aangegeven waarom gekozen wordt het project bij het CBS in te besteden."</i>
Vraag	In het advies van 5.1.2.e (pag. 9) staat een grens van 500k/jaar voor langjarige statistische projecten dat het CBS met inbesteding mag doen, zonder dat hierover een openbaar besluit moet worden genomen op DG/SG niveau. We vragen de minister om op dit punt de lagere Europese aanbestedingsgrens voor diensten te hanteren, inclusief de eisen en voorwaarden die daar bij horen. Wij verzoeken de minister tevens te laten nagaan of het CBS aan de wet voldoet bij de huidige werkwijze door middel van (quasi) inbesteding.
Prioriteit	Gemiddeld. Met de door 5.1.2.e voorgestelde grens kan het CBS steeds meer inbestedings-opdrachten doen. De minister heeft dit echter niet letterlijk overgenomen, hetgeen ruimte voor verbetering biedt.
Toelichting	Er wordt in de wet onderscheid gemaakt tussen zuivere inbesteding (bijv. de gemeente laat een opdracht uitvoeren door een eigen afdeling) en quasi inbesteding (de opdracht wordt uitgevoerd door een andere organisatie zonder aan te besteden). Aan quasi-inbesteding zijn eisen gesteld in de wet. We vragen ons af of het CBS aan die eisen voldoet. Grote langjarige statistische opdrachten van boven de 500k per jaar die buiten de wettelijke taken vallen komen zelden voor. Deze grens is veel en veel te hoog, waardoor het CBS onder de radar kan blijven werken en haar markt steeds verder kan vergroten. De Europese aanbestedingsgrens is een betere en bovendien meer objectief bepaalde grens (inclusief de voorwaarden die daarbij horen).

5 Rol voor de Raad van Advies

Pagina	Advies 5.1.2.e, pagina 7
Advies	"Voordat het werk voor private afnemers begint moet het op de genoemde voorwaarden getoetst worden door de Raad van Advies van het CBS (RvA)." "De vereiste moet opgelegd worden dat de RvA over elk ingediende klacht de DG CBS formeel adviseert."
Vraag	Is de minister bereid om de toetsing van opdrachten voor private afnemers en het adviseren over klachten tegen het CBS bij een ander orgaan of een andere instelling dan de Raad van Advies te beleggen? De meest voor de hand liggende partij daartoe is de ACM.
Prioriteit	Hoog. Controle op het gedrag van CBS en gezonde mededinging is niet effectief te borgen door een instantie die de problemen niet onderkent en de concurrerende activiteiten van het CBS over de afgelopen jaren juist heeft goedgekeurd en bevordert.
Toelichting	In een recente opinie heeft de Raad van Advies van het CBS¹ zich uitgesproken over de brief van de minister en het advies van 5.1.2.e. Uit dat advies blijkt, dat zij de problematiek tussen het CBS en de marktpartijen bagatelliseert, de rol van het CBS in de markt verdedigt en die rol op gelijke wijze interpreteert zoals de directie van het CBS dat doet. Dat is in tegenspraak met de teneur van de brief van de minister en het advies van 5.1.2.e, maar bovenal in strijd met het belang van een gezonde mededinging in de markt waartoe de Raad van Advies nou juist bescherming zou moeten bieden. Bovendien trekt het de onafhankelijkheid van de Raad in twijfel, zeker nu de feiten waarop de Raad zich gebaseerd heeft, niet geverifieerd zijn bij marktpartijen die juist de hinder van het gedrag van CBS ondervinden. Omgekeerd lijkt juist wel met het CBS te zijn gesproken, gelet op de inhoud van de opinie. MOA en VBO ondersteunen overigens wel het advies om een extra lid van de Raad te benoemen met expertise op het gebied van mededinging en deze zonder voordracht van de RvA te benoemen.

¹ Bron: <https://www.cbs.nl/-/media/cbs/over%20ons/organisatie/advies%20rva%20-%20rol%20cbs%20en%20marktpartijen.pdf?la=nl-nl>

33

TER INFORMATIE 5.1.2.e

Aan de Minister

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

T 0700.1.2.e

5.1.2.e

minezk.nl

Datum

11 september 2020

Kenmerk

CE-AEP / Fout! Onbekende

naam voor 20233741
documenteigenschap.

Bhm: 20238073

Kopie aan

5.1.2.e 5.1.2.e

Bijlage(n)

3

nota

Dagvaarding Staat door MOA Regeling werkzaamheden
derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS

Parafraze

5.1.2.e

BBR

5.1.2.e

Aanleiding

Branchevereniging Marktonderzoekassociatie (MOA) voor private statistische marktpartijen heeft via hun advocaten een brief gestuurd (bijlage 1). Daarin wordt verzocht om de Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS, die op 1 juli 2020 in werking zijn getreden, in te trekken. Zonder een bevestiging van deze intrekking voor 18 september, zal MOA de Staat dagvaarden om de Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS onverbindend te laten verklaren. Deze nota informeert u over de casus en de reactie (bijlage 2) die door de CE is verstuurd op deze brief.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- MOA is een partij die zich tijdens het traject over de rolverdeling tussen CBS en marktpartijen vaak kritisch geuit heeft over de invulling van de beleidsregels en ministeriële regeling.
- Volgens MOA is de definitie van het begrip 'derden' in de Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregels taakuitoefening CBS (hierna ministeriële regeling en beleidsregels) in strijd met de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (Wet CBS).
- Volgens MOA is deze definitie van derden nadelig voor hun leden, omdat het CBS nu ongelimiteerd overheden, met name gemeenten, mag blijven bedienen die tot de markt van de leden van MOA behoren.
- MOA wil daarom dat de beleidsregels en ministeriële regeling worden ingetrokken, in ieder geval zodat het begrip derden niet wordt beperkt door het te definiëren als private partijen. Anders zal MOA de Staat dagvaarden.

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk
CE-AEP / **Fout! Onbekende**
naam voor
documenteigenschap.

- Gezamenlijk hebben AEP en WJZ meerdere malen, al voor het opstellen van de beleidsregels en ministeriële regeling, deze discussie over het begrip derden met MOA gevoerd. Hun definitie van derden komt niet overeen met de door EZK gehanteerde definitie, die gebaseerd is op de actuele jurisprudentie en de bepaling in de Wet CBS dat het CBS tot taak heeft het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek, dus ook voor overheden. Het intrekken van de beleidsregels en ministeriële regeling is dan ook niet aan de orde.
- De beleidsregels en ministeriële regeling hebben juist tot doel het scheppen van duidelijkheid over de taakverdeling tussen het CBS en de statistische marktpartijen.
- Wij hebben in de reactie op de brief nogmaals ons standpunt uiteen gezet (bijlage 2). MOA zal hier naar alle waarschijnlijkheid geen genoeg mee nemen en alsnog de Staat dagvaarden.

Toelichting

Definitie derden – beleidsregels en ministeriële regeling

- Het CBS ontvangt een jaarlijkse algemene/lumpsum bijdrage van EZK voor verplichte statistieken. Daarnaast voert het CBS aanvullende statistische diensten uit voor overheden en derden. Volgens de Wet CBS kan het CBS in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden verrichten. Deze werkzaamheden mogen niet leiden tot mededinging met private aanbieders van vergelijkbare diensten die uit een oogpunt van goede marktwerking ongewenst is.
- Afgelopen jaren is er onduidelijkheid ontstaan of het CBS de aangewezen partij is om statistische diensten aan overheidsorganisaties en private partijen te leveren, of dat dit aan een marktpartij moet worden overgelaten. Om deze onduidelijkheid weg te nemen zijn de beleidsregels en ministeriële regeling opgesteld.
- De beleidsregels specificeren procesregels voor aanvullende statistische diensten die het CBS levert buiten de jaarlijkse algemene bijdrage. De ministeriële regeling beperkt de incidentele werkzaamheden die het CBS mag uitvoeren voor derden. In de ministeriële regeling worden derden gedefinieerd als een partij die niet behoort tot de overheid, dus private partijen.¹

Standpunt MOA:

- De definitie derden in de beleidsregels en ministeriële regeling is volgens MOA onrechtmatig. MOA claimt dat volgens wetsgeschiedenis alle aanvullende statistische diensten (die dus buiten de lumpsum financiering van het CBS vallen), werkzaamheden voor derden zijn. Hieronder vallen dan ook aanvullende werkzaamheden die het CBS levert aan overheden. MOA stelt dat volgens de Wet CBS het CBS alleen in incidentele gevallen statistische werkzaamheden mag verrichten voor derden, waaronder dus aanvullende

¹ In de Regeling werkzaamheden derden CBS wordt gespecificeerd wat er onder een derde wordt verstaan. Dit is een partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd een partij die:

a. in overwegende mate wordt gefinancierd door de overheid, en
b. belast is met een wettelijke taak.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk
CE-AEP / Fout! Onbekende
naam voor
documenteigenschap.

werkzaamheden voor overheden. MOA baseert zich op de Memorie van Toelichting bij de CBS-wet van 2003.

- Dat de beleidsregels en ministeriële regeling aanvullende werkzaamheden voor overheden niet scharen onder werkzaamheden voor derden, is volgens MOA in strijd met de Wet CBS en creëert te veel ruimte voor het CBS. Dit is volgens MOA nadelig voor hun leden, omdat het CBS (lagere) overheden mag blijven bedienen. Overheden vormen een belangrijke markt voor de leden van MOA.
- MOA wil daarom dat de beleidsregels en ministeriële regeling worden ingetrokken, in ieder geval zodat ook aanvullende werkzaamheden aan overheden slechts incidenteel door het CBS mogen worden verricht.

Standpunt EZK

- Uit de wetsgeschiedenis en jurisprudentie tot nu toe blijkt dat de definitie derden in de loop der tijd is geëvolueerd. De Memorie van Toelichting uit 2003 geeft slechts een uitleg over de wet binnen de context van dat moment. Op basis van de actuele jurisprudentie blijkt dat werkzaamheden voor andere overheden niet vallen onder werkzaamheden voor derden in de Wet CBS. Deze werkzaamheden vallen onder de bepaling in de Wet CBS dat het CBS tot taak heeft het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek, omdat deze werkzaamheden relevant zijn voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein.
- Door derden te definiëren als private partijen wordt niet meer ruimte gecreëerd voor het CBS. De ministeriële regeling en de beleidsregels, die gelden voor werkzaamheden voor derden en overheden, zijn er juist op gericht om de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen duidelijker te maken. Het doel is om oneerlijke concurrentie met marktpartijen tegen te gaan.
- Dit houdt niet in dat het CBS geen opdrachten meer mag uitvoeren voor overheden en zich enkel moet beperken tot de verplichte Europese statistieken. De aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan overheden gaan om maatschappelijk relevant onderzoek. Overheden kunnen een evident overheidsbelang hebben voor het uitzetten van een opdracht bij het CBS. Het is daarom van belang dat het CBS overheden kan blijven bedienen binnen de randvoorwaarden van de opgestelde beleidsregels. Dit is ook conform het advies van 5.1.2.e die vorig jaar vanuit een onafhankelijke positie heeft geadviseerd over heldere uitgangspunten voor de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen.
- Bovendien hechten overheden aan de samenwerking met en ervaring van het CBS. Bij de consultatie van de beleidsregels en ministeriële regeling gaven een aantal van de respondenten aan dat toegang tot het CBS van groot belang is en dat zij de samenwerking met het CBS juist als prettig ervaren. Met de beleidsregels is een evenwicht gecreëerd zodat het CBS zijn maatschappelijke rol kan blijven vervullen, maar daarbij rekening houdt met de belangen van marktpartijen.
- De afgelopen jaren was onduidelijkheid ontstaan over de uitleg van 'derden' in de CBS-wet. Daarom is in de ministeriële regeling een expliciete definitie opgenomen om hierover helderheid te verschaffen, namelijk derden zijn private partijen. Wanneer EZK wordt gedwongen deze regelingen in te trekken, zal een wetswijziging nodig zijn. Een wijziging van de CBS-wet zal echter voortbouwen op de gekozen uitleg in de ministeriële regeling.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / Fout! Onbekende
naam voor
documenteigenschap.

Eerdere discussie met branchevereniging MOA

- MOA was een van de partijen van wie EZK, aan het begin van het traject omtrent de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen, klachten heeft ontvangen over het CBS.
- Bij het voortraject voor het opstellen van de beleidsregels en ministeriële regeling hebben wij MOA nadrukkelijk betrokken. Destijds is deze discussie over het begrip derden met MOA meerdere malen gevoerd. Dit punt heeft MOA ook tijdens de internetconsultatie ingebracht. Daarnaast heeft MOA meerdere keren gesproken met de CE.
- In deze gesprekken heeft EZK het standpunt over het begrip derden toegelicht, en uitgelegd waarom voor dit begrip is gekozen in de beleidsregels en ministeriële regeling.
- MOA is nooit tevreden geweest met deze uitleg, en heeft hierover contact gehad met Kamerleden en het Financieel Dagblad. In het FD zijn in december 2019 twee artikelen verschenen over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen.
- MOA heeft eerder aangegeven naar de rechter te gaan stappen als EZK niet de beleidsregels en ministeriële regeling zou aanpassen. EZK vindt het spijtig dat alle pogingen om tot overeenstemming te komen met MOA, niet zijn gelukt. Een dagvaarding is o.i. dan ook het enige wat resteert.
- Bij de bijgevoegde brief in bijlage 1 zijn eerdere brieven van MOA aangehecht die deze discussie raken. Ook kunt u onze reactie vinden op deze eerdere brieven in bijlage 3.

33.a

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Dentons Europe LLP
T.a.v. 5.1.2.e
Postbus 75510
1070 AM AMSTERDAM

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum

Betreft Reactie op uw brief MOA/Regeling werkzaamheden derden CBS en
Beleidsregels taakuitoefening CBS

Ons kenmerk

CE-AEP / 20237432

Uw kenmerk

Geachte 5.1.2.e,

Bijlage(n)

In uw brief van 4 september jongstleden geeft u, namens de vereniging MarktOnderzoekAssociatie.nl (MOA), aan dat de recente Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregels taakuitoefening CBS in strijd zijn met artikel 5, eerste lid, van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (CBS-wet).

Op basis van dat wetsartikel kan het CBS in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden verrichten. Deze mogen niet leiden tot mededinging met private aanbieders die ongewenst is uit oogpunt van goede marktwerking. Volgens u blijkt uit de wetsgeschiedenis (memorie van toelichting) dat dit werkzaamheden zijn die niet voorzien zijn in de jaarlijkse financiering van het CBS door mijn ministerie, maar die voor (alle) andere partijen, waaronder ook andere overheden, tegen betaling worden verricht. U wijst op de daarin vermelde specifieke voorbeelden van aanvullende diensten van het CBS voor andere ministeries dan EZK.

Dat het begrip derden in de Regeling nu is gedefinieerd als private partijen (geen overheden), is in uw ogen te beperkt en in strijd met de memorie van toelichting. U ziet dit als een onrechtmatige herdefiniëring van wettelijke termen in lagere regelgeving.

U wijst erop dat dit nadelig is voor de leden van MOA die statistische diensten verrichten voor overheden want het CBS zou ongelimiteerd overheden kunnen blijven bedienen, een belangrijke markt voor private marktpartijen terwijl dit volgens de wet alleen in incidentele gevallen onder voorwaarden kan.

U verzoekt mij deze Regeling en Beleidsregels in te trekken en het CBS op te dragen alleen in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden te verrichten, en daarbij na te gaan of die niet leiden tot mededinging met private aanbieders van vergelijkbare diensten, die uit een oogpunt van goede marktwerking ongewenst is. Bij gebreke ervan geeft u aan de staat te dagvaarden om de Regeling en de Beleidsregels onverbindend te laten verklaren.

In briefwisseling en eerdere overleggen tussen MOA en het Ministerie van EZK in het kader van de totstandkoming van de Regeling en de Beleidsregels is het standpunt van MOA reeds uitgebreid aan de orde gekomen, en heeft nadere toelichting en discussie niet tot overeenstemming of aanpassing geleid. In reactie op deze brief bericht ik u het volgende.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20237432

De wettelijke taak van het CBS is het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap (artikel 3, eerste lid, van de CBS-wet). De term van overheidswege is in de CBS-wet niet beperkt tot alleen het Ministerie van EZK, of het rijk. Het kan dus ook onderzoek voor andere overheden zoals gemeenten en provincies inhouden, omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid.

In incidentele gevallen kan het CBS ook voor derden statistische werkzaamheden verrichten (artikel 5, eerste lid, van de CBS-wet). De Minister kan nadere regels stellen over de werkzaamheden voor derden (artikel 5, tweede lid). Op basis hiervan heeft de Minister de Regeling werkzaamheden derden CBS vastgesteld, waarin het begrip derde is gedefinieerd als partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd een partij die in overwegende mate wordt gefinancierd door de overheid, en belast is met een wettelijke taak.

Het begrip derde is niet in de CBS-wet gedefinieerd. Er is dan ook geen sprake van herdefiniëring van een wettelijke term in de Regeling zoals u stelt.

In de memorie van toelichting van 2003 werd een uitleg gegeven aan werk voor derden, die ruimer was dan nu in de Regeling is vastgelegd. Onder werk voor derden viel ook werk voor overheden die aansluiting zoeken bij gegevensverzameling en verwerking die het CBS reeds uitvoert in verband met het eigen werkprogramma en additionele analyses op reeds verzamelde gegevens (28277, nr. 3, p 12/13).

De memorie van toelichting is echter geen onderdeel van de wettekst, maar geeft een uitleg over de wet binnen de context van dat moment.

Inmiddels is de reikwijdte van de jaarlijkse financiering van mijn ministerie aan het CBS veranderd. Die ziet voornamelijk op de verplichte Europese wettelijke statistieken en het wordt aan andere overheden zelf overgelaten om aanvullende statistische werkzaamheden door het CBS uit te laten voeren, wanneer dit voor hun beleid nuttig is. Beide soorten werkzaamheden vallen onder de wettelijke taak van artikel 3, het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap.

Dit is ook in de jurisprudentie van de rechtbank Den Haag bevestigd. Geoordeeld werd dat overheidsopdrachten aan het CBS onderzoeken zijn die onder de wettelijke taak van artikel 3 vallen (ECLI:NL:RBSGR:2008:BD3221 en ECLI:NL:RBSGR:2009:BK0046).

En die lijn is in de memorie van toelichting bij de wijziging van de Wet in 2017 opgenomen (34248, nr. 3, onder 2.2). De memorie van toelichting geeft aan wat naar de huidige maatstaven onder werk voor derden valt: *Bij werk voor derden voert het CBS tegen betaling statistisch onderzoek uit dat niet valt onder de taken van de artikelen 3 en 4 van de Wet op het CBS. Het gaat om additioneel onderzoek in opdracht van private partijen. Onderzoek voor andere overheden zal immers doorgaans vallen onder artikel 3 van de Wet op het CBS omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein.*

Deze lijn wordt gevolgd in de Regeling werkzaamheden derden CBS, waarin is bepaald dat onder derden private partijen worden verstaan.

De definiëring van het derdenbegrip in de Regeling is, gelet op het voorgaande, de enige mogelijke uitleg van het derdenbegrip en de Regeling vormt dus geen oneigenlijke inperking van het derdenbegrip.

De Beleidsregels taakuitoefening CBS gelden voor werkzaamheden voor derden en overheden en zijn er juist op gericht om de rolverdeling tussen het CBS en

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20237432

marktpartijen duidelijker te maken. Ze leggen vast binnen welke procedurele randvoorwaarden de in de Wet omschreven wettelijke taak van het CBS uitgevoerd moet worden als het gaat om de aanvullende werkzaamheden voor andere partijen, bijvoorbeeld geen actieve acquisitie. Het doel is om oneerlijke concurrentie met marktpartijen tegen te gaan.

Zoals eerder ook is toegelicht in gesprekken met MOA mag het CBS overheden, zowel decentrale overheden als de rijksoverheid blijven bedienen, ook na de inwerkingtreding van de Regeling en de Beleidsregels. Het is niet de bedoeling om dit niet meer mogelijk te maken en te bewerkstelligen dat het CBS zich enkel moet beperken tot de verplichte Europese wettelijke statistieken. Het CBS zal bij het aannemen van nieuwe opdrachten meer aandacht moeten hebben voor het belang van marktpartijen en moet terughoudender zijn in het werven van nieuwe opdrachten. De leden van MOA kunnen daarnaast ook werkzaamheden aanbieden aan overheden.

Een groot deel van de aanvullende statistische diensten voert het CBS uit voor overheden. Het gaat om maatschappelijk relevant onderzoek, dat overheden vanwege bepaalde overwegingen uitzetten bij het CBS. Dergelijke overwegingen kunnen bijvoorbeeld zijn: transparantie van methoden en technieken of gegarandeerde continuïteit. Hierbij wil ik benadrukken dat overheden noch veroordeeld zijn tot de markt, noch tot het CBS.

Nederland is een gedecentraliseerde eenheidsstaat, waarin gemeenten en provincies hun eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben. Zij kunnen bij de uitoefening hiervan net zo goed behoefte hebben aan statistische gegevens van het CBS als de Rijksoverheid. Bij de internetconsultatie van de Regeling en de Beleidsregels hebben overheden ook aangegeven dat de samenwerking met en ervaring van het CBS van groot belang is. Ik wil wat dit betreft dus geen onderscheid maken tussen de Rijksoverheid en andere overheden.

Ik zal de Regeling en de Beleidsregels dan ook niet intrekken. Zoals eerder aangegeven wordt in 2022 geëvalueerd wat het effect van de Regeling en de Beleidsregels zal zijn op het handelen van het CBS. Mocht hieruit blijken dat deze niet het gewenste effect hebben gehad, dan zal aanpassing van de CBS-wet in heroverweging worden genomen. Een wetswijziging zal echter niet tot gevolg hebben dat het CBS geen dienstverlening meer mag aanbieden aan decentrale overheden. Het is van belang dat het CBS ook decentrale overheden kan ondersteunen bij het uitoefenen van hun publieke taak.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze,

5.1.2.e

5.1.2.e Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

33.b

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Directeur MOA
Dhr. Wim van Slooten

en

5.1.2.e VBO
5.1.2.e

Datum 9 april 2020
Betreft Reactie op brieven MOA en VBO

Geachte heer Van Slooten en 5.1.2.e

Allereerst wil ik u graag bedanken voor uw uitgebreide reactie op de beleidsregels en ministeriële regeling. In het gesprek van 22 januari 2020 heb ik toegezegd u van een schriftelijke reactie te voorzien op uw brieven aangaande de beleidsregels en ministeriële regeling over de taakuitoefening van het CBS. Door middel van deze brief reageer ik op deze reactie en eerdere brieven.

Daarnaast wil ik door middel van deze brief ook graag reageren op uw brief van 19 februari 2020 aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat met daarin het verzoek tot een gesprek. Helaas moet ik u mededelen dat een dergelijk gesprek niet zal plaatsvinden. De minister is akkoord met de huidige vorm van de beleidsregels en ministeriële regeling en er zal geen nieuwe ronde van gesprekken plaatsvinden, zoals ik u ook heb aangegeven in het overleg van 22 januari 2020.

Vier essentialia

In uw brief, waarin de zienswijze van MOA en VBO op de beleidsregels en ministeriële regeling wordt toegelicht, geeft u aan dat er vier aspecten zijn die voor u als essentialia gelden. Ik zal daarom deze punten als eerste beantwoorden:

1. Onder "werkzaamheden derden" moeten alle aanvullende statistische diensten vallen, niet alleen de werkzaamheden voor private partijen.

U heeft ook advies ingewonnen bij Dentons over dit aspect. De memo van Dentons Europe LLP neem ik mee in mijn reactie.

Uit de wetsgeschiedenis en jurisprudentie tot nu toe blijkt dat de opvatting wat onder de wettelijke taak van het CBS valt in de loop der tijd is geëvolueerd. De thans heersende opvatting is: Onderzoek voor andere overheden zal doorgaans vallen onder artikel 3 van de CBS wet, omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein. Dentons gaat uit van een tekst in de memorie van toelichting van 1996, die een bredere uitleg gaf aan werk voor derden. De memorie van toelichting is echter geen onderdeel van de wetstekst, maar geeft een uitleg over de wet binnen de context van dat moment.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door
5.1.2.e
T 070 5.1.2.e
5.1.2.e @minezk.nl

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Uw kenmerk

Bijlage(n)

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

In de loop der tijd is de financieringssystematiek van het CBS geëvolueerd, waarbij de lumpsum bijdrage van EZK in de huidige situatie voornamelijk ziet op de wettelijk verplichte statistieken en waarbij het aan overheden zelf wordt overgelaten om aanvullende werkzaamheden door het CBS uit te laten voeren, wanneer dit voor hun beleid nuttig is.

Dat een uitleg in een memorie van toelichting niet betekent dat er, binnen de grenzen van de wetstekst, geen veranderingen mogen plaatsvinden is ook te zien aan twee uitspraken die de rechtbank Den Haag in 2008 en 2009 heeft gedaan inzake overheidsopdrachten die aan het CBS zijn toebedeeld. Geoordeeld werd dat het ging om onderzoeken die onder de inhoudelijke taak van artikel 3 van de wet op het CBS vallen. Uitvoering van het onderzoek door het CBS leverde geen oneerlijke concurrentie op, omdat het CBS het onderzoek in het kader van zijn wettelijke taak uitvoerde. Dit waren geen onderzoeken van EZK, en de financiering viel niet binnen de lumpsum van EZK, maar de rechter heeft aangegeven dat deze onderzoeken wel onder de reikwijdte van artikel 3 van de wet op het CBS vallen.

Bovendien is deze lijn in de memorie van toelichting bij de wijziging van de wet op het CBS uit 2017 bevestigd. De memorie van toelichting geeft aan wat naar de huidige maatstaven onder werk voor derden valt: *Bij werk voor derden voert het CBS tegen betaling statistisch onderzoek uit dat niet valt onder de taken van de artikelen 3 en 4 van de Wet op het CBS. Het gaat om additioneel onderzoek in opdracht van private partijen. Onderzoek voor andere overheden zal immers doorgaans vallen onder artikel 3 van de Wet op het CBS omdat het van overheidswege wordt verricht en relevant is voor het overheidsbeleid op het desbetreffende terrein.*

Ik ben me er van bewust dat er een discussie is ontstaan over de uitleg van "diensten voor derden" en ik ben me er van bewust dat hier in de loop van de tijd een verschuiving in heeft plaatsgevonden. Daarom is nu ook in de Regeling Werkzaamheden derden CBS wie onder derden wordt verstaan om hierover helderheid te verschaffen.

Het CBS mag overheden, zowel decentrale overheden als de rijksoverheid blijven bedienen, ook na de inwerkingtreding van de beleidsregels en ministeriële regeling. Het doel van het maatregelenpakket is niet om dit niet meer mogelijk te maken en te bewerkstelligen dat het CBS zich enkel moet beperken tot de verplichte Europese statistieken. Het CBS zal bij het aannemen van nieuwe opdrachten meer aandacht moeten hebben voor het belang van marktpartijen en moet terughoudender zijn in het werven van nieuwe opdrachten. De leden van MOA en VBO kunnen daarnaast ook werkzaamheden aanbieden aan overheden. Door de beschrijving van derden wordt niet meer ruimte gecreëerd voor het CBS. De beleidsregels, die gelden voor werkzaamheden voor derden en overheden, zijn er juist op gericht om de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen duidelijker te maken.

Ten slotte zal ik ingaan op de interpretatie van artikel 60 van de CBS-wet. Door MOA en VBO wordt artikel 60 van de CBS wet als volgt geïnterpreteerd: zodra het CBS zich aanvullend laat betalen voor haar diensten, valt dit per definitie onder "werkzaamheden voor derden".

In artikel 60 van de CBS-wet staat dat de kosten voor de uitoefening van de taken ter uitvoering van de CBS-wet ten laste komen van de rijksbegroting, met uitzondering van de kosten voor de uitvoering van statistische werkzaamheden voor derden. Dit betekent niet dat opdrachten van andere departementen of van gemeenten, provincies, en dergelijke per definitie als derden worden gezien. De taak van het CBS is het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap.

2. De wetshistorie limiteert alle aanvullende werkzaamheden op 10 procent. Dit percentage zou in de beleidsregels als maximum opgenomen moeten worden. De regels stellen ten onrechte geen maximumpercentage.

Er zal geen maximumpercentage worden opgenomen in de beleidsregels voor alle aanvullende statistische diensten. Een groot deel van de aanvullende statistische diensten voert CBS uit voor overheden. Het gaat om maatschappelijk relevant onderzoek, dat overheden vanwege bepaalde overwegingen uitzetten bij het CBS. Dergelijke overwegingen kunnen bijvoorbeeld zijn: transparantie van methoden en technieken of gegarandeerde continuïteit. Op dit moment bedragen de aanvullende statistische diensten ongeveer 22% van de totale inkomsten van het CBS. Een maximumpercentage van 10% is een botte bijl instrument, waardoor dergelijk onderzoek niet meer mogelijk zou zijn. Hetzelfde zou gelden voor een hoger maximumpercentage.

Zoals ook bij het eerste punt aangegeven, is de financieringssysteem van het CBS in de loop der tijd geëvolueerd. De lumpsum bijdrage van het CBS ziet voornamelijk op de wettelijke verplichte statistieken. Het wordt aan overheden zelf overgelaten om aanvullende werkzaamheden door het CBS uit te laten voeren, wanneer dit hun beleid nuttig is. De 10 procent uit de wetshistorie was ten opzichte van een lumpsum bijdrage van EZK waar meer werkzaamheden binnen vielen.

Daar komt bij dat bij overheden de behoefte aan statistisch onderzoek al jaren groeit – en de behoefte aan data eveneens. Ik kan daarom nu niet op voorhand garanderen dat de beleidsregels leiden tot een daling in werkzaamheden van het CBS. Het is niet mogelijk om te voorspellen in welke mate overheden nieuwe verzoeken zullen doen aan het CBS.

3. De beschikbaarstelling van de CBS-microdatabestanden aan derden zou als harde verplichting opgenomen moeten worden in de beleidsregels. De keuze daarover zou niet aan het CBS gelaten moeten worden. Daarnaast heeft het CBS gedreigd om de toegang tot microdatabestanden te

beperken.

Het CBS laat inderdaad een onderzoek instellen naar de toenemende risico's bij het verlenen van toegang tot privacygevoelige data. Het aantal verzoeken voor toegang tot deze data is de afgelopen tijd toegenomen, terwijl hier ook privacy risico's aan verbonden zijn. Als gevolg van de toegenomen vraag naar deze microdatabestanden, de AVG, ontwikkelingen in het datalandschap en technologische ontwikkelingen zal een onderzoek ingesteld worden. Dit onderzoek wordt begeleid door een onafhankelijke begeleidingscommissie.

We erkennen het belang van de microdatabestanden van het CBS voor onderzoeksorganisaties. Daarom zet EZK zich er ook voor in dat deze mogelijkheid blijft bestaan, mits de privacybelangen van burgers en bedrijven geborgd kunnen blijven. De aangenomen motie in het VSO van 18 december 2019 van de leden Wiersma en Van den Berg verzoekt ook tot het borgen van de beschikbaarheid van microdatabestanden.

We kunnen een verplichting tot beschikbaar stellen van de CBS-microdatabestanden niet opnemen in de beleidsregels, aangezien dit in de wet op het CBS is vastgelegd. Het leveren van de microdatabestanden is geen wettelijke taak van het CBS, maar een bevoegdheid. In artikel 37 van de wet is als hoofdregel bepaald dat gegevens die het CBS ter uitvoering van zijn wettelijke taak ontvangt, niet verstrekt worden aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS.

De DG CBS kan een uitzondering maken wanneer het gaat om het leveren van microdatabestanden voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek, zo lang de gegevens niet tot specifieke personen zijn te herleiden.

4. Er zijn onvoldoende checks and balances waar ter controle van de uitvoeringsuitoefening van de taken door het CBS: besluitvorming, uitvoering en toezicht rusten in dezelfde (eigen) hand, evenals de klachtenprocedures. Het toezicht op en de klachtenprocedures rondom het CBS zouden onafhankelijk belegd moeten worden en moet de rol van de ACM vergroot worden.

De Raad van Advies van het CBS kijkt met de blik van een externe toezichthouder naar het CBS. Er zal een extra lid in de Raad van Advies worden benoemd door de minister, die specifiek zal kijken of de toepassing van de beleidsregels en ministeriële regeling goed verloopt. Zoals de minister ook aangaf in het debat van woensdag 18 december 2019, is het veel duurzamer om het toezicht te borgen binnen de organisatie. Een extra lid binnen de Raad van Advies benoemen is een zwaarder middel. Dit extra lid wordt benoemd in aanvulling op de Competitive Neutrality Officer.

Daarnaast zal naleving van de regels worden bewaakt door de onafhankelijke klachtencommissie. Het feit dat dit medewerkers zijn van het CBS doet niet af aan

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

hun onafhankelijkheid bij het behandelen van klachten. Het idee van de beleidsregels en ministeriële regeling is dat er binnen het CBS een verandering plaatsvindt bij het aannemen van opdrachten. De Raad van Advies wordt geïnformeerd door de klachtencommissie over het aantal klachten, de aard van de klachten en het genomen besluit hierover door de Directeur-Generaal.

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) houdt toezicht op de naleving van hoofdstuk 4B van de Mededingingswet (de wet markt en overheid). De Wet Markt en overheid is niet van toepassing op de levering van goederen en diensten aan andere bestuursorganen (zoals bestuursorganen van een gemeente), voor zover die bestemd zijn voor de uitvoering van een publiekrechtelijke taak (zie artikel 25h, tweede lid, van de Mededingingswet).

De beleidsregels en ministeriële regeling hebben geen gevolgen voor de reikwijdte van de wet markt en overheid op de taakuitoefening van het CBS, zoals u schrijft in uw reactie.

Overigens bevat hoofdstuk 4B van de Mededingingswet, voor zover van toepassing (bij werk voor private partijen), geen verbod op de uitvoering van activiteiten door een overheid, dus ook niet door het CBS. De Wet Markt en Overheid bepaalt slechts dat bepaalde activiteiten aan voorwaarden verbonden worden. Zo moeten voor economische activiteiten de integrale kosten in rekening worden gebracht. Het toezicht van de ACM beperkt zich tot het toetsen of voldaan is aan die voorwaarden, maar zal dus niet betekenen dat de ACM kan verbieden dat het CBS bepaalde taken uitvoert.

Ik betrek hierbij ook uw punt dat MOA en VBO geen vertrouwen kunnen stellen in een stelsel dat volgens u niet voldoende waarborgen biedt. Ik wil u hierbij meegeven dat het CBS een zelfstandig bestuursorgaan is, en dus onafhankelijk is. De wet op het CBS is een formele wet, het CBS bepaalt niet zelf wat haar wettelijke taak is. Het CBS bepaalt wel zelf binnen de kaders van de wet en na toepassing van de in eventuele vastgelegde procedures de inhoud van zijn meerjaren- en werkprogramma en bepaalt zelf de methoden en wijze van openbaarmaking van statistieken. Deze onafhankelijkheid van het CBS is een groot goed en is wettelijk vastgelegd. Ten eerste is het CBS een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) en niet hiërarchisch ondergeschikt aan de minister. Ten tweede is de onafhankelijkheid nader geborgd in de CBS-wet. Ten slotte is deze onafhankelijkheid een verplichting die volgt uit Europese regelgeving, wanneer het gaat om Europees verplichte statistieken (Verordening 223/2009).

Overige punten

Marktpartijen durven zich niet bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat te melden met klachten, waardoor geen volledig onderzoek is gedaan.

U noemt dat er nog steeds meerdere partijen zijn die zich niet bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat durven te melden met hun klachten, omdat ze vrezen voor de gevolgen hiervan. Hierdoor zou de problematiek niet volledig in

kaart zijn gebracht. U beveelt aan om grondiger onderzoek te (laten) doen.

We hebben als ministerie meerdere malen uitgedragen dat ontvangen klachten niet worden gedeeld met het CBS wanneer de partijen aangeven dat dit ongewenst is. Daarnaast deel ik klachten ook niet intern wanneer deze vertrouwelijk zijn. Daarnaast is in het voorjaar van 2019 een onafhankelijk verkenner aangesteld, bij wie deze partijen zich ook niet gemeld hebben. Er zal geen nieuwe onafhankelijke verkenner worden aangesteld.

Lacunes ten opzichte van het advies van 5.1.2.e

Naast de bovengenoemde essentialia eist u uitleg op een aantal punten in de beleidsregels en ministeriële regeling die volgens u niet overeenkomen met het advies van 5.1.2.e. Ik zal hier per punt op reageren:

- *De beleidsregels bakenen alleen de opdrachten van private partijen af. Het CBS mag ongelimiteerd overheden blijven bedienen.*

5.1.2.e heeft als aanbeveling gegeven om een ministeriële regeling op te stellen voor private statistiekafnemers en om beleidsregels op te stellen voor de aanvullende statistische diensten voor overheden.

In het advies van 5.1.2.e staat vervolgens dat de ministeriële regeling de opdrachten aan private partijen moet beperken. Dit is ook wat er op dit moment in de ministeriële regeling staat. Wat betreft de beleidsregels adviseert 5.1.2.e dat deze een aantal zaken moeten regelen, met het doel dat het CBS een stap terug zal doen, namelijk:

- CBS dingt niet mee bij aanbestedingen en doet niet aan actieve acquisitie. Dit is geregeld in artikel 2 van de beleidsregels.
- Wanneer er sprake is van een zwaarwegend overheidsbelang naar het oordeel van de vragende overheidsinstantie, voert het CBS de opdracht uit wanneer het CBS unieke kennis en kunde heeft. Dit is geregeld artikel 4 van de Beleidsregels. In de beleidsregels neem ik op dat het CBS de "overwegingen die ten grondslag liggen aan de keuze de dienst door het CBS te laten verrichten" registreert. Registratie en transparantie van de overwegingen helpen het CBS en de raad van advies bij de monitoring van het effect van de beleidsregels.
- Het CBS tracht zo veel mogelijk marktpartijen te betrekken bij het uitvoeren van (onderdelen van) aanvullende statistische diensten. Dit staat ook opgenomen in artikel 4 van de beleidsregels.
- Ten slotte zegt het advies van 5.1.2.e niet dat het CBS alleen bij hoge uitzondering kan werken voor opdrachtgevers zoals u stelt in uw zienswijze, maar alleen bij hoge uitzondering kan werken voor private opdrachtgevers.

- *Volgens het advies moet het CBS kennisinstellingen en marktpartijen uitdagen om innovaties te doen op basis van microdatabestanden. Het CBS moet hier volop mee door gaan. In de praktijk behoudt het CBS echter het recht om*

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

data niet te leveren. Deze opvatting van het CBS is strijdig met de Nederlandse visie op datadeling tussen bedrijven (Nederlandse Digitaliseringsstrategie van de Rijksoverheid).

In het advies van 5.1.2.e staat dat het CBS hier volop mee moet doorgaan, voor zover de privacy niet in het geding is en aan alle waarborgen is voldaan.

Naar dit laatste loopt op dit moment een onderzoek dat door het CBS is ingesteld. Het leveren van de microdatabestanden is geen wettelijke taak van het CBS, maar een bevoegdheid. In artikel 37 van de CBS-wet is bepaald dat gegevens die het CBS ter uitvoering van zijn wettelijke taak ontvangt, niet verstrekt worden aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS. De DG CBS kan een uitzondering maken wanneer het gaat om het leveren van microdatabestanden voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek, zo lang de gegevens niet tot specifieke personen zijn te herleiden.

Zoals ook is aangegeven in de Kamerbrief van 25 juli 2019, waarin de minister zijn reactie geeft op het advies van 5.1.2.e, is het van groot belang dat de privacy van personen en bedrijven geborgd blijft. Daarom is het ook goed dat het CBS de toegang tot de microdatabestanden evalueert. Hoewel het toegankelijk maken van microdatabestanden slechts een bevoegdheid is van de DG CBS en geen wettelijke taak, kunnen veranderingen in de toepassing van die bevoegdheid goedwillende onderzoeksinstellingen direct in het voortbestaan raken en kansen die de digitale economie biedt voor Nederland beperken. Daarom zet EZK zich er ook voor in dat deze mogelijkheid blijft bestaan, mits de privacybelangen van burgers en bedrijven geborgd kunnen blijven.

- *In de beleidsregels dient te staan dat het CBS zich onthoudt van data-interpretatie, benchmarking, beleidsadvisering, projecties, scenario-analyse, etc. Dit staat er nu niet in.*

Bij nader inzien was het niet geëigend deze elementen op te nemen in de beleidsregels. Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan met een zogenaamde gesloten huishouding. Dit betekent dat het CBS zich niet mag bezighouden met andere werkzaamheden dan waartoe het bij de wet gemachtigd is. Uit de beschrijving van de wettelijke taak van het CBS blijkt dat het CBS zich uitsluitend mag bezighouden met statistisch onderzoek. De beleidsregels zien op de uitvoering van deze wettelijke taak, niet op de afbakening van deze wettelijke taak. Dit blijkt uit de wet zelf.

- *Ook zou het CBS bij een nieuwe dienst overwegen of het in het kader van deze dienst gebruik maakt van de mogelijkheid om een deel te laten uitvoeren door een marktpartij. Dat legt de keuze dus bij het CBS. 5.1.2.e adviseerde echter: "Een open oog voor de maximale inschakeling van private*

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

marktpartijen, waar relevant en mogelijk is nodig.” De voorgestelde beleidsregels stroken niet met dat advies.

In artikel 4 lid 2 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS staat geregeld dat het CBS opdrachtgevers dient te informeren wanneer er een private partij is die de opdracht deels of in zijn geheel kan uitvoeren. Dit legt de keuze bij de opdrachtgever. Deze moet uiteindelijk besluiten of ze hier wel of geen gebruik van wensen te maken.

Daarnaast zal het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat met andere departementen en decentrale overheden het gesprek aangaan over het bewuster inschakelen van het CBS.

- *Het CBS moet samenwerken met marktpartijen bij het uitvoeren van innovatieve projecten die gefinancierd worden uit de lumpsum van EZK. Dit komt nu in de beleidsregels niet terug.*

In artikel 7 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS staat het volgende opgenomen:

“In de beschrijving in het werkprogramma, bedoeld in artikel 15, derde lid, van de Wet op het centraal bureau voor de statistiek, gaat het CBS in op zijn overwegingen waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd, waarbij de belangen van marktpartijen worden meegewogen.”

In het werkprogramma staat omschreven welke werkzaamheden het CBS in een bepaald jaar zal uitvoeren. Deze wordt ter goedkeuring aan de Minister voorgelegd. Doordat in het werkprogramma wordt opgenomen hoe het CBS belangen van private partijen heeft meegewogen bij het uitvoeren van een innovatief project, is dit een afweging die het CBS zal moeten maken tijdens het opzetten van een dergelijk project.

- *Artikel 3 van de beleidsregels regelt het verbod op koppelverkoop maar de toelichting noemt toch voorwaarden waaronder koppelverkoop mogelijk is.*

In het advies van 5.1.2.e staat dat het CBS niet mag eisen om het gehele project uit te voeren (geen koppelverkoop). In de Beleidsregels is dit vervolgens overgenomen. De toelichting noemt geen redenen waaronder koppelverkoop wel mogelijk is, maar geeft verdere duiding van wat dit inhoudt. Wanneer een bepaalde dienst onlosmakelijk verbonden is met de dienstverlening door het CBS en die verbondenheid te maken heeft met de kwaliteit en duidelijkheid van de resultaten van dienstverlening of dienst, kan niet verwacht worden van het CBS dat er een onnatuurlijke knip wordt gemaakt en is er sprake van één geheel, geen koppelverkoop.

Later in uw zienswijze stelt u ook de vraag wie de afweging maakt dat iets onlosmakelijk met elkaar verbonden is. U meent dat dit door een onafhankelijke toezichthouder gedaan moet worden.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Hierbij geldt dat ik erop vertrouwen dat het CBS, in samenwerking met de Competitive Neutrality Officer en door middel van monitoring door de Raad van Advies, een weloverwogen inschatting kan maken. Dit past ook bij de onafhankelijke positie die het CBS heeft als ZBO.

- *De regels dwingen het CBS niet om een stap terug te doen.*

Het CBS zal een stap terug doen door zich sterker te focussen op zijn kerntaken. De beleidsregels zijn er op gericht dat het CBS de juiste procedures volgt om samen met de opdrachtgever tot een weloverwogen afweging te komen of het CBS de geëigende partij is om een aanvullende statistische dienst leveren. De beleidsregels leggen vast dat het CBS in het proces zich nadrukkelijk moet bezig houden met de belangen van marktpartijen en indien deze hetzelfde kunnen leveren als het CBS of in overeenstemming met het CBS kunnen leveren, zal het CBS in die zin een stap terug doen. Dit zal ook om meer terughoudendheid van het CBS vragen bij het aannemen van nieuwe opdrachten.

De aanvullende statistische diensten die het CBS levert aan private partijen worden nadrukkelijker beperkt in de ministeriële regeling. Ook op dit gebied zal het CBS een stap terug moeten doen.

De beoogde lagere regels (beleidsregels en wettelijke regeling) rekken de wettelijke taak op; dit is juridisch gezien onmogelijk en is een bron van nieuwe conflicten.

Wat betreft mijn reactie op dit punt verwijs ik u graag door naar mijn reactie op punt 1 van uw essentialia. Hierin heb ik ook gereageerd op de memo van Dentons.

U betreft hierbij ook het punt dat er geen wettelijke basis is voor het begrip aanvullende statistische diensten. Het is echter niet noodzakelijk in de beleidsregels slechts begrippen te gebruiken die ook al in de wetstekst zijn geïntroduceerd. Ik verwijs u naar artikel 1 van de beleidsregels, waarin een definitie is opgenomen van aanvullende statistische diensten.

Verbod op actieve acquisitie is ineffectief: definieer het begrip "algemene wervingsactiviteiten." Vallen overheden ook onder de in dit artikel genoemde 'markten waar private aanbieders werkzaam zijn?

Het is onmogelijk om alle gevallen van actieve acquisitie precies te duiden in de beleidsregels. Daarom is in artikel 2 een algemeen verbod opgenomen, zodat het CBS zich in zijn handelen altijd moet afvragen of sprake zou kunnen zijn van actieve acquisitie. In het tweede lid is een niet limitatieve lijst van zaken opgenomen die evident onder actieve acquisitie vallen. Bij algemene wervingsactiviteiten denk ik bijvoorbeeld aan het actief benaderen van overheden, zonder dat er sprake is van een situatie waarmee zwaarwegende publieke belangen gemoeid zijn. Het artikel en de toelichting zijn op dit punt verduidelijkt.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Hierbij geldt wel nadrukkelijk de notie die ook is opgenomen in de toelichting bij het artikel, namelijk dat het CBS wel gewoon een gesprekspartner van overheden blijft wanneer het gaat om datagedreven werken. Persberichten van het CBS vallen niet onder de actieve acquisitie zoals bedoeld in artikel 2.

U vraagt ten slotte wat er wordt bedoeld met "markten waar private aanbieders werkzaam zijn" in artikel 2 lid 2 onder c. Dit houdt in dat het CBS geen wervingsactiviteiten uitvoert voor een bepaalde dienstverlening bij partijen die op dat gebied al door een marktpartij worden bediend.

Artikel 4 Beleidsregels taakuitoefening CBS: Proces voor aanvaarden opdrachten vraagt aanscherping.

Ten eerste heeft het CBS volgens u niet voldoende kennis van de markt om te kunnen bepalen of een private partij de gevraagde dienst eventueel ook zou kunnen leveren.

Het CBS wordt gevraagd om aan te geven wanneer een bepaalde opdracht ook door een marktpartij gedaan kan worden, het hoeft hierbij geen specifieke partij te noemen. Het CBS heeft voldoende kennis van de markt, omdat het CBS een uitgebreid netwerk heeft en rekening moet houden met zijn positie ten opzichte van private statistische dienstverleners.

Ten tweede meent u dat overheden niet als reden zullen opgeven dat ze voor het CBS kiezen omdat dat een gemakkelijke optie is, terwijl dit wel vaak ten grondslag ligt aan de keuze voor het CBS. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat zal met andere departementen en decentrale overheden het gesprek aangaan over het inschakelen van het CBS. Het doel van de beleidsregels is ook dat overheden bewust worden van hun overwegingen voor het inschakelen van het CBS.

U meent dat de mededeling van het CBS dat een marktpartij ook een bepaalde dienst kan leveren ontoereikend is. Deze maatregel is volgens u alleen effectief als het CBS vervolgens de opdracht ook weigert. Zoals eerder aangegeven ligt een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid ook bij overheden. Overheden zijn niet veroordeeld tot het CBS, noch tot de markt.

Het Ministerie van Economische Zaken Klimaat kan andere overheden niet verplichten om voor een marktpartij te kiezen, en dit is ook niet het doel van de beleidsregels. Het doel is om de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS te verduidelijken. De ministeriële regeling (die geldt voor het aannemen van opdrachten voor derden) kan wel verplichten om af te zien van een opdracht wanneer de derde aangeeft niet te willen samenwerken met een marktpartij.

Ten slotte vraagt u om verduidelijking van de memorie van toelichting van artikel 4. U vraagt om een toelichting op wat wordt verstaan onder "alles" wat het CBS kan meewegen bij de keuze of samenwerking met een private partij wenselijk is.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Ik heb er vertrouwen in dat het CBS, in samenwerking met de Competitive Neutrality Officer en door middel van monitoring door de Raad van Advies, hier een weloverwogen inschatting van kan maken. Tijdens de evaluatie van de beleidsregels en ministeriële regeling in 2022 zal hier ook nadrukkelijk aandacht besteed worden.

Punten die moeten worden aangepast bij artikel 4

U geeft vervolgens een aantal punten die volgens u om een andere aanpak vragen. Deze zal ik ook per punt behandelen:

- *Het CBS moet opdrachten weigeren wanneer die ook door private partijen gedaan kunnen worden. Volgens MOA en VBO ligt dit in lijn met advies van 5.1.2.e; namelijk maximale inschakeling van private marktpartijen waar relevant en mogelijk is.*
Het is de wettelijke taak van het CBS om van overheidswege statistisch onderzoek te verrichten ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap. Wanneer een overheid een verzoek uit zet bij het CBS, ligt de verantwoordelijkheid in principe bij deze overheid.
- *CBS moet ook opdrachten weigeren wanneer de opdrachtgever niet instemt met samenwerking met private aanbieders.*
Zie ook de toelichting hierboven.
- *Het CBS moet een portal aanleggen waar private partijen toegang toe moeten krijgen. In de portal dienen alle binnengekomen aanvragen direct na ontvangst geregistreerd te worden, inclusief een heldere en gedetailleerde beschrijving van de gewenste dienstverlening. Dan een stand still periode 4 tot 6 weken. Na ontvangst van melding staat vast dat een private partij opdracht ook kan leveren.*
Een dergelijke aanpak zou voor zowel overheden als voor departementen een slecht werkbaar situatie opleveren. Ten eerste vanwege de hoge doorlooptijd die met een dergelijk portal gepaard zou gaan. Statistische onderzoek wordt uitgevoerd ter ondersteuning van beleidsvorming of het publieke belang. Een stand still periode hier in toevoegen van 4 tot 6 weken is niet wenselijk. Ten tweede zou het opzetten en onderhouden van een dergelijk portal gepaard gaan met substantiële kosten. Ten slotte, heeft het CBS een wettelijke taak. Zoals eerder aangegeven betekent dit dat de overheid noch tot het CBS, noch tot de markt is veroordeeld.

Voorgestelde grenzen (€10.000 en €33.000) voor aannemen van opdrachten is te hoog

Een aantal private partijen die hebben gereageerd op de internetconsultatie hebben aangegeven dat dit bedrag wat hen betreft te laag is. Met dit grensbedrag is geprobeerd een middenweg te vinden. Het grensbedrag zal niet worden aangepast naar €5.000.

Bij het bedrag van €33.000 is aangesloten bij het minimumbedrag waarboven in de Circulaire Grensbedragen voor procedures Aanbestedingswet 2012 onder de drempelwaarde, een enkelvoudig onderhandse gunning of een meervoudig onderhandse procedure wordt aangewezen.

Inbesteding van overheid bij het CBS kan niet

Van inbesteden of quasi-inbesteden kan inderdaad geen sprake zijn, echter het gaat hier niet om economische activiteiten, maar om niet economische diensten van algemeen belang. De financiering van de werkzaamheden van het CBS vanuit overheden valt dus buiten de aanbestedingssfeer.

Levering tegen kostprijs

U geeft aan dat u het uitgangspunt van artikel 5 (levering tegen kostprijs) van de Beleidsregels taakuitoefening CBS onderschrijft. U geeft daarbij wel aan te vrezen voor kruissubsidiëring, vanwege de lage kostprijs die het CBS kan vragen.

De prijs die het CBS vraagt moet echter kostendekkend zijn, zodat er geen sprake kan zijn van kruissubsidiëring. De integrale kostprijs van het CBS is gebaseerd op het uurloon van medewerkers en opslagen voor onder meer IT, huisvesting en overhead. Binnen de berekening van de prijs die het CBS vraagt voor aanvullende statistische diensten wordt rekening gehouden met wat de productiekosten zijn die hiermee gepaard gaan.

Fiscaliteit CBS

Zoals ook aangegeven in de antwoorden op de Kamervragen van 11 november 2019: Het CBS heeft over de jaren 2014 tot en met 2018 geen vennootschapsbelasting betaald en heeft daarmee voldaan aan zijn wettelijke verplichtingen. Het CBS heeft hiervoor een vrijstelling gekregen.

Innovaties door CBS gefinancierd uit publiek geld

U meent dat artikel 7 van de Beleidsregels taakuitoefening CBS het CBS in staat stelt om innovaties te ontwikkelen die ook door private partijen al zijn ontwikkeld. U eist daarom een andere aanpak, waar ik hieronder op in zal gaan:

- *Via het reeds door u genoemde portal moet het CBS verplicht worden uit te vragen of de gewenste innovaties al in de markt beschikbaar zijn.*
- *Zijn de gewenste innovaties niet beschikbaar, dan zou het CBS moeten nagaan of zij die samen met marktpartijen kan ontwikkelen. Ook hier kan het portal voor gebruikt worden.*
- *Geen interesse vanuit de markt? Dan kan het CBS het zelf doen.*

Wanneer het CBS voor de keuze staat om een nieuwe methode of techniek te ontwikkelen moet het CBS na een analyse van de belangen van marktpartijen zichzelf nadrukkelijk afvragen of, en zo ja, onder welke voorwaarden het een innovatief project zal starten. Het CBS zal hier ook over communiceren en zal dit opnemen in de beschrijving van het werkprogramma.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Ons kenmerk
CE-AEP / 20109838

Mocht de analyse van het CBS niet in lijn zijn met hoe marktpartijen hierover denken, dan kan hierover terugkoppeling gegeven worden via bijvoorbeeld de CNO die wordt ingesteld of kan een klacht worden ingediend bij de klachtencommissie.

Tot slot

Ik zal de vorming van de beleidsregels en ministeriële regeling zullen niet stopzetten en opnieuw beginnen, zoals door MOA en VBO wordt voorgesteld. In het voorjaar van 2019 heeft het ministerie een onafhankelijke verkenning laten uitvoeren door 5.1.2.e, waarbij alle marktpartijen de kans hebben gekregen om zich te melden. Deze exercitie zal niet herhaald worden.

U vraagt om aanpassing van de wet. Zoals eerder aangegeven wil ik eerst graag bezien wat het effect zal zijn van de beleidsregels en ministeriële regeling. Deze worden in 2022 geëvalueerd. Mocht hier uit blijken dat de beleidsregels en ministeriële regeling niet het gewenste effect hebben gehad, zal aanpassing van de CBS-wet in heroverweging worden genomen. Een wetswijziging zal echter niet tot gevolg hebben dat het CBS geen dienstverlening meer mag aanbieden aan decentrale overheden. Het is van belang dat het CBS ook decentrale overheden kan ondersteunen bij het uitoefenen van hun publieke taak.

Ik hoop dat het voorgaande u een beter beeld geeft van de gemaakte keuzes bij het opstellen van de beleidsregels en ministeriële regeling.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

5.1.2.e

T 070 5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

24 november 2020

DGBI / 20292920

Bhm: 20295935

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

TER ADVISERING

Aan de Staatssecretaris

nota

gesprek met KPN, T-Mobile en Vodafone/Ziggo over Wet
informatieverstreking RIVM in verband met COVID 19

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Op 2 december heeft u van 13:45 tot 14:30 uur samen met de minister van VWS een gesprek met de CEO's van KPN, Vodafone/Ziggo en T-Mobile over het wetsvoorstel Tijdelijke wet informatieverstreking RIVM in verband met COVID-19. Het doel van het gesprek is te vernemen wat de bezwaren van de telecomaانبieders nu -na de diverse aanpassingen van het wetsvoorstel- nog zijn tegen het wetsvoorstel, hoe daarmee om te gaan en om nut en noodzaak van het wetsvoorstel toe te lichten. Bijgevoegd treft u het concept wetsvoorstel en de MvT. Op dinsdag 1 december van 16:15-16:45 uur is er een voorbespreking van dit overleg. Hierbij zullen 5.1.2.e en 5.1.2.e van de directie Digitale Economie aanwezig zijn.

Er is op dit moment nog niet besloten wie het gesprek zal leiden (een rol voor de minister van VWS ligt hier voor de hand). In de voorbespreking kan hier nader over worden besloten. Voor wat betreft de agenda is aan de telecommunicatieaanbieders gecommuniceerd dat ze een toelichting krijgen op de nut en noodzaak en dat zij hun zorgen omtrent het wetsvoorstel naar voren kunnen brengen.

Advies

U kunt kennisnemen van de nota.

Kernpunten

- Het in mei van dit jaar ingediende spoedwetsvoorstel Tijdelijke wet informatieverstreking RIVM in verband met COVID-19 ligt al een half jaar in de TK. In de TK lijkt geen meerderheid te zijn voor het wetsvoorstel.
- Reden voor de weerstand in de TK is enerzijds gelegen in het gevoel bij de meerderheid van de TK dat de nut en noodzaak van het wetsvoorstel onvoldoende is onderbouwd en anderzijds in de vrees dat het wetsvoorstel, ondanks de opgenomen waarborgen, toch een te grote bedreiging vormt voor de privacy.
- De TK is in deze benadering gevoed door publieke uitspraken van de AP en T-Mobile.
- T-Mobile heeft zich stevig negatief uitgelaten over het wetsvoorstel tijdens de door de TK gehouden rondetafel. Dit is opmerkelijk omdat T-Mobile eerder -

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Vodafone
Ziggo

AK.2 privacy AP

5.1.2.e

KPN

zonder wettelijke basis- heeft meegedaan aan en pilot van het CBS (zie toelichting).

- **5.1.2.f en 5.2.1**

- KPN kan zich inmiddels vinden in het wetsvoorstel. Met name de brief die u op 2 oktober 2020¹ naar de TK heeft gestuurd waarin u uitlegt dat de tellingen uitsluitend worden gebaseerd op verkeersgegevens die de aanbieders nu ook al bewaren voor hun eigen bedrijfsvoering (facturatie) en dat aan het CBS alleen anonieme geaggregeerde gegevens worden verstrekt, heeft KPN overtuigd dat het wetsvoorstel de privacy op de juiste manier beschermt.
- KPN heeft in de rondetafelbijeenkomst dan ook een positieve positie ingenomen, ook ten aanzien van de privacybescherming. VodafoneZiggo nam geen deel aan de hoorzitting.
- Los van de inhoudelijke kritiek hechten met name T-Mobile en waarschijnlijk ook VodafoneZiggo, sterk aan groen licht van AP voor het wetsvoorstel. De telecomcommunicatiepartijen hoeven dan niet te vrezen voor een (handhavende) toezichthouder en bijbehorende reputatieschade.
- Deze vorm van comfort kunt u de telecomcommunicatiepartijen echter niet bieden. De kans dat de regering AP van gedachten laat veranderen is nihil.
- AP heeft overigens eind oktober, toen het wetsvoorstel plenair geagendeerd leek te worden, aangegeven op het punt te staan weer een (mogelijk kritische) brief naar de TK te sturen. Deze brief is nog altijd niet verstuurd: AP lijkt daarmee te wachten tot vlak voor de plenaire behandeling.
- In dit verband is het van belang er op te wijzen dat de tijdelijke wet *niet* van de telecomcommunicatiepartijen eist dat zij er voor instaan dat de aan het CBS geleverde informatie anoniem is. Zolang de telecomcommunicatiepartijen de verkeersgegevens verwerken zoals de wet voorschrijft hebben de ze aan de regels omtrent privacy voldaan (zie hierover ook de eerste bullet onder "Toelichting").
- Van belang is dat VWS/RIVM de nut en noodzaak van het voorstel aan de telecomcommunicatiepartijen toelichten.
- Het blijft de vraag of het gesprek met de telecomcommunicatiepartijen leidt tot een omslag in hun opstelling die dan mogelijkwerwijs zijn positieve uitwerking heeft op de TK. In ieder geval zou u de telecomcommunicatiepartijen kunnen vragen zo objectief en genuanceerd mogelijk te communiceren over dit wetsvoorstel en oog te hebben voor de aandacht die wij wel degelijk hebben voor de privacybescherming.
- Na het gesprek met de telecomcommunicatiepartijen lijkt het moment aangebroken om de balans op te maken ten aanzien van het vervolg van het wetsvoorstel.

Toelichting

T-Mobile presenteerde zich tijdens de rondetafelbijeenkomst in de Tweede Kamer als fel tegenstander van het wetsvoorstel. Mogelijk is dit omdat zij imagoschade vrezen als gevolg van hun deelname aan de CBS-pilot, waarvoor een wettelijke basis ontbrak en waar AP onderzoek naar verricht. De centrale kritiekpunten en uw mogelijke reactie erop worden hieronder besproken:

¹ kamerstuk 2020-2021, 35 479, nr. 10

1. Schriftelijke instemming vooraf door AP is noodzakelijk volgens T-Mobile. De aanbieder wil niet in de spagaat komen dat door aan deze wet te voldoen zij in strijd met de AVG zou handelen.

Als bovenstaande wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van deze spreeklijn:

- Bij het totstandbrengen van een nieuwe verwerkingsgrondslag voor persoonsgegevens zoals dit in het wetsvoorstel gebeurt ten behoeve van het vaststellen van de afgeleide herkomst, is geen 'instemming' van AP vereist.
- AP wordt verplicht als adviseur geraadpleegd, maar het is aan het kabinet en het parlement om te beslissen of de wet er komt. De AVG en de e-Privacyrichtlijn bieden een grondslag voor nationale wetgeving om ten behoeve van de volksgezondheid persoonsgegevens / verkeersgegevens te laten verwerken.
- Deze wet past binnen de AVG en de e-Privacyrichtlijn en gaat volgens de AVG en e-Privacyrichtlijn daarom boven de overige bepalingen in de AVG en e-Privacyrichtlijn.

2. Het wetsvoorstel maakt volgens T-Mobile niet duidelijk of het risico op toekomstige manieren van toch de-anonimiseren overwogen is, en hoe afgedicht en welke garanties bestaan die dit zullen voorkomen.

Als het bovenstaande wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van deze spreeklijn:

- Het risico op toekomstige manieren van toch de-anonimiseren is overwogen.
- Het wetsvoorstel aanvullende waarborgen die ervoor zorgen dat het CBS en RIVM de data die door de telecomaانبieders worden geleverd niet voor andere doeleinden mogen gebruiken, niet met andere partijen mogen delen, en moeten vernietigen zodra de data niet meer nodig is voor de bestrijding van corona.
- CBS en RIVM mogen de data expliciet niet gebruiken om deze te proberen te de-anonimiseren, want dat is onverenigbaar met de doelbinding in het wetsvoorstel (zie artikel 14.7, eerste lid van het wetsvoorstel).
- Bovendien kan dit niet leiden tot aansprakelijkheid van de telecommunicatieaanbieder: zo lang zij zich aan de voorschriften van de Tijdelijke wet houden valt hen niets te verwijten.
- Daarbij rust er geen verantwoordelijkheid op de aanbieder om er voor in te staan dat de gegevens die zij verstrekt anoniem zijn.

3. Volgens T-Mobile is het onduidelijk wat het RIVM gaat doen met de informatie die zij van CBS op basis van T-Mobiledata verkrijgt, en dat zou risico's voor T-Mobile en de privacy van haar klanten veroorzaken.

Als dit wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van onderstaande spreeklijn:

- In de memorie van toelichting zijn voorbeelden (bijvoorbeeld verplaatsingen van gemeente A naar gemeente B in een bepaald uur) opgenomen van wat het RIVM kan doen op basis van de informatie die zij van CBS verkrijgt.
- Aanvullend kan het RIVM op eigen inzicht maar binnen haar wettelijke taak op basis van de Wet publieke gezondheid acteren.
- Wel is duidelijk dat er geen maatregelen ten aanzien van specifieke individuen kunnen worden genomen aan de hand van deze data: het gaat immers uitdrukkelijk om anonieme en geaggregeerde data.
- Er mogen geen individuen worden gevolgd en ook kan van individuen op basis van deze data niet worden vastgesteld op welke locaties zij zijn geweest.

4. Er is volgens T-Mobile nog steeds geen waterdichte garantie dat de data niet tegen de klanten kan worden gebruikt, het zou in de wet expliciet verboden moeten worden dat de data wordt gebruikt voor opsporing en vervolging door politie en justitie.

Als dit wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van onderstaande spreeklijn:

- Zoals uitgelegd in de brief die het kabinet in november naar de TK heeft gestuurd zijn de extra gegevens die aanbieders ten behoeve van de afgeleide herkomstbepaling bewaren vanwege het aggregatieniveau en de bewerking met 'statistische ruis' niet bruikbaar zijn voor politie, justitie en veiligheidsdiensten. De gegevens kunnen vanwege de vertraging (ze worden 1x per 24 uur aangeleverd) ook niet worden gebruikt om politie-inzet op af te stemmen.
5. T-Mobile vroeg zich af: wat als de data niet toereikend blijkt, kan er dan op basis van de wet worden verplicht om meer data te leveren?

Als dit wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van onderstaande spreeklijn:

- Dat vereist een nieuwe wetswijziging. De wet schrijft limitatief voor welke gegevens de telecomaانبieders moeten verstrekken.
 - Dat betekent dat er niet zonder nieuwe wetswijziging meer gegevens kunnen worden opgevraagd bij de telecommunicatieaanbieders.
6. T-Mobile acht inzicht in het proces dat RIVM en CBS beogen en de achtereenvolgende stappen die zij zullen doorlopen nodig, omdat anders de proportionaliteit niet kan worden beoordeeld.

Als dit wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van onderstaande spreeklijn:

- Het CBS zal de algoritmen en methodiek vooraf openbaar maken.
 - Het RIVM is slechts afnemer van de geanonimiseerde data, en zal deze gebruiken bij de bestrijding van het coronavirus: signaleren van verhoogde risico's op uitbraken in gemeenten op basis van bezoekers van en naar een uitbraakgemeente en het adviseren over algemene maatregelen en het in kaart brengen van de effecten daarvan op de mobiliteit.
7. T-Mobile vindt het oneerlijk dat de aanbieders hier de kosten van de investeringen zouden moeten dragen.

Als dit wordt opgebracht kunt u gebruikmaken van onderstaande spreeklijn:

- Uitgangspunt van het kabinetsbeleid is dat bedrijven in beginsel zelf de kosten dragen van de uitvoering van wetgeving.
- De verwachting aan de kant van de regering is dat de kosten die gepaard gaan met het uitvoeren van deze wet beperkt zijn.
- U kunt T-Mobile vragen een inschatting van de kosten te maken zodat gezien kan worden of er gronden zijn om hier toch een vergoeding in het wetsvoorstel op te nemen.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

Aan de Staatssecretaris

Cc Plv. Secretaris-generaal

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

5.1.2.e

5.1.2.e

T 070

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

24 maart 2021

Kenmerk

CE-AEP / 21084554

Bhm: 21086326

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

1. Nota 2 maart
2. Uitstelbrieven

Parafenroute

5.1.2.e

Aanleiding

U bent via de nota van 2 maart (bijlage 1) geïnformeerd over het NRC-artikel inzake privacy schending door het CBS met T-Mobile data. Inmiddels heeft EZK drie sets aan Kamervragen gekregen over dit artikel. Het is niet haalbaar om deze vragen binnen de gebruikelijke termijn van drie weken (uiterlijk 2 april) te beantwoorden. Met bijgaande uitstelbrieven informeert u de Tweede Kamer hierover.

Advies

- U (MEZK) kunt de uitstelbrieven ondertekenen in bijlage 2.
- Graag uw akkoord (MEZK) om u over twee weken bij te praten over uw vragen en Kamervragen wanneer de beantwoording in concept gereed is. U ontvangt voor dit gesprek een voorbereidende nota.

Kernpunten

- Kamerleden Verhoeven (D66), Buitenweg (GL) en Van den Berg (CDA) hebben schriftelijke vragen gesteld over o.a. de strijdigheid van het handelen van het CBS met de privacywetgeving, de borging van anonimiteit in de dataverzameling en de beoordeling van EZK op het handelen van het CBS.
- Voor de beantwoording van de Kamervragen is nauwkeurige afstemming vereist met het CBS, Autoriteit Persoonsgegevens, Agentschap Telecom en JenV. Een deel van de vragen is vrij technisch (bijv. inhoud datasets). Deze beantwoording vergt nauwe betrokkenheid van het CBS en vergt ook onderzoekwerk van EZK om hier een oordeel over te vormen. Door de afstemming en verzameling van informatie is de termijn van drie weken niet haalbaar.
- De Kamervragen zijn gericht aan de Minister en Staatssecretaris van EZK en de Minister voor Rechtsbescherming. Voorstel is dat de uitstelbrieven en beantwoording vanwege de systeemverantwoordelijkheid m.b.t. het CBS worden verstuurd door MEZK, mede namens Stas EZK en MRB.

Ontvangen BBR

37.a

TER INFORMATIE

Aan de Minister
Aan de Staatssecretaris
CC de pSG

nota

CBS gebruik van telecomdata - NRC artikel

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

5.1.2.e

5.1.2.e
@minezk.nl

Datum

2 maart 2021

Kenmerk

CE-AEP / 21061076

BHM 21064918

Kopie aan

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Een journalist van NRC is in de afrondende fase van een zeer kritisch artikel over het gebruik van T-mobile data door het CBS. De journalist heeft een WOB-verzoek gedaan bij het CBS en trekt hieruit waarschijnlijk de conclusie dat er sprake is van privacyschending van een grote groep Nederlanders. De journalist heeft zich (nog) niet bij EZK gemeld voor vragen of een reactie. EZK heeft onderhands een concept-versie van het artikel kunnen inzien.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Het WOB verzoek dat bij het CBS is ingediend gaat over alle stukken die betrekking hebben op de pilot tussen T-Mobile en het CBS. Er is een omvangrijk dossier geleverd, circa 1000 documenten waaronder mails, rapporten, technische berichten.
- In de documenten die het CBS heeft aangeleverd vanwege het WOB-verzoek zijn volgens de journalist per abus persoonsgegevens gedeeld. Daarnaast bewijzen de documenten volgens hem dat er sprake is van een commerciële samenwerking tussen CBS en T-Mobile. Ook komt de vraag op hoe het kan dat CBS gebruik maakt van telecomdata en of zij concurreren met marktpartijen. Deze punten worden in de toelichting besproken.
- EZK is beleidsverantwoordelijk voor het CBS. Daarnaast wordt in het NRC artikel ook de Tijdelijke aanpassing Telecomwet betrokken.
- CBS herkent zich niet in de lezing van de journalist. Het betrof een regulier samenwerkingsproject waarbij medewerkers van het CBS binnen de T-Mobile omgeving hebben gewerkt onder contract en met getekende geheimhoudingsverklaringen.

De data zijn altijd binnen T-Mobile gebleven, er heeft geen verrijking van de data plaatsgevonden en er is geen sprake van een datalek. De resultaten van

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 21061076

dit project waren enkel ontwikkelde algoritmen die bij de wettelijke taak horen en openbaar toegankelijk te vinden zijn op de website van het CBS. Voor zover het CBS kan nagaan zijn geen persoonsgegevens gedeeld. De journalist heeft vragen gesteld over een CSV-bestand (comma separated value) dat in de Wob-stukken zat: dat is een testbestand met gefingeerde data die niet direct met dit project te maken had. Het bestand is bij het CBS gemaakt met gefingeerde studenten, gefingeerde forenzen en gefingeerde toeristen erin. Het doel van het bestand was om intern een algoritme te testen om te kijken of deze groepen te onderscheiden zijn t.b.v. het maken van toerismecijfers. Dit was geen onderdeel van de pilot.

- De journalist vraagt ook aandacht voor een presentatie van T-Mobile waarop een kaartje van Nederland te zien is met in de legenda "Ethnic Origin". Het gaat hier om een kaartje dat openbaar te vinden is op het internet van het CBS. T-Mobile heeft dat in de presentatie geplakt die ging over een ander thema, namelijk toerisme.
- Op basis van de Telecommunicatiewet is verwerking van de telecomdata toegestaan als deze is geanonimiseerd.
- Vorig jaar is tevens onderzocht welke bijdrage telecomdata kan leveren in het tegengaan van de verspreiding van COVID-19. Vanwege bovenstaande pilot is het CBS hier betrokken bij geweest, samen met EZK, JenV en het RIVM.
- Om de verwerking van telecomdata ten behoeve van de bestrijding van COVID-19 op een verantwoorde wijze mogelijk te maken is in mei vorig jaar de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19 bij de Tweede Kamer ingediend. Behandeling van de wetsvoorstel ligt nu stil omdat het wetsvoorstel controversieel is verklaard.
- De toezichthouders het Agentschap Telecom en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) doen in onderlinge afstemming onderzoek naar een mogelijke overtreding van de privacyregels.

Toelichting

Bevoegdheden CBS

- U (MEZK) bent politiek verantwoordelijk voor de wetgeving omtrent het CBS en het budget. Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan en derhalve niet hiërarchisch ondergeschikt aan de minister. Dit brengt met zich mee dat u geen aanwijzingen aan het CBS kunt geven op dossierniveau.
- Het publicatiebeleid en de methoden waarmee de statistieken gemaakt worden, vallen onder de eigen verantwoordelijkheid van de DG CBS.
- Directe politieke invloed op de onderzoeksmethoden en de wijze van publicatie van de resultaten van statistieken zou de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de onderzoeken ter discussie kunnen stellen.
- Om statistieken te maken krijgt het CBS toegang tot alle overheidsregistraties. Daarnaast zijn private partijen, genoemd in het Besluit gegevensverwerking CBS verplicht om de in dit besluit gespecificeerde data aan het CBS te leveren.
- Het CBS kan daarnaast aan private partijen vragen of zij hun data op vrijwillige basis aan het CBS willen leveren. Voor inflatiecijfers gebruikt het CBS bijvoorbeeld scannerdata van de Albert-Heijn.
- Sinds het voorjaar van 2018 heeft EZK meerdere signalen ontvangen dat bedrijven activiteiten van het CBS als marktverstoring ervaren.

statistiek
dit wordt
de plannen
in artikel
nu onderzocht?
- geleve ar
lopende rkt
over de
dinge de
nuttig
ongepubliceerd zijn

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 21061078

- Daarop is in voorjaar 2018 een verkenning gestart naar de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen.
- Als gevolg daarvan heeft EZK een ministeriële regeling en beleidsregel opgesteld. Deze zijn op 1 juli 2020 in werking getreden. Hiermee is een evenwicht gecreëerd zodat het CBS zijn maatschappelijke rol kan blijven vervullen, maar daarbij rekening houdt met de belangen van marktpartijen.
- Eén van de marktpartijen die bij EZK geklaagd heeft, is een rechtszaak begonnen tegen EZK omdat zij het niet eens zijn met de beleidsregel en ministeriële regeling. De marktpartij meent dat de beleidsregels en ministeriële regeling niet ver genoeg gaan in het beperken van de aanvullende (betaalde (tegen integrale kostprijs)) opdrachten die het CBS voor gemeenten en provincies kan doen.

Pilot gebruik telecomdata door CBS

- Het CBS heeft eerder een pilot uitgevoerd in samenwerking met een bedrijf genaamd Mezuro en met telecomdata van Vodafone.
- Telecomdata bevat relevante informatie over hoe mensen zich verplaatsen en werd in de pilot gebruikt voor analyses over toerisme en mobiliteit.
- Mezuro en CBS hadden een overeenkomst, die ondertussen is vervallen.
- Mezuro heeft zich in 2018 bij ons gemeld, omdat Mezuro van mening was dat het CBS hun product heeft gekopieerd.
- In 2019 heeft CBS toegang gekregen tot data van T-Mobile om de pilot voort te zetten. Het CBS kan deze gegevens gebruiken om verplichte statistieken te verbeteren, lastendruk te verminderen en voor beleidsrelevante statistieken voor overheidsinstellingen.
- Vanwege de coronacrisis heeft JenV verzocht aan het CBS of het mogelijk was om gebruik te maken van de pilot met T-Mobile data.
- Op 11 juni 2020 is in NRC een artikel verschenen over bovenstaande, waarin wordt besproken dat het CBS zich mogelijk niet aan de privacyregels heeft gehouden.
- Het samenwerkingsproject tussen het CBS en T-Mobile is per 1 januari 2020 gestopt. Daarna hebben nog wel gesprekken plaatsgevonden in het kader van de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM.
- Het project was één van de vele pilots van het CBS om bestaande statistieken te verbeteren. Er waren 5 medewerkers van het CBS betrokken bij dit project. NRC heeft eerder op 11 juni 2020 een artikel geschreven over het gebruik van telecomdata door het CBS. Dit artikel ging over een pilot die het CBS heeft uitgevoerd met telecomdata, in samenwerking met een bedrijf genaamd Mezuro. In het artikel werd ook besproken dat het CBS zich mogelijk niet aan de privacyregels heeft gehouden. De autoriteitspersoonsgegevens heeft hier nog geen formeel oordeel over geveld.

Tijdelijke aanpassing Telecomwet:

- Op 29 mei 2020 is de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19 bij de Tweede Kamer ingediend. EZK is indiener van dit wetsvoorstel.
Deze wet voorziet erin dat het CBS ten behoeve van het RIVM van telecomdata afgeleide totaalstellingen verwerkt. De behandeling van het wetsvoorstel ligt nu stil omdat het wetsvoorstel controversieel is verklaard.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 21061076

- In het wetsvoorstel zijn maatregelen opgenomen die er toe leiden dat het CBS bij de vervulling van de haar in het wetsvoorstel toebedeelde taak alleen anonieme data ontvangt en bewerkt.
- In het wetsvoorstel is gekozen voor het CBS omdat het CBS grote deskundigheid heeft op het gebied van dataverwerking en omdat het bij de gegevensverstrekking aan het RIVM gaat om een publieke taak.
- Op basis van het wetsvoorstel heeft -uiteraard- nog geen daadwerkelijke verwerking van gegevens plaatsgevonden.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

Aan de Staatssecretaris

nota

Verzending Kamervragen CBS pilot met telefoniedata
van T-Mobile

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

5.1.2.e

5.1.2.e @minezk.nl

Datum

6 mei 2021

Kenmerk

CE-AEP / 21132931

BHM 21134522

5.1.2.e Kopie aan

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

1. Nota 19 april
2. Beantwoording Kamervragen;
Verhoeven, Van den Berg en
Buitenweg

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Aanleiding

Naar aanleiding van het NRC-artikel 'Hoe het CBS en T-Mobile de privacy schonden' zijn door drie Kamerleden vragen gesteld over het CBS en de toegang die zij hebben gekregen tot locatiedata. U bent eerder per nota (zie bijlage 1) en in de bespreking van 22 april (MEZK) geïnformeerd over de beantwoording. Inmiddels is de definitieve beantwoording gereed (bijlage 2). De set Kamervragen van het lid Buitenweg wordt momenteel parallel ter akkoord voorgelegd aan MRB.

Advies

- U (MEZK en Stas EZK) kunt akkoord gaan met de beantwoording van de Kamervragen in de bijlagen en deze ondertekenen (MEZK).

Kernpunten

- Vanwege de systeemverantwoordelijkheid m.b.t. het CBS wordt de beantwoording verstuurd door MEZK, mede namens Stas EZK en MRB.
- Bij de beantwoording zijn het CBS, het Agentschap Telecom, de Autoriteit Persoonsgegevens en JenV betrokken. Ook T-Mobile is geraadpleegd.
- Ten opzichte van de bespreking van 22 april, zijn in de set Buitenweg twee antwoorden inhoudelijk gewijzigd op verzoek van JenV.
- In de set van Buitenweg is het antwoord op vraag 5 aangepast. Voor de definitie van pseudonimisering wordt verwezen naar de AVG i.p.v. een eigen geformuleerde definitie.
- Vraag 10 van Buitenweg gaat over het tijdgebrek bij de Autoriteit Persoonsgegevens en een nodige intensivering voor de capaciteit van de toezichthouder. Dit antwoord heeft JenV met de Autoriteit Persoonsgegevens moeten afstemmen. In de laatste afstemmingsrondes is het antwoord wat uitgebreid met het plaatsgevonden contact tussen het CBS en de Autoriteit Persoonsgegevens.
- Daarnaast zijn sommige antwoorden tekstueel aangepast voor meer consistentie en duidelijkheid. Bij deze tekstuele aanpassingen is gehandhaafd

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk

CE-AEP / 21132931

dat de antwoorden niet vooruitlopen op de onderzoeksresultaten van het Agentschap Telecom en de Autoriteit Persoonsgegevens.

- Bij het antwoord op Verhoeven vraag 8 is een extra verwijzing opgenomen naar de CBS-website. Deze verwijzing geeft meer inzicht in de activiteiten die het CBS onderneemt voor de vraag welke andere proefprojecten er bij het CBS lopen.

38.a

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

22/4 13:45

5.1.2.e

TER ADVISERING

Aan de Minister
Aan de Staatssecretaris

14 maart 13:45 uur
Verhoor CBS
aan de hand

22/4/21
5.1.2.e akkoord

nota

Kamervragen CBS over pilot met telefoniedata van T-Mobile

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

5.1.2.e

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

19 april 2021

Kenmerk

CE-AEP / 21115531

Kopie

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage(n)

1. Nota's 2 maart en 24 maart

2. Beantwoording Kamervragen:
Verhoeven, Van den Berg en
Buitenweg

Parafenroute
5.1.2.e

Aanleiding

Naar aanleiding van het NRC-artikel 'Hoe het CBS en T-Mobile de privacy schonden' zijn door drie Kamerleden vragen gesteld over het CBS en de toegang die zij hebben gekregen tot locatiedata. U bent in de bijgevoegde nota's van 2 maart en 24 maart jl. geïnformeerd over dit artikel en de uitstelbrieven voor de beantwoording. Op donderdag 22 april om 13:45 uur bespreken wij de beantwoording met u (MEZK).

Advies

- U kunt akkoord gaan met voorliggende beantwoording.
- U kunt over onderliggende casus het gesprek aangaan met DG CBS tijdens een kennismaking.

Kernpunten

- Op 10 maart heeft het NRC een artikel gepubliceerd waarin wordt beschreven dat medewerkers van het CBS toegang hadden tot niet-anonieme, oftewel herleidbare locatiegegevens van T-Mobile klanten.
- Het Agentschap Telecom (AT) is naar aanleiding van het NRC-artikel een onderzoek begonnen, bijgestaan door Autoriteit Persoonsgegevens (AP), over mogelijke privacyschending bij het verstrekken van telecommunicatiegegevens van T-Mobile aan het CBS.
- De Kamerleden Verhoeven (D66), Buitenweg (GL) en Van den Berg (CDA) hebben schriftelijke vragen gesteld over het NRC-artikel. Bij de beantwoording in de bijlage zijn het CBS, AT, AP en JenV betrokken. Ook T-Mobile is geraadpleegd.
- Alle sets zijn gericht aan de Stas EZK. De vragen van lid Buitenweg zijn ook gericht aan MRB en MEZK. Vanwege de systeemverantwoordelijkheid m.b.t. het CBS is het voorstel dat de beantwoording wordt verstuurd door MEZK, mede namens Stas EZK en MRB. De set Buitenweg wordt momenteel parallel afgestemd door JenV met MRB.

Ontvangen BBR

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk
CE-AEP / 21115531

- CBS en T-Mobile hebben aangegeven dat de conclusies in het NRC-artikel onjuist zijn: het CBS zou geen toegang hebben gehad tot herleidbare gegevens van T-Mobile klanten. Aangezien onderzoek is ingesteld door AT naar privacyschending, loopt de beantwoording van de Kamervragen niet vooruit op deze onderzoeksresultaten.
- Ondanks de uitleg die het CBS aan EZK heeft gegeven over het naleven van de privacywetgeving, ligt ieder vermoeden van een mogelijke privacyschending zeer gevoelig.
- Advies is daarom voor de zomer met DG CBS kennis te maken en daarbij ook de ernst van de beschuldiging in deze casus te bespreken om in de toekomst mogelijke risicogeveallen te voorkomen.

Toelichting

Bevoegdheden MEZK

- U (MEZK) bent politiek verantwoordelijk voor de wetgeving omtrent het CBS en het budget. Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan en daarom niet hiërarchisch ondergeschikt aan de minister. Dit brengt met zich mee dat u geen aanwijzingen kunt geven aan het CBS op dossierniveau en dat u ook niet van alle individuele contracten die het CBS sluit op de hoogte wordt gesteld.
- Het publicatiebeleid en de methoden waarmee de statistieken gemaakt worden, vallen onder de eigen verantwoordelijkheid van de DG CBS.
- In de Kamervragen wordt een paar keer gevraagd of u op de hoogte was van de samenwerking tussen T-Mobile en het CBS. In lijn met bovenstaande bevoegdheden is de beantwoording hierop geformuleerd, namelijk dat u niet op de hoogte wordt gesteld van alle individuele contracten.

Inhoud NRC-artikel

- NRC heeft via een WOB-verzoek documenten opgevraagd bij het CBS over een pilot-project tussen het CBS en T-Mobile van 2017 tot en met 1 januari 2020. Op basis van deze documenten trekt de journalist een aantal conclusies.
- In het NRC-artikel van 10 maart wordt beweerd dat medewerkers van het CBS jarenlang toegang hadden tot herleidbare locatiegegevens van T-Mobile klanten. Op basis van deze gegevens probeerden T-Mobile en CBS een algoritme te ontwikkelen dat het mobiliteits- en verblijfsgedrag van Nederlanders zou kunnen meten.
- AT zegt in het artikel niet door het CBS te zijn geïnformeerd over de toegang tot niet-geanonimiseerde locatiegegevens. Door deze informatie in het NRC-artikel is het Agentschap een onderzoek gestart, bijgestaan door AP, naar de mogelijke overtreding van de privacywetgeving bij het verstrekken van telecommunicatiegegevens van T-Mobile aan het CBS.

Verklaring CBS en T-Mobile

- Zowel het CBS als T-Mobile hebben verklaard dat het CBS geen toegang heeft gehad tot individuele gegevens van personen. De onderzoeksgegevens in de pilot zijn ook niet direct of indirect herleidbare locatiegegevens. Er lijkt vooralsnog geen reden om te twijfelen aan deze verklaringen. Toch is het verstandig om het onderzoek van AP en AT af te wachten, voordat wij hier als EZK een oordeel over vormen.
- Volgens hun verklaringen hadden CBS-medewerkers bij T-Mobile onder dezelfde restricties als T-Mobile medewerkers na ondertekening van een geheimhoudingsverklaring toegang tot gepseudonimiseerde data. Deze data is twee keer versleuteld. Deze dubbel versleutelde data is volgens het CBS ook met geavanceerde methoden niet te herleiden tot individuele personen. Deze data bleven op de interne IT-infrastructuur van T-Mobile.

5.1.2.e

Directie Algemene Economische
Politiek

Kenmerk
CE-AEP / 21115531

- De uitkomsten van de onderzoeken die aan het CBS zijn geleverd, waren volgens T-Mobile en het CBS uitsluitend geanonimiseerde en geaggregeerde bewegingspatronen die het mogelijk maken te tellen hoeveel apparaten (altijd met een minimum aantal van 15) zich op een bepaald moment binnen het bereik van een bepaalde zendmast bevonden. De uitkomsten van dit onderzoek heeft het CBS gepubliceerd.
- Hoewel het erop lijkt dat het CBS zorgvuldig met de gegevens is omgegaan, is het goed om nogmaals te wijzen op gevoeligheid van dergelijke projecten en data. Hierbij moet een balans worden gezocht tussen privacy en kwalitatief, betrouwbare statistieken.
- De beantwoording loopt niet vooruit op de resultaten van het onderzoek van AP en AT. Het onderzoek is begin maart gestart door de toezichthouders n.a.v. het NRC-artikel, de einddatum is nog niet bekend. De uitkomst van het onderzoek wordt met de Kamer gedeeld.
- Het NRC-artikel refereert ook naar klussen die het CBS voor de neus van commerciële onderzoeksbureaus, zoals Meuzo, zou wegkapen. Dit is bekende kritiek. EZK heeft hiertoe de Beleidsregel taakuitoefening CBS en Regeling werkzaamheden derden CBS per 1 juli 2020 in werking gesteld. Met dit maatregelenpakket streeft EZK ernaar evenwicht te creëren zodat het CBS zijn maatschappelijke rol kan blijven vervullen, maar daarbij rekening houdt met de belangen van marktpartijen. De regelingen worden in 2022 geëvalueerd.

Verhouding Tijdelijk wet informatieverstrekking RIVM in verband met de bestrijding van Covid-19

- Het NRC-artikel schetst dat de Tijdelijke wet informatieverstrekking van EZK, die 29 mei 2020 bij de TK is ingediend, werd bekritiseerd door AP vanwege door hen veronderstelde privacyrisico's. In dit wetsvoorstel zouden locatiedata van telecomproviders worden gebruikt voor het genereren van anonieme generieke verplaatsingsgegevens. De behandeling van het wetsvoorstel ligt nu stil omdat het wetsvoorstel controversieel is verklaard.
- Het NRC stelt dat het dan ook opmerkelijk is dat het CBS – gezien de recente kritiek – de telecommunicatiegegevens al in de samenwerking met T-Mobile gebruikte.
- Het CBS geeft aan dat het in de pilot met T-Mobile ging om vrijwillig door de aanbieder ter beschikking gestelde geanonimiseerde gegevens. In de Tijdelijke wet informatieverstrekking gaat het om een wettelijke verplichting voor aanbieders. Bij het gebruik van telecommunicatiedata voor de bestrijding van Covid-19 hebben diverse aanbieders namelijk verklaard hieraan alleen te willen meewerken als zij daartoe wettelijk verplicht worden. Daarom is in de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM een dergelijke verplichting voor aanbieders opgenomen. Daarnaast zijn in het wetsvoorstel regels opgenomen hoe de telecommunicatie-aanbieders de gegevens aan CBS moeten aanleveren.